

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
ΑΡΤΣΑΝΟΣ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΑΑ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΛΗΡΗΣ ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕ
ΕΡΩΤΟΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ

ΒΙΒΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. § 1 -19.

§16.

1. Ποιο το θέμα των § 16 -32 ;

Η ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς του Ελλησπόντου το 405 π.Χ, που σήμανε το τέλος του πελοποννησιακού πολέμου.

2. Πώς παρουσιάζονται τα γεγονότα από τον ιστορικό;

Μέσα από τις ενέργειες των δύο αντιπάλων.

Ο σύνδεσμος δέ λειτουργεί μεταβατικά και όχι αντιθετικά.

3. Ποιες ήταν οι κινήσεις των δύο αντιπάλων;

Α. Οι Αθηναίοι : από τη Σάμο (= πιστή σύμμαχος των Αθηναίων μέχρι το τέλος του πολέμου· αποτελούσε τη βάση του ναυτικού των Αθηναίων. Αυτήν την περίοδο, όταν πολλές πόλεις είχαν αποστατήσει από την Αθήνα, οι Αθηναίοι είχαν τις βάσεις τους στη Σάμο. Αντίθετα οι βάσεις των Λακεδαιμονίων ήταν στη Ρόδο, στη Χίο και στην Έφεσο.) προς τη Χίο και την Έφεσο (που ήταν βάσεις του στόλου των Λακεδαιμονίων· πρώην κράτη μέλη της αθηναϊκής συμμαχίας, που τώρα είχαν αποστατήσει από αυτήν) και λεηλατούσαν τη χώρα των Περσών.

Β. Οι Λακεδαιμόνιοι : από τη Ρόδο προς τον Ελλάσποντο με σκοπό : α) την αποκοπή του ανεφοδιασμού της Αθήνας από τον Εύξεινο Πόντο, β) την τιμωρία των πόλεων που είχαν αποστατήσει από την πελοποννησιακή συμμαχία και γ) την κατάληψη της Λαμψάκου για την εξασφάλιση εφοδίων και τον έλεγχο της περιοχής.

4. Γιατί οι Αθηναίοι λεηλατούσαν τη χώρα των Περσών;

Γιατί η πολιτική των Περσών ήταν πολύ φιλοσπαρτιατική. Οι Πέρσες και ιδιαίτερα ο σατράπης της Λυδίας Κύρος είχαν προσφέρει σημαντική οικονομική βοήθεια στους Σπαρτιάτες. Απώτερος σκοπός του βασιλιά των Περσών ήταν να φθείρει και τους Αθηναίους και τους Σπαρτιάτες και να πετύχει με τη διπλωματία ότι δεν μπόρεσε να πετύχει

στο παρελθόν με τις εκστρατείες κατά της Ελλάδας. Μετά τους περσικούς πολέμους ο βασιλιάς της Περσίας ονομαζόταν συνήθως απ' τους Έλληνες βασιλεύς (χωρίς άρθρο) ή ο μέγας βασιλεύς.

5. Γιατί οι Αθηναίοι ετοιμάζονταν για ναυμαχία (§ 16) ;

Γιατί μετά τη νίκη τους στις Αργινούσες (406 π.χ) θέλησαν να ναυμαχήσουν, για να ταπεινώσουν το Λύσανδρο, επειδή είχε προξενήσει σοβαρότατες ζημιές στις συμμαχικές τους πόλεις.

6. Γιατί οι Αθηναίοι εξέλεξαν τρεις επιπλέον στρατηγούς;

Πλάι στους τρεις στρατηγούς , που υπήρχαν ήδη στον αθηναϊκό στόλο – τον Κόνωνα , τον Αδείμαντο και τον Φιλοκλή - η Εκκλησία του Δήμου εξέλεξε την άνοιξη του 405 π.χ τρεις επιπλέον στρατηγούς : το Μένανδρο, τον Τυδέα και τον Κηφισόδοτο, για να ενισχύσουν το έργο των στρατηγών που ήδη υπήρχαν.

7(§ 17).Ποιος ήταν αρχηγός του πελοποννησιακού στόλου;

Μετά τη ναυμαχία στις Αργινούσες (καλοκαίρι του 406 π.Χ), οι Σπαρτιάτες, επειδή ο νόμος απαγόρευε να ανατεθεί η αρχηγία του πελοποννησιακού στόλου δύο φορές στο ίδιο πρόσωπο, διόρισαν ναύαρχο τυπικά τον Άρακο , στην ουσία όμως διόρισαν υποναύαρχο (επιστολέα) το Λύσανδρο. Επομένως, αρχηγός του πελοποννησιακού στόλου μετά από τη ναυμαχία στις Αργινούσες ήταν τυπικά ο Άρακος, στην πραγματικότητα όμως ήταν ο Λύσανδρος, που τυπικά ήταν υποναύαρχος.

8.Γιατί ο Λύσανδρος πλέει παράλληλα προς τις ακτές της Ιωνίας (Μικράς Ασίας);

Γιατί είναι φιλικές προς αυτόν και για να γλυτώσει κόπο και χρόνο.

9.Ποιος ο στόχος του Λύσανδρου ;

α) Να εμποδίσει τον ανεφοδιασμό της Αθήνας με σιτηρά από τον Εύξεινο Πόντο. Ήδη από το 413 π.χ ο βασιλιάς της Σπάρτης Άγης είχε αποκλείσει από τη στεριά την Αθήνα, πολιορκώντας τη Δεκέλεια. Άρα απώτερος σκοπός των Σπαρτιατών είναι να εξαντληθούν οι Αθηναίοι και να παραδοθούν γρηγορότερα.

β) Να τιμωρήσει τις πόλεις που αποστάτησαν από την πελοποννησιακή συμμαχία.

10. (§ 18) Τι γνωρίζετε για τη Λάμψακο;

Η Λάμψακος, πλούσια πόλη με αξιόλογη πνευματική κίνηση, αποστάτησε από την αθηναϊκή συμμαχία το 411 π.χ και ανακαταλήφθηκε από τους Αθηναίους το 410 π.χ. μάλιστα ο Αλκιβιάδης την είχε οχυρώσει και είχε αφήσει σ' αυτήν φρουρά. Στη συνέχεια θα δούμε ότι ο Λύσανδρος θα την κυριέψει με έφοδο.

11. (§ 19) Τι πετυχαίνουν οι Σπαρτιάτες με την κατάληψη της Λαμψάκου;

- α. Ελέγχουν το πέρασμα από τον Ελλήσποντο στον Εύξεινο Πόντο.
- β. Παίρνουν με το μέρος τους μία πρώην σύμμαχο πόλη των Αθηναίων.
- γ. Εξασφαλίζουν τον ανεφοδιασμό τους.
- δ. » την ασφάλεια των πλοίων τους μέσα σε λιμάνι.

12. Τι δείχνουν οι κινήσεις των Σπαρτιατών και η κατάληψη της Λαμψάκου;

Ότι οι Σπαρτιάτες :α) έχουν θέσει σε εφαρμογή ένα οργανωμένο σχέδιο, β) προπορεύονται και γ) επιλέγουν το σημείο της σύγκρουσης.

13. Πώς γινόταν ο ανεφοδιασμός των στρατευμάτων;

Στην αρχαιότητα δεν υπήρχαν ομάδες ανεφοδιασμού των στρατευμάτων για την εξασφάλιση των τροφίμων και των άλλων απαραίτητων προμηθειών. Γι' αυτό οι στρατιώτες ή αγόραζαν τρόφιμα από την τοπική αγορά ή έκαναν λεηλασίες και αρπαγές αγαθών από τις εχθρικές πόλεις. (Βλέπε και σχόλιο σχολικού βιβλίου σ.54).

14. Γιατί ο Λύσανδρος απέφυγε ν' αντιμετωπίσει στο ανοιχτό πέλαγος τους Αθηναίους;

Γιατί :α) ο αθηναϊκός στόλος ήταν ισχυρότερος από τον σπαρτιατικό και β) γιατί ακολούθησε τη συμβουλή του σατράπη της Λυδίας Κύρου που του είχε πει ν' αποφύγει ν' αντιμετωπίσει τους Αθηναίους στο ανοιχτό πέλαγος.

15. Πόσα είναι τα μέτωπα που έχουν ν'αντιμετωπίσουν οι Αθηναίοι;

Τρία : α) εναντίον του βασιλιά της Σπάρτης Άγη που πολιορκούσε την Αθήνα από τη Δεκέλεια β) εναντίον του Λυσάνδρου και γ) εναντίον των Περσών.

16. α) Πώς έγινε η κατάληψη της Λαμψάκου από τους Σπαρτιάτες και β) Ποια ήταν και γιατί η στάση του Λυσάνδρου απέναντι στους κατοίκους της Λαμψάκου;

α) Οι Σπαρτιάτες κατέλαβαν τη Λάμψακο ύστερα από επίθεση που πραγματοποίησαν από τη θάλασσα με το στόλο του Λυσάνδρου και από τη στεριά με το πεζικό του Θώρακα. Μετά την άλωση της πόλης έγιναν απ' τους Σπαρτιάτες στρατιώτες λεηλασίες και αρπαγές.

β) Ο Λύσανδρος δεν πούλησε τους κατοίκους της Λαμψάκου για δούλους, γιατί :

- Δεν ήθελε να δημιουργήσει κακή εντύπωση εις βάρος του, πουλώντας ως δούλους τους ελεύθερους κατοίκους της πόλης .
- Ήθελε να χρησιμοποιήσει τη Λάμψακο ως βάση και ορμητήριο για το στόλο του. Επομένως χρειαζόταν τη βοήθεια του ντόπιου πληθυσμού.
- Λόγοι πολιτικής σκοπιμότητας του υποδείκνυαν να μην υποδουλώσει τους ελεύθερους πολίτες της Λαμψάκου, για να δείξει ότι ήταν εχθρός των Αθηναίων και όχι των άλλων Ελλήνων που είχαν υποδουλώσει οι Αθηναίοι. Ήθελε επίσης να δείξει ότι οι Σπαρτιάτες υπερέχουν έναντι των Αθηναίων , γιατί δεν υποδουλώνουν τους Έλληνες, σε αντίθεση με τους Αθηναίους που είχαν μετατρέψει την αθηναϊκή συμμαχία σε αθηναϊκή ηγεμονία.

17. Σε ποιο χρόνο και γιατί βρίσκονται τα ρήματα στις § 16 -19 :

α. σεπαρατατικό (κακῶς ἐποίουν, ἐπέπλεον, παρεσκευάζοντο, ἀνήγοντο, παρέπλει, παρήσαν, ἡγεῖτο) για να δηλωθεί η διάρκεια και το εύρος των κινήσεων των δύο αντιπάλων.

β. σειστορικό ενεστώτα : (ἐκπλεῖ, αἰροῦσι) για να δημιουργηθεί ζωηρότητα και παραστατικότητα.

γ. σε αόριστο : (προσείλοντο, ἀφῆκε) για να δηλωθεί η μοναδικότητα των ενεργειών στο παρελθόν.

18. Ποιοι ρηματικοί τύποι δηλώνουν τις ενέργειες του Λυσάνδρου και των ανδρών του;

έκπλεϊ, παρέπλει, παρήσαν, ήγεϊτο, προσβαλόντες, αίροῦσι, διήρπασαν, άφῆκε.

19. Να γραφούν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί και να δηλωθεί το είδος της επιρρηματικής σχέσης που δηλώνουν.

έκ τῆς Σάμου : από τόπου κίνηση.

ὀρμώμενοι : τροπική μετοχή, επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου.

ἐπί τήν Χίον καί τήν Ἔφεσον : εχθρική κατεύθυνση.

πρός ναυμαχίαν : σκοπός.

πρός τοῖς ὑπάρχουσι : προσθήκη.

έκ τῆς Ρόδου : από τόπου κίνηση.

παρά τήν Ἰωνίαν : πλησίον.

πρός τόν Ἑλλήσποντον : εις τόπον κίνηση, κατεύθυνση.

πρός τόν ἔκπλουν : σκοπός.

ἐπί τάς πόλεις : εχθρική κατεύθυνση.

έκ τῆς Χίου : από τόπου κίνηση.

πελάγιοι : επιρρηματικό κατηγορούμενο του τόπου· τόπος.

ἐξ Ἀβύδου : από τόπου κίνηση.

εἰς Λάμψακον : εις τόπο κίνηση, κατεύθυνση.

πεζῇ : δοτική του τρόπου· τρόπος.

προσβαλόντες : χρονική μετοχή· χρόνος.

κατά κράτος : τρόπος.

20. Να αποδώσετε με έναν πλαγιότιτλο το θεματικό κέντρο κάθε παραγράφου στην ενότητα § 16-19.

§16 : Οι ενέργειες των Αθηναίων.

§17 : Οι ενέργειες των Σπαρτιατών.

§18 : Ο πλους του Λυσάνδρου προς τη Λάμψακο.

§19 : Η άλωση της Λαμψάκου από τους Λακεδαιμονίους.

Ρήματα (ομόριζα και αρχικοί χρόνοι) και παράγωγα λέξεων

1.ὀρμώμενοι : μετοχή ενεστώτα, ονομαστική πληθυντικού αρσενικού γένους του ρ. ὀεμάομαι-ῶμαι.

ὀρμάομαι- ῶμαι, ὠρμώμην, ὀρμήσομαι, ὀρμηθήσομαι, ὠρμησάμην, ὠρμήθην, ὠρμημαι, ὠρμήμην

Ομόρριζα : ορμητήριο, (εξ, αφ, παρ)όρμηση, (παρ, εξ) ορμητικός, ορμόνη, ορμονικός.

2.ἐποίουν : γ' πληθυντικό παρατατικού οριστικής του ρ. ποιέω-ῶ.

ποιέω- ῶ, ἐποίουν, ποιήσω, εποίησα, πεποίηκα, ἐπεποιήκειν

Ομόρριζα : ποίημα, ποιητής, ποίηση, χειροποίητος, αχειροποίητος, αρτοποιός.

3.ἐπέπλεον : γ' πληθυντικό παρατατικού οριστικής του ρ. ἐπιπλέω.

πλέω, ἔπλεον, πλεύσομαι και πλευσοῦμαι, ἔπλευσα, πέπλευκα, ἐπεπλεύκειν. [προσοχή, επειδή το θέμα είναι μονοσύλλαβο, συναιρεί το ε μόνο όταν ακολουθεί άλλο ε ή ει στον ενεστώτα και τον παρατατικό].

Ομόρριζα : πλεύση, πλεύσιμος, πλωτός, πλοίο, πλοηγός, ταχύπλοο, πλοιοκτήτης, πλοίαρχος, ακτοπλοΐα, ιστιοπλοΐα, ατμόπλοιο.

4.Παρεσκευάζοντο : γ' πληθυντικό παρατατικού οριστικής του ρ. παρασκευάζομαι.

σκευάζομαι, ἐσκευαζόμην, σκευάσομαι, σκευασθήσομαι, ἐσκευασάμην, ἐσκευάσθην, ἐσκεύασμαι, ἐσκευάσμην.

Ομόρριζα : (παρά, προπαρά, κατά, επί, διά, ανά, συ) σκευή, (παρά, κατά, επι, δια, συ) σκευαστής, (κατά, παρά) σκεύασμα.

5.τοῖς ὑπάρχουσι : δοτική πληθυντικού, αρσενικού γένους, μετοχής ενεστώτα χρόνου του ρ. ὑπάρχω.

ὑπάρχω, ὑπῆρχον, ὑπάρξω, ὑπῆρξα, ὑπῆρχα, ὑπῆρχειν.

Ομόρριζα : ὑπαρχηγός, ἀρχηγός, αρχή, πατριάρχης, πειθαρχία, αρχιπέλαγος, αρχομανία, ανυπαρξία.

6.προσείλοντο : γ' πληθυντικό οριστικής αορίστου β' του ρ. προσαιρέομαι- οὔμαι.

προσαιρέομαι-οὔμαι, προσηρούμην, προσαιρήσομαι, προσαιρεθήσομαι, προσηρέθην, προσήρημαι, προσηρήμην.

Ομόρριζα : (συν, εξ, προ, δι, αφ, υφ, υπεξ, αν, καθ) αίρεση, αιρετός, αιρετικός, αίρεση, αυθαιρεσία, αρχαιρεσία, ανεξαιρέτως, κακοπροαίρετα, καλοπροαίρετα.

7.ἀφεστηκυίας: αιτιατική πληθυντικού, γένους θηλυκού, μετοχής παθητικού παρακειμένου, του ρ. ἀφίσταμαι.

ἀφίσταμαι, ἀφιστάμην, ἀποστήσομαι, ἀποσταθήσομαι, ἀπεστησάμην, ἀπέστην, ἀπεστάθην, ἀφέστηκα, ἀφεστήκειν και ἀφειστήκειν.

Ομόρριζα : (από, ανά, εκ, συ, διά, εν, υπό, παρά, περί, κατά, μεττά, αντί, συμπαρά, αντικατά, επανά) σταση , σταθερός, σταθμός, προϊστάμενος, στήλη, στητός, ασταθής, ευστάθεια, αστάθεια, θερμοστάτης, κλιμακοστάσιο.

8.ἀνήγοντο : γ' πληθυντικό παρατατικού οριστικής του ρ. ἀνάγομαι.

ἀνάγομαι, ἀνηγόμεν, ἀνάξομαι, ἀναχθήσομαι, ἀνηγαγόμενα, ἀνήχθην, ἀνῆγμαι, ἀνήγμην.

Ομόρριζα : αγωγός, αγωγή, ἀγωγή, ἀγέλη, παρείσακτος, ξεναγός, λοχαγός, κυνηγός, αρχηγός.

9.ἦν : γ' ενικό παρατατικού οριστικής του ρ. εἰμί.

εἰμί, ἦν και ἦ, ἔσομαι, ἐγενόμην, γέγονα + γεγένημαι, ἐγεγόνειν + ἐγεγενήμην.

Ομόρριζα : ουσία, περιουσία, ανούσιος, περιούσιος, ουσιώδης, ουσιαστικό, ουσιαστικός, όντως, απών, παρών.

10.ἠγεῖτο : γ' ενικό παρατατικού οριστικής του ρ. ἠγέομαι- οὔμαι.

ἠγέομαι-οὔμαι, ἠγούμην, ἠγήσομαι, ἠγηθήσομαι, ἠγησάμην, ἠγήθην, ἠγῆμαι, ἠγήμην.

Ομόρριζα : ηγεμόνας, ηγεσία, ηγέτης, ηγετικός, ηγεμονία, ηγούμενος, προηγούμενος, προηγουμένως, διήγηση, αφήγηση, περιήγηση.

Σύνταξη :

- Απολύτως
- με γενική = είμαι αρχηγός, άρχω, κυβερνώ.
- με δοτική =οδηγώ.
- με δοτική και αιτιατική = υποδεικνύω σε κάποιον κάτι.
- με δοτική και γενική =υποδεικνύω.
- Με αιτιατική =διευθύνω, πιστεύω.
- με ειδικό απαρέμφατο = νομίζω.
- με τελικό απαρέμφατο = κρίνω καλό να...
- με αιτιατική + αιτιατική (η δεύτερη κατηγορούμενο της πρώτης) = θεωρώ κάτι ως κάτι.
- Περί πολλοῦ ἡγοῦμαι = αποδίδω μεγάλη σημασία σε κάτι.

11.προσβαλόντες : ονομαστική πληθυντικού, αρσενικού γένους, του ρ. προσβάλλω.

προσβάλλω, προσέβαλλον, προσβαλῶ, προσέβαλον, προσβέβληκα, προσεβεβλήκειν

ομόρριζα : (ανα, δια, εις, εκ, κατα, παρα, περι, προ, προς, υπερ, συμ) βολή, βλήμα, περιβάλλον, περίβλημα, ανυπέμβλητος, βολίδα, βέλος, εμβόλιο, εμβόλιμος, βαλβίδα, βελόνα.

12.αίροῦσι : γ'πληθυντικό, οριστικής ενεστώτα του ρ. αἰρέω- ῶ.

αἰρέω- ῶ, ἤρουν, αἰρήσω, εἶλον, ἤρηκα, ἤρήκειν.

Ομόρριζα : δες προηγουμένως 6 στο ρ. προσαιρέομαι-οὔμαι.

Σημασία :

- Αἰρέω-ῶ = συλλαμβάνω (επί εμψύχων), κυριεύω (επί αψύχων).

- Αἰρέομαι –οὔμαι = εκλέγω, προτιμῶ (στη μέση φωνή) / εκλέγομαι, προτιμῶμαι (στην παθητική φωνή).
- Ἀλίσκομαι = συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι.

13.διήρπασαν : γ' πληθυντικό, οριστικής αορίστου, του ρ. διαρπάζω.

Διαρπάζω, διήρπαζον, διαρπάσω + διαρπάσομαι (με ενεργητική σημασία), διήρπασα, διήρπακα, διηρπάκειν.

Ομόρριζα : αρπαγή, άρπαγας, αρπακτικό, ανάρπαστος, τυχάρπαστος.

14.ἀφῆκε : γ' ενικό, οριστικής αορίστου δευτέρου, του ρ. ἀφίημι.

ἀφίημι, ἀφίην, ἀφήσω, ἀφῆκα, ἀφεῖκα.

Ομόρριζα : άφεση, αφέτης, εφέτης, αφετηρία, συνετός, ένεση, σύνεση, άνεση, κάθετος, εγκάθετος.

15.κράτος : παράγωγα :κρατώ, κράτηση, κρατερός, κραταιός, εγκρατής, κρατικός, αυτοκράτορας, δημοκρατία, οχλοκρατία, τεχνοκράτης, τεχνοκρατικός, παρακρατικός, διακρατικός.

16.σίτου : παράγωγα : παράσιτο, συσσίτιο, ασιτία, άσιτος, σιτηρά, επισιτισμός, αραβόσιτος.

Ασκήσεις :

1.Να εντοπίσετε τους τύπους των ρημάτων σε –εω με μονοσύλλαβο θέμα και να γράψετε το β', γ' ενικό και α' πληθυντικό πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα της φωνής στην οποία βρίσκονται.

2.τόν ἔκπλουν, σίτου, στρατηγούς, ναυμαχίαν, οἱ στρατιῶται : να κλιθούν και στους δύο αριθμούς.

3.Να εντοπίσετε τους συνδέσμους και τις προθέσεις των παραγράφων 16-19.

4.Να αναγνωρισθούν οι ομοιόπτωτοι και ετερόπτωτοι προσδιορισμοί των§ 16 -19.

5. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις : έποίοιυν, πολεμία, ήγεϊτο, προσβαλόντες, πλουσίαν.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. § 20 – 24

1. Ποια η πορεία του αθηναϊκού στόλου;

Σάμος (§ 16) → Χίος (§17) → Ελαιούντας (Χερρονήσου) (§ 20) → Σηστός (§20) → Αιγός Ποταμοί (§21).

2. Ποια η πορεία του σπαρτιατικού στόλου;

Ρόδος (§ 17) → Ελλησπόντος (§17) → Άβυδος (§18) → Λάμψακος (§18).

3. Προσδιορίστε γεωγραφικά : α) τον Ελαιούντα, β) τους Αιγός ποταμούς και γ) τη Σηστό;

α) Ο Ελαιούντας βρισκόταν στη θρακική χερσόνησο, στην είσοδο του Ελλησπόντου. Ήταν αρχαία αποικία των Τηίων.

β) Αιγός ποταμοί : κωμόπολη και όρμος, χτισμένη κοντά στα ομώνυμα ποτάμια της θρακικής χερσονήσου, απέναντι από τη Λάμψακο. Πιστεύεται πως υπήρχαν πράγματι ποταμοί, τουλάχιστον δύο, που οι ροές τους σχημάτιζαν κοντά στις εκβολές τους το σχήμα κεράτων.

γ) Σηστός : πόλη στο στενό του Ελλησπόντου, στην ευρωπαϊκή παραλία, απέναντι από την Άβυδο.

4. Ποια η σημασία των τεσσάρων πόλεων , δύο στην ευρωπαϊκή ακτή του Ελλησπόντου [Ελαιούντας και Σηστός] και δύο στην ασιατική ακτή [Άβυδος και Λάμψακος] ;

Μπορούσαν να ασκήσουν έλεγχο στο διαμεσολαβητικό εμπόριο της περιοχής.

5. Τι ήταν το στάδιο;

Μονάδα μήκους ίση με 185 μέτρα. Άρα το πλάτος του Ελλησπόντου σ' εκείνο το σημείο ήταν (185 × 15) 2.775 μέτρα.

6. Τι ήταν : α) το άριστον και β) το δείπνο;

α) Άριστον : Ι) πρωινό φαγητό, πρόγευμα (στα κείμενα του Ομήρου και του Αισχύλου), ΙΙ) το μεσημεριανό γεύμα (στην ιωνική και αττική πεζογραφία).

β) Δείπνον : το απογευματινό και συχνά το βραδινό φαγητό· το κυρίως γεύμα.

7.Τι ήταν τα παραβλήματα;

Παραπετάσματα από δέρματα ή χοντρά υφάσματα, με τα οποία κάλυπταν τα πλευρά των πλοίων, για να προστατεύονται από τα βέλη και για να μη βλέπουν οι αντίπαλοι τις κινήσεις των πληρωμάτων.

8.Τι ήταν οι τριήρεις ;

Μακρόστενα πολεμικά πλοία με τρεις σειρές κουπιών.

9.Τι χαρακτηρίζει τη διήγηση του Ξενοφώντα σ' αυτήν την ενότητα;

Η συντομία, η σαφήνεια, η λιτότητα και η ακρίβεια. Ο λόγος είναι πιο σύνθετος, καθώς διαπλέκονται κύριες με δευτερεύουσες προτάσεις, απαρέμφατα και μετοχές.

10.(§ 20,21) Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι στην είδηση για την άλωση της Λαμψάκου;

Άμεσα, καθώς κινήθηκαν χωρίς καθυστέρηση (εὐθύς ἀνήχθησαν) από τον Ελαιούντα προς τη Σηστό και από εκεί αμέσως πάλι (εὐθύς ἐπισιτισάμενοι) έπλευσαν προς τους Αιγός ποταμούς. Με την επανάληψη του επιρρήματος εὐθύς ο Ξενοφώντας τονίζει την άμεση, γρήγορη, χωρίς χρονοτριβή αντίδραση των Αθηναίων.

11.Τι δείχνει η κίνηση των Αθηναίων να πάνε άμεσα στους Αιγός ποταμούς και να πλησιάσουν πολύ κοντά στο Λύσανδρο;

Την υπερβολική αυτοπεποίθηση και αλαζονεία τους. Αυτή οφειλόταν : α) στο μεγάλο τους στόλο (180 πλοία) και β) στη νίκη τους στις Αργινούσες (406 π.Χ).

12.(§20,21)άριστοποιούμενοι, έπισιτισάμενοι, έδειπνοποιοῦντο : λαμβάνοντας υπόψη : α) τη χρονική διάρκεια που δηλώνει ο παρατατικός και β) τις πληροφορίες που δίνουν τα ίδια τα ρήματα, πώς κρίνετε τη στάση των Αθηναίων αυτή την κρίσιμη στιγμή;

Τη στάση των Αθηναίων διακρίνει : η ψυχραιμία, η αυτοπεποίθηση, η ασφάλεια, η αλαζονεία και η υπερβολική σιγουριά.

13.Ποιοι ρηματικοί χρόνοι κυριαρχούν στην ενότητα και τι δείχνουν;

α) Ο παρατατικός που δείχνει τη διάρκεια των κινήσεων των δύο αντιπάλων και β) ο αόριστος που δείχνει τη μοναδικότητα, την ταχύτητα των ενεργειών στο παρελθόν.

14.(§23) Ποια φαίνεται ότι είναι η πρόθεση των Αθηναίων και γιατί;

Η ναυμαχία, η σύγκρουση με τους Σπαρτιάτες (< Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν). Σκοπός τους : Ι) να νικήσουν το Λύσανδρο και να λήξει έτσι ο πόλεμος και ΙΙ) να εκδικηθούν για την κατάληψη της Λαμψάκου.

15.(§ 24) Ποιος ήταν ο στόχος του Λυσάνδρου;

Η κατασκοπεία, ώστε να συλλέξει πληροφορίες και να δράσει εύστοχα.

16.Από τους στόχους των δύο αντιπάλων τι καταλαβαίνουμε για το χαρακτήρα τους;

Ότι οι Αθηναίοι κινούνται παρορμητικά και με υπεροψία, ενώ ο Λύσανδρος νηφάλια, προγραμματισμένα και με ορθολογική εκτίμηση των δεδομένων.

ΒΙΒΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. §25- 27

1.α)Τι προτείνει ο Αλκιβιάδης στους Αθηναίους; β) Σε ποια δεδομένα στηρίζει την πρότασή του; γ) Πώς παρουσιάζει ο Ξενοφώντας την πρόταση και τα δεδομένα πάνω στα οποία στηρίζεται; και δ) Τι πετυχαίνει με αυτόν τον τρόπο;

α)Πρόταση Αλκιβιάδη : Αλλαγή αγγυροβολίου από τους Αθηναίους. Το παρόν αγγυροβόλιο (Αιγός ποταμοί) είναι ακατάλληλο. Στο νέο αγγυροβόλιο (στη Σηστό) θα ναυμαχήσουν, όποτε θέλουν.

[Αλκιβιάδης : (452π.Χ – 404 π.Χ) Πολιτικός και στρατιωτικός ηγέτης της Αθήνας. Γόνος αριστοκρατικής και πλούσιας οικογένειας, ορφανός από 5 ετών, ανατράφηκε με επιτρόπους τον Αρίφρονα και τον Περικλή. Μαθητής των σοφιστών Πρόδικου και Πρωταγόρα αλλά και του Σωκράτη, από τον οποίο επηρεάστηκε ιδιαίτερα. Ανήκε στη δημοκρατική παράταξη. Εισηγήθηκε και έπεισε τους Αθηναίους να αναλάβουν τη Σικελική εκστρατεία (415-413 π.Χ). Ανακλήθηκε όμως από τους Αθηναίους, ενώ βρισκόταν στη Σικελία, για να δικασθεί για

την ακρωτηριασμό των Ερμαϊκών στηλών, με αποτέλεσμα να καταφύγει στη Σπάρτη και να δώσει πολύτιμες πληροφορίες στους Σπαρτιάτες σε βάρος της πατρίδας του. Μετά τις επιτυχίες του στην Ιωνία, επειδή απέκτησε μεγάλη δύναμη, περιέπεσε στη δυσμένεια των Σπαρτιατών. Επανήλθε στην Αθήνα το 408 π.Χ , καθώς είχαν προηγηθεί οι επιτυχίες του στον Ελλήσποντο [νίκη στην Κύζικο, κατάληψη του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας], και ανακηρύχθηκε στρατηγός αυτοκράτορας. Λόγω της ήττας του Αθηναίου Αντίοχου από το Λύσανδρο οι Αθηναίοι στράφηκαν εναντίον του και έτσι κατέφυγε στη Θρακική χερσόνησο. Εκεί βρισκόταν στην ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς. Τελικά κατέφυγε στους Πέρσες, όπου είχε οικτρό τέλος].

β)Δεδομένα πάνω στα οποία στηρίζεται η πρόταση του Αλκιβιάδη :

I) Οι Αθηναίοι έχουν αγγυροβολήσει σε γιαλό.

II) Ανεφοδιάζονται από τη Σηστό, που απείχε 15 στάδια.

III) Οι αντίπαλοι βρίσκονται σε λιμάνι και κοντά σε πόλη, όπου είχαν τα πάντα.

γ)Τρόπος παρουσίασης πρότασης και δεδομένων : Η πρόταση παρουσιάζεται με ρήματα σε παρατατικό χρόνο (ἔφη, παρήνει, ἔφη). Ο παρατατικός δείχνει διάρκεια· έτσι φαίνεται η επίμονη προσπάθεια του Αλκιβιάδη να πείσει τους Αθηναίους. Τα δεδομένα παρουσιάζονται με μετοχές: κατιδών, ὀρμοῦντας, μετιόντας, ἔχοντας.

δ) Έτσι εξασφαλίζεται η σαφήνεια και η συντομία στο λόγο, στη διατύπωση των απόψεων.

2.Πώς χαρακτηρίζετε τον Αλκιβιάδη με βάση τις υποδείξεις του;

Διορατικό, προνοητικό, έμπειρο (< διαπιστώνει τα μειονεκτήματα των Αθηναίων και τα πλεονεκτήματα των Λακεδαιμονίων), ικανό.

3.Γιατί οι στρατηγοί έδιωξαν τον Αλκιβιάδη;

Γιατί : α) Αν νικούσαν, με βάση τις υποδείξεις του Αλκιβιάδη, η νίκη θα αποδιδόταν σ' αυτόν. Οι ίδιοι όμως ήθελαν όλη τη δόξα δική τους. β) Αν νικιόνταν, η ευθύνη θα αποδιδόταν σ' αυτούς και όχι στον Αλκιβιάδη και γ) ο Αλκιβιάδης ήταν εξόριστος, ασταθούς χαρακτήρα και στο παρελθόν είχε συνεργασθεί με τους Σπαρτιάτες.

4.Που οφείλεται η αμεριμνησία των Αθηναίων;

Στο γεγονός ότι ο Λύσανδρος δεν αναμετριόταν μαζί τους επί πέντε ημέρες. Έτσι νόμιζαν ότι ο Λύσανδρος τους φοβόταν και τον υποτίμησαν.

5.(§ 27) « καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου » : α) τι δηλώνει με τη φράση αυτή ο Ξενοφώντας και β) τι προοικονομεί η στάση των Αθηναίων;

α)την υπεροψία αλαζονεία των Αθηναίων και β) τη συντριβή των Αθηναίων.

6.Τι επιδιώκει με την αναβολή της επίθεσης ο Λύσανδρος;

Την παραπλάνηση, το ξεγέλασμα, τον εφησυχασμό των Αθηναίων.

7.Ποιο θεωρείτε βασικότερο σφάλμα των Αθηναίων;

Την υποτίμηση των αντιπάλων.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.§28-29

1.Τι δείχνουν οι αλλεπάλληλες κύριες προτάσεις;

α) Τις ξαφνικές και γρήγορες κινήσεις των Σπαρτιατών και β) τη σύγχυση των Αθηναίων.

2.Ποια πλοία των Αθηναίων σώθηκαν και γιατί;

Μονάχα 9, γιατί ήταν πλήρως επανδρωμένα . Τα αθηναϊκά πλοία ήταν τριήρεις, δηλαδή διέθεταν τρεις σειρές κωπηλατών (τρίκροτοι νῆες). Συνεπώς τα υπόλοιπα αθηναϊκά πλοία, διαθέτοντας μία ή δύο σειρές κωπηλατών ή όντας εντελώς άδεια (αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί), δεν ήταν αξιόμαχα και γι' αυτό δεν σώθηκαν.

3.Ποιες ήταν οι απώλειες των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς;

Αν λάβουμε υπόψη ότι ο αθηναϊκός στόλος διέθετε 180 πλοία και αφαιρέσουμε τα 9 που σώθηκαν, πρόκειται για απώλεια 171 πλοίων. Το κάθε πλοίο διέθετε περίπου 200 κωπηλάτες και στρατιώτες. Επομένως $171 \times 200 = 34.200$ άνδρες. Απ' αυτούς ελάχιστοι γλίτωσαν. Άρα η πανωλεθρία των Αθηναίων ήταν τεράστια. Να σημειωθεί ότι δεν χάθηκε κανένα σπαρτιατικό πλοίο ούτε σκοτώθηκε κανένας Σπαρτιάτης. Οι τεράστιες απώλειες των Αθηναίων και οι ανύπαρκτες ζημιές των Σπαρτιατών δείχνουν τον τεράστιο θρίαμβο των Λακεδαιμονίων.

4. Τι γνωρίζετε για τον Κόνωνα;

Κόνων : Επιφανής Αθηναίος στρατηγός, καταγόμενος από πλούσια και αριστοκρατική οικογένεια, που διακρίθηκε στη γ' φάση του πελοποννησιακού πολέμου και αργότερα. Μετά την καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός ποταμούς (τον Αύγουστο του 405 π.Χ), φοβούμενος ίσως την τιμωρία από τους συμπατριώτες του, κατέφυγε στον Ευαγόρα της Κύπρου με τη βοήθεια του οποίου ανασυγκρότησε το στόλο του. Έντεκα χρόνια μετά τη συντριβή στους Αιγός ποταμούς το 394 π.Χ κοντά στην Κνίδα νίκησε ολοκληρωτικά σε ναυμαχία τους Λακεδαιμονίους. Η ήττα αυτή ήταν το ίδιο καταστροφική για τους Λακεδαιμονίους, όπως η ήττα στους Αιγός ποταμούς για τους Αθηναίους. Νικητής πια και τροπαιούχος επέστρεψε τότε στην Αθήνα και έγινε ο ηγέτης της πόλης. Ανοικοδόμησε τα μακρά τείχη της Αθήνας και του Πειραιά και αποκατέστησε το κύρος της πόλης. Οι Αθηναίοι τον τίμησαν με πολλές τιμές, αργότερα όμως έπεσε σε δυσμένεια, κάτι που μείωσε το κύρος του και τελικά πέθανε στην Κύπρο μάλλον αφανής.

5. Τι ήταν η Πάραλος;

Ένα από τα τρία ιερά (ελαφρά και ταχύπλοα) πλοία των Αθηναίων. Τα άλλα δύο ήταν η Σαλαμινία και η Δηλιάς. Αποστολή των πλοίων αυτών ήταν : α) η μεταφορά των επίσημων αντιπροσώπων της πόλης, των Θεωρών, σε εθνικές πανηγύρεις και γιορτές, κυρίως της Δήλου, β) η μεταφορά των πρεσβειών σε διάφορες πόλεις και γ) η μεταφορά εντολών και χρημάτων της πολιτείας.

6. Τι ήταν τα τειχύδρια;

Μικρά οχυρά (τειχύδριο υποκοριστικό της λέξης τείχος) και οχυρά της Σηστού, όπου πρόλαβαν και κατέφυγαν οι ελάχιστοι από τους Αθηναίους που σώθηκαν.

7. α) Γιατί ο Λύσανδρος είχε αφήσει στην Αβαρνίδα, το ακρωτήριο της Λαμψάκου, τα μεγάλα ιστία των πλοίων του ; και β) γιατί ο Κόνων πήρε αυτά τα ιστία μαζί του;

α) Ο Λύσανδρος, επειδή επρόκειτο να καταδιώξει τους Αθηναίους, είχε αφαιρέσει από τους ιστούς των πλοίων του τα μεγάλα πανιά, προκειμένου τα πλοία του να είναι ευέλικτα. Άλλωστε πάντα στις

ναυμαχίες , προκειμένου τα πλοία να είναι ευκίνητα, οι αρχαίοι Έλληνες αφαιρούσαν τα μεγάλα πανιά των πλοίων.

β) Ο Κόνων άρπαξε τα μεγάλα πανιά των πλοίων του Λυσάνδρου, προκειμένου να αποφύγει την καταδίωξη.

8. Να σχολιάσετε την αντίδραση του Κόνωνα, όπως περιγράφεται στο κείμενο.

Η αντίδραση του Κόνωνα αποτελεί μία θαρραλέα, γρήγορη και έξυπνη στρατηγική.

9. Θα μπορούσε ο πόλεμος Αθηναίων – Λακεδαιμονίων να είχε διαφορετική έκβαση;

Ναι, αν οι Αθηναίοι δεν είχαν κάνει τα λάθη στους Αιγός ποταμούς.

10. Ποιος ήταν ο Ευαγόρας;

Βασιλιάς της Σαλαμίνας της Κύπρου (411-373 π.Χ), σύμμαχος των Αθηναίων.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. § 30-32.

1. Ποιες οι ενέργειες του Λυσάνδρου μετά τη νίκη του στους Αιγός ποταμούς;

α) Μεταφορά πλοίων, αιχμαλώτων και λαφύρων στη Λάμψακο.

β) Σύλληψη Αθηναίων στρατηγών.

γ) Αποστολή Θεόπομπου στη Σπάρτη, για να ανακοινώσει τα γεγονότα.

δ) Σύγκληση συμβουλίου των συμμάχων, για να αποφασίσουν για τους αιχμαλώτους.

ε) Εκτέλεση του Φιλοκλή.

2. Ποιον έστειλε ο Λύσανδρος στη Λακεδαίμονα, για να ανακοινώσει τα γεγονότα και πώς εξασφάλισε τη συνεργασία του;

Τον Θεόπομπο, ο οποίος ήταν Μιλήσιος πειρατής. Η πειρατεία ήταν διαδεδομένη στην αρχαιότητα και περισσότερο σε ταραγμένες περιόδους. Η συνεργασία του Θεόπομπου είτε εξασφαλίστηκε εθελοντικά είτε ο Λύσανδρος τον εξαγόρασε, καθώς τότε διέθετε

άφθονα χρήματα που του χορηγούσε ο Πέρσης σατράπης Κύρος. Ο Λυσάνδρος ήταν υποχρεωμένος να ενημερώσει την πολιτική ηγεσία της Σπάρτης για τις εξελίξεις. Η επιλογή του Θεόπομπου δεν ήταν τυχαία. Ως έμπειρος πειρατής και ναυτικός θα μπορούσε να φτάσει στον προορισμό του γρήγορα και με ασφάλεια.

3. Γιατί κατηγορήθηκαν οι Αθηναίοι;

Για την παραβίαση άγραφων νόμων, καθιερωμένων πανελλήνια θεσμών για την τύχη των ομήρων και των αιχμαλώτων και όχι για την παράβαση γραπτών νόμων ή συμφωνιών μεταξύ των εμπολέμων. Κατηγορήθηκαν για εγκλήματα πολέμου.

4. Γιατί οι πρώην σύμμαχοι των Αθηναίων και νυν των Λακεδαιμονίων είναι τώρα οι σκληρότεροι κριτές των Αθηναίων αιχμαλώτων;

Γιατί έχουν υποφέρει τα πάνδεινα από τους Αθηναίους που είχαν μετατρέψει την αθηναϊκή συμμαχία σε αθηναϊκή ηγεμονία και θέλουν τώρα να τους εκδικηθούν.

5. Ποια σφάλματα των Αθηναίων και ποια τεχνάσματα του Λυσάνδρου προκάλεσαν την καταστροφή των Αθηναίων;

Σφάλματα των Αθηναίων :

α) Η ακαταλληλότητα της τοποθεσίας των Αιγών ποταμών λόγω έλλειψης λιμανιού και αδυναμίας για ανεφοδιασμό.

β) Η απόρριψη των συμβουλών του Αλκιβιάδη.

Τεχνάσματα Λυσάνδρου :

α) Αγκυροβολημένος σε λιμάνι με δυνατότητα ανεφοδιασμού.

β) Παραπλάνηση των Αθηναίων, καθώς επί τέσσερις ημέρες κρατούσε τα πλοία του στο λιμάνι και δεν τους αντιμετώπιζε σε ναυμαχία.

γ) Παρακολούθηση των κινήσεων των Αθηναίων.

δ) Επάνοδος των κατασκοπευτικών πλοίων και έγκαιρη ειδοποίηση του Λυσάνδρου.

ε) Έγκαιρη και αιφνιδιαστική επίθεση κατά των Αθηναίων τη στιγμή που είχαν αποβιβασθεί από τα πλοία και είχαν διασκορπισθεί.

6.(§ 32) Ποιοι από τους αιχμαλώτους εκτελέστηκαν;

Μόνο οι Αθηναίοι, περίπου 3.000 (τρεις χιλιάδες). Όχι όσοι ήταν μισθοφόροι ή σύμμαχοί τους, οι οποίοι αφέθηκαν να γυρίσουν στις πόλεις τους.

7.Σε ποια συμπεράσματα οδηγεί η εκτέλεση των Αθηναίων μετά την ήττα τους στους Αιγός ποταμούς;

α) Ότι στον πόλεμο επικρατεί το δίκαιο του ισχυρού.

β) Ο πόλεμος οδηγεί τους εμπολέμους σε πράξεις αγριότητας και αντεκδίκησης.

8.Ποιος και γιατί από τους Αθηναίους στρατηγούς δεν εκτελέστηκε;

Ο Αδείμαντος, γιατί στη συνέλευση που έγινε ήταν αντίθετος στο ψήφισμα για τον ακρωτηριασμό των αντιπάλων.

9.Σε τι αποσκοπούσε η απόφαση των Αθηναίων για το κόψιμο του δεξιού χεριού των αιχμαλώτων;

Άλλες πηγές, όπως ο Πλούταρχος, αναφέρουν ότι οι Αθηναίοι είχαν αποφασίσει να κόψουν όχι το χέρι αλλά τον αντίχειρα του δεξιού χεριού, ώστε όσοι συλλαμβάνονταν αιχμάλωτοι να μην μπορούν να πιάσουν δόρυ (επομένως να μην μπορούν να ξαναπολεμήσουν), αλλά να μπορούν να κρατούν το κουπί, ώστε να χρησιμοποιηθούν ως κωπηλάτες στα αθηναϊκά πλοία, σε καταναγκαστικά έργα. Η απόφαση πάρθηκε από τη συνέλευση, αλλά ποτέ δεν εφαρμόστηκε, γιατί στη θέση του ηττημένου βρέθηκαν οι Αθηναίοι. Το ψήφισμα πάντως απέβλεπε στο να ανακόψει το ρεύμα των λιποτακτών και αυτών που προσχωρούσαν στις τάξεις του σπαρτιατικού ναυτικού , δελεασμένοι από τα χρήματα του Κύρου.

10.Ποιες εξηγήσεις δίνει ο Ξενοφώντας για τη σωτηρία του Αδείμαντου;

α) Την αντίθεσή του στην πρόταση για το κόψιμο των χεριών.

β) Την προδοσία του στόλου.

11.Πώς κρίνετε τη διάδοση της φήμης για προδοσία του Αδείμαντου; Υπάρχουν ανάλογες περιπτώσεις στη σύγχρονη ιστορία;

Είναι διαχρονικά συνηθισμένο φαινόμενο μια ήττα να αποδίδεται σε προδοσία και όχι σε λάθη της ηγεσίας ή σε υπεροχή του αντιπάλου. Έτσι α) η ήττα στις Θερμοπύλες αποδόθηκε στην προδοσία του Εφιάλτη. β) Η άλωση της Κωνσταντινούπολης στην προδοσία του ανοίγματος της Κερκόπορτας. γ) Η μικρασιατική καταστροφή στην προδοσία των συμμάχων μας της Αντάντ που βοήθησαν τους Τούρκους και στους 6 Έλληνες ηγέτες που καταδικάστηκαν σε θάνατο. δ) Οι Γάλλοι το 1940 την ήττα τους από τους Γερμανούς την απέδωσαν σε προδοσία της ηγεσίας τους και όχι στην υπεροχή των Γερμανών.

12.Γιατί ο Λύσανδρος κάλεσε τους συμμάχους να συσκεφτούν για την τύχη των αιχμαλώτων;

Γιατί ο αριθμός των αιχμαλώτων είναι πολύ μεγάλος και ως εκ τούτου και η ευθύνη για την τύχη τους είναι πολύ μεγάλη. Γι' αυτό ο Λύσανδρος θέλει να μοιραστεί την ευθύνη και να μην την επωμιστεί προσωπικά. Συγκαλεί, λοιπόν, το συμβούλιο, ώστε η απόφαση να φαίνεται ότι είναι κοινή. Επίσης με την ενέργεια του αυτή δείχνει μια επίφαση δημοκρατικότητας, καθώς προσπαθεί να παρουσιάσει τη δική του απόφαση για την εκτέλεση των αιχμαλώτων ως προϊόν συλλογικής απόφασης.

13.Τι δείχνει ο παρατατικός χρόνος των ρημάτων (ἐγίνοντο και ἐλέγετο) που χρησιμοποιείται για την αφήγηση της συνέλευσης των συμμάχων για την τύχη των αιχμαλώτων;

Τη διάρκεια και την ένταση της συζήτησης, τη συνεχή αναμόχλευση της μνήμης και των παθών και τη συσσώρευση των κατηγοριών, ώστε να δικαιολογηθεί η εκτέλεση των αιχμαλώτων.

14.Σε ποια διαπίστωση οδηγεί η τελική απόφαση των νικητών για εκτέλεση των ηττημένων;

Ότι πρόκειται για εγκληματίες πολέμου, αφού παραβίασαν άγραφους νόμους και καθιερωμένους πανελλήνια θεσμούς για την τύχη των αιχμαλώτων. Η απάνθρωπη αυτή ενέργεια φέρνει τους Λακεδαιμόνιους στην ίδια θέση με τους Αθηναίους, που διέπρατταν

παρόμοιες βαρβαρότητες απέναντι στους αντιπάλους τους και στους συμμάχους τους που αποστατούσαν από την αθηναϊκή συμμαχία.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. § 1-4.

1.(1-2)«Τά ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο» : τι ρύθμιση επέβαλε ο Λύσανδρος στη Λάμψακο;

Ο Λύσανδρος μετά τη νίκη του στους Αιγός ποταμούς εγκαθίδρυσε στις πρώην συμμαχικές πόλεις των Αθηναίων ολιγαρχικό πολίτευμα, που ονομαζόταν δεκαρχία, γιατί την εξουσία κατείχαν 10 άνδρες. Η Λάμψακος δεν ήταν σύμμαχος των Λακεδαιμονίων, είχε καταληφθεί από αυτούς με έφοδο. Τώρα που αποσύρεται ο σπαρτιατικός στόλος από την περιοχή, ο Λύσανδρος, για να εξασφαλίσει την κατοχή της πόλης και να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα της πατρίδας του, επιβάλλει το ολιγαρχικό πολίτευμα.

2.Γιατί ο Λύσανδρος έπλευσε προς το Βυζάντιο και την Καλχηδόνα;

Το Βυζάντιο και η Καλχηδόνα ήταν πόλεις στην είσοδο του Βοσπόρου η μία απέναντι από την άλλη. Το Βυζάντιο βρισκόταν στην ευρωπαϊκή πλευρά, ενώ η Καλχηδόνα στην ασιατική. Και οι δύο πόλεις είχαν καταληφθεί από τους Αθηναίους. Το Βυζάντιο είχε καταληφθεί από τον Αλκιβιάδη το 409 π.Χ, ύστερα από προδοσία ορισμένων κατοίκων, οι οποίοι του άνοιξαν τις πύλες. Η Καλχηδόνα αρχικά είχε συνθηκολογήσει με τους Αθηναίους και αργότερα καταλήφθηκε από τον Θρασύβουλο.

3.Πώς έφυγαν οι αθηναϊκές φρουρές από το Βυζάντιο και την Καλχηδόνα;

Ύστερα από σπονδές. Οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας παρέδωσαν τις πόλεις τους στο Λύσανδρο, αφού εξασφάλισαν με σπονδές την ασφαλή αποχώρηση για τους άντρες της αθηναϊκής φρουράς. Παρά τη διαφορά του πολιτεύματος ανάμεσα σε Αθήνα και Σπάρτη και παρά τη βιαιότητα των συγκρούσεων υπήρχαν θεσμοί σεβαστοί από τους αντιπάλους, όπως οι σπονδές : αντιπρόσωποι των αντιπάλων κατέληγαν σε συμφωνία που την επισφράγιζαν με σπονδές (σπονδές = ιερές τελετές στις οποίες έχυναν κάποιο υγρό [σπένδω =χύνω υγρό] ή θυσίαζαν σφάγιο με σκοπό την παράκληση κάποιου θεού) προς τιμή των θεών, τους οποίους καλούσαν ως μάρτυρες για την

τήρησή της. Ο όρος υπόσπονδος αναφέρεται σε ηττημένους που παραδόθηκαν στους νικητές και βρίσκονται υπό την προστασία των θεών ή σε νεκρούς πολέμου που οι δικοί τους παραδέχθηκαν την ήττα τους και ζήτησαν από τους νικητές άδεια να παραλάβουν τα σώματα για ταφή.

4.Γιατί ο Λύσανδρος άφηνε τους Αθηναίους φρουρούς να πάνε στην Αθήνα;

Για να παρουσιασθεί γρηγορότερα έλλειψη τροφίμων και να αναγκασθούν οι Αθηναίοι να παραδοθούν. Οι Αθηναίοι πολιορκούνταν επί μία δεκαετία περίπου από τη στεριά και ανεφοδιάζονταν με στάρι μέσω της θάλασσας από τον Πόντο και τη Θράκη. Τώρα ο Λύσανδρος θα κόψει τη δυνατότητα θαλάσσιου ανεφοδιασμού.

5.Πώς παρουσιάζονται οι ενέργειες του Λυσάνδρου;

α. Οι κύριες ενέργειές του, οι στρατιωτικές, παρουσιάζονται με ρήματα σε χρόνο παρατατικό : έπλει, απέπεμπε, έπεσκεύαζεν.

β. Οι ενέργειές του όμως δεν είναι μόνο στρατιωτικές , αλλά έχουν και πολιτική σκοπιμότητα, εντάσσονται σε ένα πλαίσιο άλλων ενεργειών και κινήσεων , που δηλώνεται με τις δευτερεύουσες προτάσεις και τις επιρρηματικές μετοχές.

Ο στρατηγός στην αρχαιότητα δεν είναι μόνο στρατιωτικός αλλά και πολιτικός ηγέτης.

6.Γιατί αυτοί που πρόδωσαν το Βυζάντιο στον Αλκιβιάδη έφυγαν στον Πόντο και κατόπιν στην Αθήνα;

Γιατί με την αλλαγή της πολιτικής κατάστασης ένιωθαν ανασφαλείς στο Βυζάντιο. Ας μη ξεχνάμε ότι ο Λύσανδρος έχει επιβάλει τώρα ολιγαρχικό πολίτευμα, ενώ αυτοί, εφόσον πρόδωσαν το Βυζάντιο στον Αλκιβιάδη, θα ήταν δημοκρατικοί. Έτσι κατέφυγαν πρώτα στον Πόντο και αργότερα, όταν αποκαταστάθηκε η δημοκρατία στην Αθήνα, κατέφυγαν εκεί.

7.Τι ήταν ο αρμοστής;

Αρμοστής ονομαζόταν ο Σπαρτιάτης διοικητής σε κατεχόμενη πόλη. Ο θεσμός αυτός καταργήθηκε μετά τη μάχη των Λεύκτρων το 371 π.Χ.

8. Ποιες ήταν οι πολιτικές ενέργειες του Λυσάνδρου μετά τη νίκη του στους Αιγός ποταμούς;

α) Η επιβολή ολιγαρχικού πολιτεύματος (δεκαρχίας) στις πρώην συμμαχικές πόλεις των Αθηναίων, συγκεκριμένα στη Λάμψακο.

β) Ο διορισμός του Σθενέλαου ως αρμοστή στο Βυζάντιο και τη Καλχηδόνα.

9. (§3-4) Ποιος ο ρόλος των Μακρών τειχών;

α) Η αμυντική θωράκιση της Αθήνας.

β) Η εξασφάλιση του ανεφοδιασμού της Αθήνας σε περίπτωση πολιορκίας.

[Τις βάσεις των Μακρών τειχών τις είχε θέσει ο Κίμων (Κιμώνειο τείχος), ενώ ο Περικλής τα αποπεράτωσε, χτίζοντας ενδιάμεσα και ένα τρίτο σκέλος για μεγαλύτερη ασφάλεια. Τα Μακρά τείχη είναι τα τείχη που συνέδεαν την Αθήνα με τον Πειραιά. Το ένα σκέλος τους έφτανε ως το Παλαιό Φάληρο και το άλλο ως τον Πειραιά].

10. Γιατί έμειναν ξάγρυπνοι οι Αθηναίοι και θρηνούσαν, όταν έμαθαν την καταστροφή στους Αιγός ποταμούς;

Επειδή πενθούσαν αυτούς που χάθηκαν στη ναυμαχία, αλλά περισσότερο τον εαυτό τους, γιατί νόμιζαν ότι τώρα θα πάθουν όσα οι ίδιοι είχαν κάνει στο παρελθόν στους αντιπάλους τους, σε ουδέτερους και σε αποστάτες συμμάχους τους.

11. Ποια η συμπεριφορά των Αθηναίων απέναντι στους άλλους Έλληνες;

α) Μήλιοι : Οι κάτοικοι της Μήλου ήταν άποικοι των Λακεδαιμονίων, αλλά κατά τον πελοποννησιακό πόλεμο παρέμειναν ουδέτεροι. Όμως οι Αθηναίοι το 415/416 π.Χ αφού πολιορκήσαν το νησί, το κατέλαβαν, σκότωσαν όλους τους άντρες, ενώ τα γυναικόπαιδα τα πούλησαν ως δούλους. Αργότερα αποίκησαν το νησί, αφού έστειλαν 500 αποίκους.

β) Ιστιαείς : Η Ιστιαία βρίσκεται στη βόρεια Εύβοια. Οι Αθηναίοι, αφού κατέστειλαν την ευβοϊκή αποστασία του 445 π.Χ έδιωξαν τους κατοίκους της μικρής πόλης της Ιστιαίας και εγκατέστησαν εκεί Αθηναίους κληρούχους.

γ)Σκιωναίοι και Τορωναίοι : Η Σκιώνη και η Τορώνη στη Χαλκιδική είχαν αποστατήσει από την αθηναϊκή συμμαχία. Οι Αθηναίοι, αφού πολιορκήσαν τις δύο αυτές πόλεις της Χαλκιδικής, σκότωσαν όλους τους ενήλικους και τους άντρες και εξανδραπόδισαν τα γυναικόπαιδα, ενώ παραχώρησαν τη γη τους στους Πλαταιείς.

δ)Αιγινήτες : Η Αίγινα, μικρό μεν κράτος, αλλά ισχυρός εμπορικός αντίπαλος της Αθήνας, ακολουθούσε πάντα φιλολακωνική πολιτική. Οι Αθηναίοι το 431 π.Χ τους έδιωξαν από το νησί τους και εγκατέστησαν Αθηναίους κληρούχους.

12.Ποια ήταν τα λιμάνια της Αθήνας και γιατί οι Αθηναίοι αποφάσισαν να τα φράξουν με χώμα;

Ήταν τα λιμάνια : α) της Ζέας (σημερινό Πασαλιμάνι), β) της Μουνιχίας (σημερινό Τουρκολίμανο), γ) του Πειραιά και δ) του Κανθάρου που ήταν μέρος του Πειραιά.

Οι Αθηναίοι αποφάσισαν να φράξουν με χώμα τα λιμάνια, για να είναι αδύνατη η προσέγγιση του εχθρικού στόλου ή κάποια πιθανή απόβαση.

13.Πώς παρουσιάζονται οι ενέργειες των Αθηναίων και πώς η αιτιολόγησή τους;

Οι ενέργειες των Αθηναίων παρουσιάζονται με ρήματα παρελθοντικού χρόνου (έλέγετο, διήκε, έκοιμήθη, έποίησαν), ενώ η αιτιολόγησή τους με μετοχές (άφικομένης, παραγγέλων, πενθοῦντες, νομίζοντες).

14.Ποιες αποφάσεις πήραν οι Αθηναίοι και πώς αποδίδονται;

Αποφάσεις :

α) Το φράξιμο με χώμα των λιμανιών, εκτός από ένα, που ήταν το εμπορικό λιμάνι του Πειραιά, το εμπόριον , β) η επισκευή των τειχών, γ) η τοποθέτηση φρουρών και δ) η προετοιμασία της πόλης σε όλα σαν σε πολιορκία.

Οι αποφάσεις αποδίδονται με α) 4 απαρέμφατα (άποχῶσαι, εὐτρεπίζειν, ἐφιστάναι, παρασκευάζειν) και β) με πολυσύνδετο σχήμα (τε, καί, καί, καί,καί).

15.Πώς έγινε η λήψη των αποφάσεων και τι δείχνει;

Με συζήτηση στην Εκκλησία του δήμου, κάτι που δείχνει το δημοκρατικό πολίτευμα της Αθήνας.

16. Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι, όταν έμαθαν την είδηση για την καταστροφή στους Αιγός ποταμούς;

Αρχικά αντέδρασαν συναισθηματικά, καθώς θρηνούσαν και φοβόντουσαν ότι θα πάθουν όσα είχαν κάνει στους άλλους. Στη συνέχεια όμως συνήλθαν και αντέδρασαν ψύχραιμα, κάτι που φαίνεται από τη συνέλευση που έκαναν και τις αποφάσεις που πήραν.

BIBΛΙΟ2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. § 16 -23.

1.(§16-17) α) Ποιος έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στους Αθηναίους; β) Ποιες είναι οι κύριες ενέργειες του και γ) πώς παρουσιάζονται;

α) Ο Θηραμένης : Αθηναίος στρατηγός και πολιτικός που ονομάστηκε Κόθορνος (κόθορνος = ψηλό ευρύχωρο παπούτσι που φορούσαν οι υποκριτές των τραγωδιών, που προσαρμοζόταν και στα δύο πόδια. Η λέξη χρησιμοποιούνταν ειρωνικά, κωμικά για τους ανθρώπους χωρίς σταθερό χαρακτήρα και κυρίως για τους πολιτικούς που προσαρμόζονταν σε κάθε κατάσταση). Μαθητής του σοφιστή Πρόδικου και του Σωκράτη έδρασε στο τέλος του πελοποννησιακού πολέμου. Το 411π.Χ συνέβαλε στην επιβολή της ολιγαρχίας των τετρακοσίων, αλλά σύντομα πέρασε στην αντιπολίτευση και ως αρχηγός της αγωνίστηκε και επανέφερε τη δημοκρατία. Το 406 π.Χ ήταν ανάμεσα στους στρατηγούς που κατηγορήθηκαν για τη μη περισυλλογή των ναυαγών στη νικηφόρα για τους Αθηναίους ναυμαχία των Αργινουσών. Όμως κατάφερε να μετατραπεί από κατηγορούμενος σε κατήγορο των συναδέλφων του. Από το Λύσανδρο, για ανταμοιβή της προδοτικής του συμπεριφοράς, διορίστηκε ως ένας από τους 30 τυράννους. Ως μετριοπαθής όμως ολιγαρχικός συγκρούστηκε με τον σκληροπυρηνικό Κριτία από τον οποίο καταδικάστηκε σε θάνατο.

β) Κύριες ενέργειες του Θηραμένη : 1) Πείθει την εκκλησία του δήμου να σταλεί στο Λύσανδρο, για να μάθει τις προθέσεις των Λακεδαιμονίων. 2) Παραμονή κοντά στο Λύσανδρο περισσότερο από τρεις μήνες. 3) Ανακοίνωση στους Αθηναίους της πρότασης του Λύσανδρου. 4) Εκλογή του ως πρεσβευτή αυτοκράτορα.

γ) Οι κύριες ενέργειες του Θηραμένη παρουσιάζονται με τα ρήματα των κύριων προτάσεων (είπεν, διέτριβε, ἀπήγγειλεν, ἠρέθη). Το περιεχόμενο των ενεργειών του δίνεται με τις δευτερεύουσες προτάσεις ή τις επιρρηματικές μετοχές.

2.Γιατί ο Θηραμένης έμεινε κοντά στο Λύσανδρο περισσότερο από τρεις μήνες;

Για να πιεστούν οι Αθηναίοι από την έλλειψη τροφίμων και να αποδεχτούν τους όρους που θα τους πρότεινε. Μετά από τέσσερις μήνες δικαιολογήθηκε ότι ο Λύσανδρος τον είχε κατακρατήσει(κατέχοι). Σύμφωνα με άλλη μαρτυρία ο Λύσανδρος βρισκόταν στη Σάμο και εκεί πήγε , για να τον συναντήσει, ο Θηραμένης.

3.Πώς φαίνεται η ευλυγισία του λόγου στην §16;

Με την κυριαρχία των ρηματικών τύπων, που, αν εξαιρεθούν οι σύνδεσμοι, τα άρθρα και οι προθέσεις, είναι οι μισές περίπου λέξεις της παραγράφου.

4.(§17) Ποιοι ήταν οι έφοροι;

Οι έφοροι ήταν πέντε αιρετοί αξιωματικοί της Σπάρτης με ετήσια θητεία και ευρύτατες δικαιοδοσίες , η «κυβέρνηση» της Σπάρτης.

5.Με ποια ιδιότητα στάλθηκε ο Θηραμένης στους Λακεδαιμονίους και τι δείχνει;

Με την ιδιότητα του πρεσβευτή αυτοκράτορα, δηλαδή με απόλυτη πληρεξουσιότητα να χειρισθεί την υπόθεση εν λευκώ, όπως εκείνος νόμιζε καλύτερα. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι : α) κατάφερε να πείσει τους Αθηναίους και β) το αδιέξοδο των Αθηναίων.

6.Ποια κατάσταση επικρατεί την περίοδο αυτή στην Αθήνα;

Η κατάσταση που επικρατεί στην Αθήνα είναι πραγματικά τραγική, καθώς οι Αθηναίοι πολιορκούνται από την ξηρά στη Δεκέλεια από τον Άγη και από τη θάλασσα από το Λύσανδρο με 200 πλοία. Το κυριότερο όμως είναι ότι οι Αθηναίοι μαστίζονται από συνωστισμό και έλλειψη τροφίμων.

7.(§18) Γιατί ο Θηραμένης έστειλε στους εφόρους τον Αριστοτέλη;

Γιατί ήταν εξόριστος από την Αθήνα ως ολιγαρχικός και είχε καταφύγει στη Σπάρτη· αργότερα έγινε ένας από τους τριάντα τυράννους. Ως ολιγαρχικός θα εξυπηρετούσε προθυμότερα τα συμφέροντα της Σπάρτης παρά της Αθήνας.

8.(§19) Που βρίσκεται η Σελλασία;

Η Σελλασία είναι μεθοριακή πόλη με μεγάλη στρατηγική σημασία στα βόρεια της Λακωνίας.

9.Ποιοι συμμετείχαν στην εκκλησία, στο συνέδριο που συγκάλεσαν οι Λακεδαιμόνιοι;

Όλοι οι αντιπρόσωποι των κρατών – μελών της πελοποννησιακής συμμαχίας, προκειμένου να συναποφασίσουν για την τύχη της Αθήνας.

10.Ποια πρόταση διατυπώθηκε στο συμμαχικό συμβούλιο για την Αθήνα, από ποιους και γιατί;

Η πρόταση ήταν να μη συναφθεί ειρήνη με τους Αθηναίους, αλλά να τους αφανίσουν. Την πρόταση αυτή έκαναν οι Θηβαίοι και οι Κορίνθιοι, γιατί ήταν από τους μεγαλύτερους εχθρούς των Αθηναίων τόσο προπολεμικά, όσο και κατά τη διάρκεια του πολέμου. Η ίδια πρόταση υποστηρίχτηκε και από άλλα κράτη –μέλη της συμμαχίας.

11.Τι δείχνει η πρόταση των Θηβαίων και των Κορινθίων στο συμβούλιο για αφανισμό της Αθήνας;

α) Την εμπάθεια τους, β) την αγνωμοσύνη τους προς τους Αθηναίους, γ) την ηθική κατάπτωση Θηβαίων και Κορινθίων και δ) την ανάγκη τους να αναπτυχθούν οικονομικά.

12.(§20) α) Ποια η πρόταση των Λακεδαιμονίων στο συμμαχικό συμβούλιο; β) που στηρίζεται; και γ) τι δείχνει για το ήθος των Λακεδαιμονίων;

α) Η πρόταση των Λακεδαιμονίων : όχι υποδούλωση της Αθήνας, αλλά σύναψη ειρήνης.

β) Στήριξη της πρότασης στη συμβολή της Αθήνας στην αντιμετώπιση των Περσών κατά τους περσικούς πολέμους (490 – 478 π.Χ) (μέγα αγαθόν είργασμένην έν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι· μέγιστοι κίνδυνοι ἦταν οἱ περσικοὶ πόλεμοι).

γ) Η πρόταση αυτή δείχνει : Ι) τη μεγαλοψυχία, ΙΙ) το σεβασμό και την εκτίμηση των Σπαρτιατών προς τους Αθηναίους.

13. Πώς εξαίρει ο Ξενοφώντας τη μεγάλη προσφορά των Αθηναίων στους περσικούς πολέμους;

Με την επανάληψη του επιθέτου μέγας < μέγα αγαθόν, μεγίστοις κινδύνους.

14. α) Ποιοι ήταν οι όροι της ειρήνης που οι Λακεδαιμόνιοι επέβαλαν στην Αθήνα; β) Ποιος είναι ο στόχος καθενός από τους όρους; γ) Ποια η σημασία της διαφοροποίησης του χρόνου των ρηματικών τύπων που αποδίδουν τους όρους της ειρήνης; δ) Ποιον όρο θεωρεί κύριο ο Ξενοφώντας και ποιοι όροι αποτελούν προϋπόθεση για τον κύριο όρο;

α) Κύριοι όροι : 1) Η κατεδάφιση των Μακρών τειχών , 2) η παράδοση του στόλου εκτός δώδεκα πλοίων, 3) η επιστροφή των εξορίστων, 4) η ύπαρξη κοινών εχθρών και φίλων με τους Λακεδαιμονίους και 5) οι Αθηναίοι να ακολουθούν τους Λακεδαιμονίους στις εκστρατείες που επιχειρούν και στη στεριά και στη θάλασσα.

β) Στόχοι των όρων : 1. Η κατεδάφιση των Μακρών τειχών → αποδυνάμωση της αμυντικής ικανότητας της Αθήνας. 2. Η παράδοση του στόλου → αποδυνάμωση της στρατιωτικής δύναμης της Αθήνας, της ναυτικής της ισχύος και υπεροχής. 3. Η επιστροφή των εξορίστων → η αλλαγή του πολιτεύματος με την εγκαθίδρυση της ολιγαρχίας. 4. Η ύπαρξη κοινών εχθρών και φίλων → η πολιτική και διπλωματική ένταξη της Αθήνας στην πελοποννησιακή συμμαχία. 5. Να ακολουθούν τους Λακεδαιμονίους στις εκστρατείες → η στρατιωτική ένταξη της Αθήνας στην πελοποννησιακή συμμαχία. Όλοι οι όροι ήταν ταπεινωτικοί και εξευτελιστικοί για τη μεγάλη δύναμη εκείνης της εποχής, την Αθήνα.

γ) Οι τρεις πρώτοι όροι αποδίδονται με ρηματικούς τύπους σε αόριστο χρόνο (καθελόντας, παραδόντας, καθέντας), γιατί αφορούν ενέργειες που θα γίνουν μια μόνο φορά· μια μόνο φορά θα κατεδαφιστούν τα τείχη, μια μόνο φορά θα παραδοθούν τα πλοία, μια μόνο φορά θα επιστρέψουν οι εξόριστοι. Αντίθετα οι δύο τελευταίοι όροι αποδίδονται με ρηματικούς τύπους σε ενεστώτα χρόνο (νομίζοντας, έπεςθαι), γιατί αφορούν ενέργειες που θα γίνονται συνέχεια, διαρκώς.

δ) Ο Ξενοφώντας ως κύριο όρο θεωρεί το ν' ακολουθούν οι Αθηναίοι τους Λακεδαιμονίους σε όλες τις εκστρατείες τους , στη στεριά και τη θάλασσα, και γι' αυτό τον γράφει τελευταίο και τον αποδίδει με απαρέμφατο (έπεσθαι), ενώ όλους τους άλλους όρους τους αποδίδει με μετοχές(καθελόντας, παραδόντας, καθέντας, νομίζοντας). Οι άλλοι όροι αποτελούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις, για να ισχύσει, να εφαρμοστεί ο τελευταίος.

15.(§22) Ποιος ρηματικός χρόνος κυριαρχεί στην παράγραφο και γιατί;

Ο παρατατικός (περιεχέιτο, ένεχώρει, άπήγγελον, προηγόρει) για να δείξει τη διαρκή σύγχυση και αναστάτωση των Αθηναίων.

16.Να εντοπίσετε τα ρήματα που σημαίνουν λέγω ή ομιλώ. Τι πετυχαίνει ο Ξενοφώντας, χρησιμοποιώντας ρήματα αυτής της σημασίας;

Άπήγγελον, προηγόρει, λέγων, άντειπόντων, συνεπαινεσάντων.Με τα ρήματα αυτά ο Ξενοφώντας δείχνει : α) το δημοκρατικό καθεστώς της Αθήνας, β) τον τρόπο λήψης των αποφάσεων ύστερα από συζήτηση.

17.Ποια συναισθήματα επικράτησαν στη συνέλευση των Αθηναίων, όταν συζητούνταν οι όροι της ειρήνης;

Συγκρουόμενα, διαφορετικά, καθώς άλλοι εξέφραζαν αντιρρήσεις και άλλοι επιδοκίμαζαν την πρόταση του Θηραμένη.

18.Τι ατμόσφαιρα δημιουργεί η συμμετοχή των αυλητριδών κατά τη διάρκεια της κατεδάφισης των τειχών της Αθήνας;

Πανηγυρική. Οι Σπαρτιάτες και οι ολιγαρχικοί Αθηναίοι κάλεσαν αυλητρίδες, όπως έκαναν στα γλέντια και τα συμπόσια, για να πανηγυρίσουν μετά μουσικής την κατεδάφιση των τειχών, μια και νόμιζαν ότι εκείνη την ημέρα άρχιζε η ελευθερία της Ελλάδας.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. § 11-16.

1.Ποιες ήταν οι αυθαίρετες ενέργειες των τριάκοντα;

α) Αναβολή σύνταξης και δημοσίευσης συντάγματος.

β) Συγκρότηση της Βουλής και των άλλων αρχών σύμφωνα με τις προσωπικές τους επιθυμίες.

γ) Σύλληψη των καταδοτών-συκοφαντών και καταδίκη τους σε θάνατο από τη Βουλή.

δ) Αίτημα στο Λύσανδρο για την αποστολή σπαρτιατικής φρουράς.

ε) Καλόπιασμα του Καλλίβιου για παραχώρηση στρατιωτών για τη σύλληψη των αντιφρονούντων.

2. Ποια ήταν η διάρκεια της εξουσίας των Τριάκοντα και ποιες τάσεις διαμορφώθηκαν στους κόλπους τους;

Οκτώ μήνες κατά τη διάρκεια των οποίων εκτέλεσαν 1.500 Αθηναίους και μετοίκους. Στο σώμα των τριάντα τυράννων διαμορφώθηκαν δύο τάσεις : των σκληροπυρηνικών με επικεφαλής τον Κριτία και των μετριοπαθών με επικεφαλής τον Θηραμένη. Οι τριάκοντα ονομάστηκαν για πρώτη φορά τύραννοι από τον Αριστοτέλη λόγω της σκληρής πολιτικής τους με θανατικές καταδίκες, δημεύσεις περιουσιών, εξορίες αντιφρονούντων κ.λ.π.

3. Πώς έγινε η «εκλογή» των τριάντα τυράννων;

Το ήρέθησαν (εκλέχτηκαν) που γράφει ο Ξενοφώντας δείχνει το δημοκρατικό σύστημα που υπήρχε στην Αθήνα. Βέβαια η εκλογή δεν ήταν ελεύθερη, αφού στην εκκλησία του δήμου παρευρισκόταν ο Λύσανδρος και οι παρόντες αναγκάστηκαν να εκλέξουν δέκα άντρες που πρότεινε ο Κριτίας, δέκα που πρότεινε ο Θηραμένης και δέκα από τους παρευρισκόμενους.

4.(§11) Για ποιο σκοπό εκλέχτηκαν οι τριάντα τύραννοι;β) Γιατί ανέβαλλαν διαρκώς να ψηφίσουν νέους νόμους, να θεσπίσουν σύνταγμα; και γ) Πώς οργάνωσαν τη Βουλή και τις άλλες αρχές;

α)Σκοπός της εκλογής των τριάκοντα ήταν η θέσπιση νέων νόμων, η σύνταξη νέου συντάγματος.

β). Οι τριάκοντα είχαν εκλεγεί από την «εκβιασμένη» εκκλησία του δήμου με μοναδικό σκοπό να συντάξουν τους νόμους διακυβέρνησης της Αθήνας. Οι ίδιοι είχαν διακηρύξει ότι το καθεστώς τους θα είναι προσωρινό μέχρι τη δημοσίευση των νέων νόμων. Έτσι, λοιπόν, για να μετατρέψουν το καθεστώς τους από προσωρινό σε μόνιμο, αναβάλλουν τη σύνταξη των νέων νόμων.

γ) Στη Βουλή παραχώρησαν δικαστικές εξουσίες για ποινικά ή δήθεν ποινικά αδικήματα. Κατάργησαν τη μυστική ψηφοφορία σε όλες τις διαδικασίες. Διέλυσαν τα δικαστήρια των ενόρκων (Ηλιαία) και τοποθέτησαν στις διάφορες αρχές πρόσωπα της εμπιστοσύνης τους.

5.(§ 12) Ποιους κατεδίωξαν και εκτέλεσαν πρώτους οι τριάκοντα τύραννοι και γιατί;

Αυτούς που είχαν μετατρέψει τη συκοφαντία σε επάγγελμα, τους καταδότες. Μία από τις σκοτεινές πλευρές του αθηναϊκού δημοκρατικού καθεστώτος ήταν η ευκολία με την οποία μερικοί αδίστακτοι Αθηναίοι μπορούσαν να ζουν από τη συκοφαντία. Η ψεύτικη καταγγελία, ψευδής καταμήνυση εναντίον ευκατάστατου συνήθως πολίτη, μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως μέσο εκβιασμού και ως μέσο προσωπικής εκδίκησης. Πολλές φορές ο συκοφάντης εξεβίαζε κάποιον και αποσπούσε χρηματικά ποσά, για να μην τον καταγγείλει και τον σέρνει στα δικαστήρια. Από τις ετυμολογικές ερμηνείες της λέξης συκοφάντης < σῦκον + φαίνω (=αυτός που φανερώνει τα σύκα) που είχαν προταθεί ήδη από την αρχαιότητα πιθανότερη φαίνεται η πρώτη : 1) αυτός που φανερώνει τα σύκα, κρυμμένα μέσα στα ρούχα του κλέφτη· 2) ο μηνυτής· 3) ο μηνυτής αυτών που έχουν κλέψει σύκα από ιερές συκίες αφιερωμένες σε θεούς· 4) αυτός που τράνταζε τα κλαδιά ή τον κορμό της συκιάς για να φανούν τα σύκα, που ήταν κρυμμένα μέσα στα φύλλα· 5) (με επέκταση της αρχικής σημασίας) αυτός που κατήγγειλε στις αρχές διάφορες παραβάσεις, όπως λαθραία εισαγωγή προϊόντων, παράνομη κτήση ή επικαρπία ξένης ιδιοκτησίας, φοροδιαφυγή και – συνηθέστερα – εχθρικές ενέργειες ή διαθέσεις κατά του δημοκρατικού πολιτεύματος. Εκτός από τα χρήματα που μπορούσε να αποσπάσει ο συκοφάντης ως εκβιαστής, αν καταδικαζόταν ο καταγγελλόμενος πολίτης, ο συκοφάντης είχε και τότε οικονομικό όφελος.

Στην καταδίωξη και εκτέλεση των συκοφαντών οι τριάκοντα προχώρησαν, για να γίνουν αρεστοί στο λαό.

6.Τι δείχνει το αίτημα των τριάκοντα για αποστολή φρουράς από τη Σπάρτη και γιατί απευθύνθηκαν στο Λύσανδρο;

Η ενίσχυση των ένοπλων τριάκοντα και των οπαδών τους με 700 τελικά φρουρούς Σπαρτιάτες εναντίον των άοπλων δημοκρατικών δείχνει το αίσθημα ανασφάλειας των τυράννων.

Επειδή το αίτημα αυτό θα το απέρριπτε η επίσημη κυβέρνηση της Σπάρτης, δηλαδή οι έφοροι, οι τριάκοντα ζητούν από το Λύσανδρο να « συμπράξει», να «μεσολαβήσει», προφανώς παρασκηνιακά.

7.(§ 14)Γιατί οι τριάκοντα καλόπιαναν το Καλλίβιο;

α) Για να εξασφαλίσουν τη συναίνεσή του στις αυθαιρεσίες τους και
β) για να τους δίνει στρατιώτες, ώστε να συλλαμβάνουν πολίτες που είχαν ακόμη κύρος και δύναμη να αντισταθούν στο καθεστώς.

8.(§ 15)Ποια ήταν η αιτία της διαφοροποίησης Κριτία – Θηραμένη;

Η διάθεση του Κριτία να σκοτώσει πολύ κόσμο.

9.Τι γνωρίζετε για τον Κριτία;

Κριτίας : Πολιτικός και ρήτορας, ένας από τους τριάντα τυράννους, ονομαστός για τη σκληρότητά του και τη ματαιοδοξία του. Υπήρξε μαθητής των σοφιστών και του Σωκράτη. Προς το τέλος του πελοποννησιακού πολέμου εξορίστηκε από τους δημοκρατικούς και αυτό τον έκανε φανατικό ολιγαρχικό. Επέστρεψε στην Αθήνα το 404 π.Χ και έγινε ένας από τους σκληρότερους του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων. Σκοτώθηκε το 403 π.Χ στον Πειραιά από τους δημοκρατικούς επαναστάτες του Θρασύβουλου. Οι φιλοσοφικές αντιλήψεις του ήταν αθεϊστικές. Είχε ρητορικές και ποιητικές ικανότητες. Είχε συγγράψει περίφημα ελεγειακά και επικά ποιήματα, καθώς και πεζά.

10.Πώς κρίνετε την πολιτική συμπεριφορά Κριτία – Θηραμένη;

Κριτίας : Μνησίκακος, εκδικητικός (θυμάται την εξορία που είχε υποστεί από τους δημοκρατικούς και επιδιώκει να τους εκδικηθεί), εμπαθής, ανάλγητος, σκληρός, φανατικός, προδότης.

Θηραμένης : Μετριοπαθής, προδότης, καιροσκόπος (προσπαθεί να είναι αρεστός και στους δημοκρατικούς, ενώ ανήκει στους ολιγαρχικούς, με αποτέλεσμα να είναι αντιπαθής και στους δύο)

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. § 50-56.

1.Ποιο είναι το θέμα των§ 50-56 και τι δείχνει;

Η παρωδία της δίκης του Θηραμένη. Δείχνει την κρίση του ελληνικού κόσμου στα τέλη του 5^{ου} αιώνα π.Χ. Κρίση όχι μόνο πολιτική αλλά και ηθική, αφού παραβιάζεται η αντίληψη για το νόμο και την ευσέβεια.

2. Πώς μετατράπηκε η δίκη σε παρωδία;

α) Με τη φανερή ψηφοφορία που είχαν επιβάλει οι Τριάκοντα στους βουλευτές/δικαστές , για να επηρεαστεί η ελεύθερη βούλησή τους β) με την παρουσία των μαχαιροφόρων [με τους δύο αυτούς τρόπους προσπαθούν οι Τριάκοντα να επηρεάσουν τη ψήφο των βουλευτών/δικαστών] και γ) με την απόφαση του Κριτίας και όχι των δικαστών για την τύχη του Θηραμένη.

3. « καί ἡ βουλή δήλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα » : α) τι θέλησε να προλάβει ο Κριτίας, όταν είδε την αντίδραση της βουλής; και β) σε ποιες ενέργειες προέβη;

α) Την αθώωση του Θηραμένη.

β) I) Συνεννόηση με τους υπόλοιπους Τριάκοντα, II) τοποθέτηση μαχαιροφόρων (τρομοκρατία), III) διαγραφή του Θηραμένη από τον κατάλογο των 3.000, IV) αυθαίρετη απόφαση για θανάτωση του Θηραμένη.

3α. « καί τοῦτο οὐ βιωτόν ἡγησάμενος » : Τι αποκαλύπτει το οὐ βιωτόν για το ἦθος του Κριτίας;

Το ότι ο Κριτίας θεωρούσε ανυπόφορη την ενδεχόμενη αθώωση του Θηραμένη αποκαλύπτει το μίσος και την εμπάθεια που έτρεφε προς τον Θηραμένη.

3β. Που στάθηκαν οι νεαροί μαχαιροφόροι;

Έπί τοῖς δρυφάκτοις, στα ξύλινα (δρύινα) δηλαδή κιγκλιδώματα που χώριζαν τις θέσεις των δικαστών από το χώρο του ακροατηρίου. Εκεί μπροστά στάθηκαν οι νεαροί μαχαιροφόροι, για να τους βλέπουν οι βουλευτές.

4. (§ 51) α) Σε ποια κατάσταση θεωρεί ο Κριτίας ότι έχουν βρεθεί οι δικαστές ; και β) ποιο θεωρεί δικό του έργο και θέληση των μαχαιροφόρων;

α) Ο Κριτίας υποστηρίζει αδιάντροπα ότι οι δικαστές έχουν παρασυρθεί από την απολογία του Θηραμένη(έξαπατωμένους) και β) ότι ο ίδιος ως ηγέτης δεν μπορεί να επιτρέψει κάτι τέτοιο. Άλλωστε και «οΐδε οί έφεστηκότες», οι νεαροί με τα εγχειρίδια, λένε ότι δεν θα επιτρέψουν να παρασυρθούν ούτε οι δικαστές ούτε και ο Κριτίας.

5. Ποια τα επιχειρήματα του Κριτία στην § 51;

α) Δεν θα επιτρέψει στους βουλευτές να εξαπατηθούν.

β) Οι μαχαιροφόροι δεν επιτρέπουν την αθώωση του Θηραμένη.

γ) Διαγραφή του Θηραμένη από τον κατάλογο των 3.000 και θανάτωσή του.

6. (§51) Ποια αρχή παραβιάζει ο Κριτίας με την απόφασή του για θανάτωση του Θηραμένη με διαγραφή του από τον κατάλογο;

Την αρχή της νομιμότητας. Οι τύραννοι δεν τηρούν ούτε τους νόμους που ψήφισαν οι ίδιοι. Καταλύεται κάθε έννοια νομιμότητας και ο νόμος γίνεται παιχνίδι ή «εγχειρίδιον» στα χέρια του ισχυρού της στιγμής.

Τους απλούς πολίτες μπορούσε να τους θανατώσει οποιοσδήποτε από τους Τριάκοντα και τα όργανά τους με την κατηγορία ότι είναι επικίνδυνοι για το καθεστώς. Ο «κατάλογος» είχε περιλάβει 3.000 ονόματα πολιτών μόνο, των οπαδών των ολιγαρχικών. Αν κάποιος από τους «εντός του καταλόγου» είχε κατηγορηθεί, δίκαια ή άδικα, για ανατρεπτικές ενέργειες, για να καταδικαστεί σε θάνατο έπρεπε να αποφασίσουν οι πεντακόσιοι βουλευτές. Για τους «εκτός καταλόγου» αποφάσιζαν μόνο οι Τριάκοντα. Ο Θηραμένης, ως ένας από τους Τριάκοντα, περιλαμβάνεται στον κατάλογο και για τη θανάτωσή του πρέπει να αποφασίσουν οι βουλευτές. Ο Κριτίας αυθαίρετα τον διαγράφει μόνος του από τον κατάλογο και τον καταδικάζει σε θάνατο.

7. (§52) Γιατί ο Θηραμένης κατέφυγε στο βωμό;

Πρόκειται για το βωμό στον οποίο ορκίζονται οι βουλευτές. Ο Θηραμένης κατέφυγε στο βωμό, για να σωθεί ως ικέτης. Ο βωμός ήταν άσυλο και δεν μπορούσε να συλληφθεί κάποιος που είχε καταφύγει σ' αυτόν. Είναι πασίγνωστος και από την ιστορία και από τη λογοτεχνία (κυρίως από την τραγωδία) ο σεβασμός για τους ικέτες που έχουν

καταφύγει σε κάποιο βωμό ή ιερό. Η παραβίαση του ασύλου θεωρείται μεγάλη ασέβεια που μολύνει ολόκληρη την κοινότητα. Η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας « αποτελούσε σε κάθε περίπτωση πολιτικό καθήκον». Οι σχέσεις της θρησκευτικής και της πολιτικής ζωής φαίνονται, αν ρίξει κανείς μια ματιά στην αγορά των Αθηνών· τα δημόσια κτήρια της αθηναϊκής δημοκρατίας είναι διάσπαρτα στο χώρο της Αγοράς ανάμεσα στα ιερά και στους βωμούς των θεών. [Βλέπε σχέδιο σελ. 94].

8. Τι δείχνει η σύλληψη του Θηραμένη από το βωμό;

Την ασέβεια των Τριάκοντα, αλλά και την καταπάτηση των θρησκευτικών και πολιτικών καθηκόντων.

9. Ποιες αρχές – αξίες επικαλείται στην ομιλία του ο Θηραμένης και καταλαβαίνουμε ότι παρενέβη ο Κριτίας;

α) Την αρχή της νομιμότητας (§ 52) και β) την αρχή της ευσέβειας (§ 53).

10. Τι είδους συλλογισμό αποτελεί ο ισχυρισμός του Θηραμένη στην § 53;

Επαγωγικό.

Εγώ καταδικάστηκα από τον Κριτία παράνομα.

Εγώ είμαι ένας από εσάς.

Άρα καθένας από εσάς μπορεί να καταδικαστεί παράνομα.

11. (§53) Πώς δικαιολογείται ο χαρακτηρισμός των Τριάκοντα από το Θηραμένη ως αδικωτάτων και ασεβεστάτων;

Αδικώτατοι, γιατί έχουν παραβεί τους νόμους που ψήφισαν οι ίδιοι. Ασεβέστατοι, γιατί δεν σέβονται το θεσμό της ικεσίας.

11^α. Τι προσπαθεί να πείσει ο Θηραμένης τους δικαστές στην § 53;

Ότι θα έχουν την ίδια τύχη με αυτόν. Ο Θηραμένης προειδοποιεί τους Βουλευτές ότι αν μείνουν απαθείς σε τόσο ωμή καταπάτηση και του νόμου και του ασύλου, σίγουρα κάποιοι απ' αυτούς θα έχουν την ίδια τύχη μ' αυτόν. Εύκολα θα μπορούσε να εξαλειφθεί το όνομα οποιουδήποτε από τον κατάλογο των «τρισχιλίων» και να θανατωθεί με εντολή των τριάκοντα, χωρίς την πολυτέλεια έστω και της «στημένης»

δίκης. Γι' αυτό ο Θηραμένης «απορεί που δεν βοηθάνε (οι δικαστές) τον ίδιο τον εαυτό τους».

12. (§54) Ποιοι ήταν οι Ένδεκα;

Αξιωματούχοι, ένας από κάθε φυλή μαζί με τον γραμματέα, προϊστάμενοι του «δεσμοτηρίου», αρμόδιοι για τις θανατικές εκτελέσεις.

13. (§56) Τι δείχνει η συνομιλία Θηραμένη – Σατύρου και η αναφορά του Θηραμένη στον Κριτία;

Επειδή φώναζε ο Θηραμένης, καταγγέλλοντας την παρανομία και την ασέβεια των διωκτών του, μέσα στην αγορά, ο Σάτυρος τον απείλησε ότι θα τον χτυπήσει (« αν δεν σωπάσεις, θα κλάψεις»), ενώ τον έσερνε για εκτέλεση. Η απάντηση του Θηραμένη στο Σάτυρο και η τελευταία φράση του « Κριτία τῷ καλῷ» δείχνουν τη ψυχραιμία, το χιούμορ, τον παιγνιώδη χαρακτήρα του, το ευφυολόγο πνεύμα του Θηραμένη. [Ο «παιγνιώδης» χαρακτήρας των Αθηναίων, το χιούμορ, το έξυπνο ευφυολόγημα, σφράγισαν πολλά από τα δημιουργήματα του πολιτισμού τους και πιο πολύ στο θέατρο : στο σατυρικό δράμα παρουσιαζόταν η φαιδρή όψη του μύθου των τραγωδιών που είχαν προηγηθεί στην παράσταση· στην κωμωδία του 5^{ου} αιώνα π.Χ κυριαρχούσε η ειρωνεία, ο σαρκασμός, η κριτική για τα πάντα , για πρόσωπα και γεγονότα της πολιτικής και πνευματικής ζωής. Το «παιγνιώδες»πνεύμα είναι χαρακτηριστικό και στους πλατωνικούς διαλόγους].

14. Τι ήταν το κώνειο;

Παχύρευστη ουσία με χαρακτηριστική δυσάρεστη οσμή από τα φύλλα και τους βλαστούς του φυτού κώνειον. Η αλκαλοειδής ουσία κωνεΐνη έχει έντονη τοξικότητα και απορροφάται γρήγορα από τους βλεννογόνους· επιφέρει παράλυση των κέντρων του προμήκους μυελού και των κέντρων κίνησης και προκαλεί σχετικά ανώδυνο θάνατο από ασφυξία.

15. Τι ήταν ο κότταβος;

Ήταν νεανικό παιχνίδι στα συμπόσια· οι παίκτες σημάδευαν από μακριά μία λεκάνη και πετούσαν μέσα το κρασί που είχε απομείνει στο ποτήρι τους, προσπαθώντας να μη χυθούν σταγόνες έξω από τη

λεκάνη και προφέροντας το όνομα αγαπημένου προσώπου. Αν δεν έπεφταν έξω από τη λεκάνη σταγόνες, ήταν καλό σημάδι για τις ερωτικές σχέσεις του παίχτη με το πρόσωπο, του οποίου το όνομα είχε αναφέρει.

Το χιούμορ του Θηραμένη αποκτά την πραγματική του διάσταση, αν συσχετισθεί με το γεγονός ότι ο Κριτίας είχε συνθέσει στίχους για τον κότταβο . Με τα σημερινά δεδομένα η φράση του Θηραμένη και η τελευταία κίνησή του προτού πεθάνει, έχει το νόημα : « και στα δικά σου» (για τον Κριτία).

16.«...έκεῖνο δέ κρίνω τοῦ ἀνδρός ἀγαστόν...ἐκ τῆς ψυχῆς». Είναι εύστοχη η κρίση του Ξενοφώντα για το Θηραμένη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας στηριζόμενοι στο κείμενο.

Ναι, το φρόνιμον του Θηραμένη αποδεικνύεται από τα λόγια του προς τους βουλευτές, ενώ το παιγνιώδες από τη συνομιλία του με το Σάτυρο και τα τελευταία του λόγια για τον Κριτία.

17.Ήταν νόμιμη ενέργεια η διαγραφή του Θηραμένη από τον κατάλογο των 3.000; Ποιος τον διέγραψε και γιατί;

Όχι, γιατί αποφασίστηκε από ένα μονάχα άτομο, τον Κριτία, επειδή ήταν φανερό ότι η Βουλή θα αθώωνε το Θηραμένη, εφόσον εύμενῶς ἐπιθορυβήσασα.

18.Να χωριστούν οι§ 50 -56 σε θεματικές ενότητες, να τιτλοφορηθούν και να επισημανθεί ο τρόπος σύνδεσης των ενοτήτων μεταξύ τους.

§50-51 : Η αντίδραση και η ομιλία του Κριτία.

§52-53 : Η ομιλία του Θηραμένη.

§54-56 : Οι τελευταίες στιγμές του Θηραμένη.

19.Από που φαίνεται ότι ο Ξενοφών βλέπει με συμπάθεια το Θηραμένη;

Από την τελική του εκτίμηση ότι ο Θηραμένης δεν έχασε το φρόνιμο και το παιγνιώδες του χαρακτήρα του ούτε μπροστά στο θάνατο.

20.Χαρακτηρισμός του Θηραμένη.

Πειστικός ρήτορας, εύγλωττος (§ 50 καί ἡ βουλή δήλη ἐγένετο εύμενῶς ἐπιθορυβήσασα), διορατικός (§ 53 οὐδέν μοί ἀρκέσει ὅδε ὁ

βωμός), ψύχραιμος, έξυπνος, ευφυολόγος (§ 56 συνομιλία με τον Σάτυρο και τα τελευταία λόγια για τον Κριτία).

ΒΙΒΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. § 1-17.

1.(§1) Ποιες οι ενέργειες των Τριάκοντα μετά την εκτέλεση του Θηραμένη;

- α) Απαγόρευση εισόδου στην πόλη στους εκτός του καταλόγου.
- β) Απομάκρυνση από τα κτήματα.
- γ) Αρπαγή της περιουσίας των πολιτικών τους αντιπάλων.

2.Ποια η αντίδραση των καταπιεζομένων Αθηναίων;

- α) Η καταφυγή τους στον Πειραιά.
- β) Η μετατροπή τους σε πρόσφυγες στα Μέγαρα και τη Θήβα.

3.Γιατί οι διωκόμενοι κατέφυγαν στον Πειραιά;

Γιατί στην περιοχή του Πειραιά από δεκαετίες είχε διαμορφωθεί παράδοση δημοκρατικής πλειοψηφίας την οποία συγκροτούσαν τα πληρώματα του στόλου, οι έμποροι, οι ναυτικοί και οι μέτοικοι.

4.α) Τι κίνδυνος προέκυπτε για τους Τριάκοντα από τη δημιουργία πολιτικών προσφύγων; και β) Ποιοι θορυβήθηκαν απ' αυτό το γεγονός;

α) Κίνδυνος για τη δημιουργία ένοπλων ομάδων πολιτικών προσφύγων που θα στρέφονταν κατά του καθεστώτος.

β) Οι Σπαρτιάτες. Για να προλάβουν το ενδεχόμενο δημιουργίας ένοπλων ομάδων πολιτικών προσφύγων οι Σπαρτιάτες εξέδωσαν αυστηρή διαταγή, όπως παραδίδεται από τον Πλούταρχο στο Βίο του Λυσάνδρου, κεφ. 27, : « Λακεδαιμόνιοι έψηφίσαντο... οι φυγάδες Αθηναίοι να οδηγούνται πίσω στην Αθήνα από κάθε κράτος και να θεωρούνται παραβάτες όσοι φέρουν εμπόδια σ' αυτούς που προσπαθούν να τους φέρουν πίσω». Στο ίδιο κείμενο όμως φαίνεται η αντίδραση του κράτους των Θηβών.

Οι Θηβαίοι « άντεψηφίσαντο ... ψηφίσματα πρέποντα καί αδελφά (=σύμφωνα) ταῖς Ἡρακλέους καί Διονύσου πράξεσιν, οικίαν μεν ανεῶχθαι (να είναι ανοιχτή) πᾶσαν καί πόλιν ἐν Βοιωτία τοῖς δεομένοις Ἀθηναίων, [] ἂν δέ τις Ἀθήναζε (στην Αθήνα) διά τῆς Βοιωτίας ἐπὶ τούς

τυράννους ὅπλα κομίζη, μήτε ὄρᾱν τινά Θηβαῖον μήτε ἀκούειν []. Θρασύβουλος καί οἱ σύν αὐτῷ Φυλὴν καταλαβόντες ἐκ Θηβῶν ὠρμήθησαν, ὅπλα καί χρήματα καί τό λαθεῖν τό ἄρξασθαι(να μην τους πάρουν είδηση, οι τύραννοι, προτού αρχίσουν) Θηβαίων αὐτοῖς συμπαρασκευασάντων».

5.Γιατί οι Αθηναίοι φυγάδες κατέφυγαν στα Μέγαρα και τη Θήβα , συμμάχους των Λακεδαιμονίων και εχθρούς των Αθηναίων ; Πού οφείλεται η μεταστροφή των δύο αυτών πόλεων;

I) Οι δύο αυτές πόλεις – ὅπως και πολλές άλλες μέλη της πελοποννησιακής συμμαχίας – ἔχουν αρχίσει να αναπτύσσουν αντισπαρτιατικά αισθήματα λόγω της συμπεριφοράς των Σπαρτιατών. Συγκεκριμένα οι Σπαρτιάτες :

α) Δεν άκουσαν τις εισηγήσεις τους για τη μεταχείριση των Αθηναίων.

β) Δεν τους κάλεσαν να μετάσχουν στην οργάνωση του μεταπολεμικού Αιγαίου.

γ) Δεν τους παρέδωσαν ούτε τμήμα των λαφύρων.

II) Τις εκλογές μετά τη λήξη του πολέμου στη Θήβα κέρδισε η αντιλακωνική παράταξη με τον Ισμηνία.

III) Από τις περιοχές αυτές, που ήταν κοντά στην Αθήνα, ήταν δυνατή η ανάληψη επιχειρήσεων μέσα στο έδαφος της Αττικής.

6.Ποιος ήταν ο Θρασύβουλος;

Πολυνίκης τριήραρχος , στρατηγός και πολιτικός ηγέτης της αρχαίας Αθήνας στα τέλη του 5^{ου} αιώνα π.Χ και στις αρχές του 4^{ου} . Είχε ανδρωθεί στον κύκλο του Περικλή. Το 411 π.Χ , όταν καταλύθηκε το δημοκρατικό πολίτευμα στην Αθήνα, επεδίωξε μαζί με τον Θράσυλλο την αποκατάσταση της δημοκρατίας. Το 406 π.Χ , επειδή δεν κατάφερε να περισυλλέξει τους νεκρούς στη νικηφόρα για τους Αθηναίους ναυμαχία των Αργινουσών, καταδικάστηκε σε θάνατο. Το 404 π.Χ ήρθε σε ρήξη με τους Τριάκοντα, που προσπάθησαν να τον εξουδετερώσουν, και γι' αυτό κατέφυγε στη Θήβα, όπου οργάνωσε ομάδα αυτοεξορίστων. Με την ομάδα του κατέλαβε το φρούριο της Φυλής, κατόπιν τον Πειραιά και μετά την ένοπλη σύγκρουση με το στρατό των Τριάκοντα αποκατέστησε τη δημοκρατία στην Αθήνα.

7.Που βρισκόταν η Φυλή και πώς μπόρεσε να την καταλάβει ο Θρασύβουλος;

Η Φυλή ήταν οχυρή τοποθεσία στα χρόνια του πελοποννησιακού πολέμου ανάμεσα στον Κιθαιρώνα και την Πάρνηθα, στο δρόμο που οδηγούσε προς τη Θήβα. Απείχε από την Αθήνα περίπου 100 στάδια, δεκαοκτώμισυ χιλιόμετρα. Μετά τη λήξη του πολέμου οι Τριάκοντα είχαν αφήσει ανοχύρωτα όλα τα φρούρια της Αττικής. Έτσι , επειδή δεν υπήρχε εκεί φρουρά των Τριάκοντα, ο Θρασύβουλος μπόρεσε εύκολα με λίγους άνδρες να καταλάβει το φρούριο.

8.(§2-7) α) Ποιες οι ενέργειες των Τριάκοντα απέναντι στο Θρασύβουλο και τους άνδρες του, όταν βρίσκονταν στη Φυλή; β) Ποια η δράση του Θρασύβουλου;

α)Ι) Εκστρατεία με τους 3.000 και το ιππικό· επίθεση ορισμένων νέων από τη δύναμη των Τριάκοντα· τραυματισμός τους και αποχώρηση.

ΙΙ) Σχεδιασμός των Τριάκοντα για ανέγερση τείχους, ώστε να αποκλειστούν οι άνδρες του Θρασύβουλου και να αναγκαστούν, λόγω αδυναμίας ανεφοδιασμού, να παραδοθούν.

ΙΙΙ) Αποστολή στα σύνορα όλης της λακωνικής φρουράς και του ιππικού δύο φυλών για την προστασία των καλλιεργειών

β) Οι άνδρες του Θρασύβουλου σημειώνουν συνεχείς νίκες επί των αντιπάλων τους.

9.(§4) Γιατί οι Τριάκοντα φοβήθηκαν ότι οι επαναστάτες θα λεηλατούσαν τις καλλιέργειες; Είναι δικαιολογημένος ο φόβος τους;

Ο φόβος των Τριάκοντα είναι δικαιολογημένος, γιατί οι επαναστάτες στην προσπάθειά τους να βρουν τροφή θα λεηλατούσαν τις καλλιέργειες.

10.(§5) Πώς εξηγείται ο δεκαπλασιασμός των ανδρών του Θρασύβουλου μέσα σε λίγες μέρες;

Η έντονη επιθυμία των δημοκρατικών Αθηναίων να αντιδράσουν και να αντισταθούν στο καθεστώς των Τριάκοντα, απ' το οποίο έχουν υποστεί τα πάνδεινα, εξηγεί το δεκαπλασιασμό (από 70 σε 700) μέσα σε λίγες μέρες των ανδρών του Θρασύβουλου στη Φυλή.

11.Γιατί ο Θρασύβουλος κατέβασε τους άνδρες του από τη Φυλή στα πεδινά;

Γιατί : α) Το φρούριο της Φυλής, καθώς βρισκόταν σε λόφο, θα γινόταν εύκολα στόχος για τους αντιπάλους του και κυρίως β) για να αιφνιδιάσει τους αντιπάλους του – γι' αυτό μετακινείται νύκτα – και να τους επιτεθεί ξαφνικά, εξουδετερώνοντας έτσι το πλεονέκτημα της στρατιωτικής υπεροχής των αντιπάλων του. Η κίνηση αυτή του Θρασύβουλου αναδεικνύει τη στρατιωτική του ιδιοφυΐα. Οι άνδρες του Θρασύβουλου βρέθηκαν σε απόσταση τριών ή τεσσάρων σταδίων (1 στάδιο = 185 μέτρα· άρα σε απόσταση : $3 \times 185 = 555$ ή $4 \times 185 = 740$ μέτρα) 600 περίπου μέτρων από τους αντιπάλους τους.

12.(§6) α) Που στηρίχτηκε η επίθεση του Θρασύβουλου κατά των ολιγαρχικών; β) Από πού φαίνεται το μέγεθος της νίκης των δημοκρατικών; και γ) Ποια η σημασία της νίκης των δημοκρατικών κατά του στρατού των Τριάκοντα;

α) Στο στοιχείο του αιφνιδιασμού και της ταχύτητας (ορμώντας τρεχάτοι) . Είναι χαρακτηριστικό ότι οι φρουροί έχουν απομακρυνθεί από τα όπλα τους και οι ιπποκόμοι ξύστριζαν (έξυναν δηλαδή και καθάριζαν τις τρίχες των αλόγων).

β) Το μέγεθος της νίκης των δημοκρατικών φαίνεται από το γεγονός ότι : οι ολιγαρχικοί έχασαν πάνω από 120 οπλίτες και πέντε ιππείς, ενώ καταδιώχτηκαν σε απόσταση έξι – επτά σταδίων ($7 \times 185 = 1.295$ περίπου μέτρα). Αντίθετα οι δημοκρατικοί δεν είχαν απώλειες.

γ) Η νίκη αυτή εμψύχωσε τους επαναστάτες, ενώ προκάλεσε ανησυχία στους ολιγαρχικούς, γιατί διαπίστωσαν ότι πλέον δεν ήταν ασφαλείς συν το ότι ο αγανακτισμένος λαός μέσα στην πόλη θα μπορούσε να ξεσηκωθεί.

13.(§7) Τι ήταν το τρόπαιο που έστησαν οι επαναστάτες;

Το τρόπαιο ήταν πρόχειρο μνημείο νίκης που έστηναν οι νικητές με λάφυρα των ηττημένων στο πεδίο της μάχης. Τα τρόπαια ήταν αφιερωμένα σε κάποιον θεό και γι' αυτό κανείς στο μέλλον δεν τολμούσε να τα πειράξει, μια και ήταν πλέον ιερά.

14.(§8) Πού και γιατί στράφηκαν οι Τριάκοντα μετά την ήττα τους από τον Θρασύβουλο;

Στην Ελευσίνα. α) Για να μην ενωθούν οι Ελευσίνιοι με τις δυνάμεις του Θρασύβουλου και β) για να εξασφαλίσουν καταφύγιο στην Ελευσίνα σε περίπτωση οριστικής ήττας, καθώς η Ελευσίνα Ι) ήταν οχυρωμένη με τείχη και γι' αυτό ήταν κατάλληλο καταφύγιο και ΙΙ) από την Ελευσίνα θα μπορούσαν οι Τριάκοντα να διαφύγουν προς τα Μέγαρα ή την Κόρινθο, που ήταν πόλεις προσκείμενες προς την ολιγαρχία.

15. Τι μεθόδους χρησιμοποίησαν οι Τριάκοντα για τη σύλληψη των Ελευσινίων;

α) Εξαπάτηση <συγκέντρωση των κατοίκων με πρόσχημα την απογραφή για να τους στείλουν δήθεν περισσότερη φρουρά για προστασία.

β) Άσκηση ψυχολογικής βίας με την παρουσία των υπέων.

Για να γίνει πιο εύκολη η σύλληψη των Ελευσινίων, οι Τριάκοντα τους υποχρέωσαν έναν – έναν που απογραφόταν κι όχι όλοι μαζί να περνά από μια μικρή πύλη που οδηγούσε στο γιαλό. Εκεί όσοι ήταν δημοκρατικοί και φιλικά προσκείμενοι προς τον Θρασύβουλο συλλαμβάνονταν από τους υπείς. Σύμφωνα με τον Λυσία και τον Διόδωρο οι Τριάκοντα συνέλαβαν περίπου τριακόσιους Ελευσίνιους και τους καταδίκασαν σε θάνατο χωρίς να απαγγελθεί εναντίον τους καμία κατηγορία.

16. (§9-10) Πού και πώς έγινε η δίκη των Ελευσινίων;

Στο Ωδείο : δημόσιο κτήριο, οικοδομημένο από τον Περικλή, στεγασμένο, που χρησίμευε για μουσικούς αγώνες, για απαγγελία ποιημάτων από ραψωδούς και για τον προάγωνα.

Παράτυπα λόγω α) της παρουσίας των Σπαρτιατών στρατιωτών, β) της φανερής ψηφοφορίας, καθώς ο Κριτίας δεν εμπιστεύεται ούτε τους συνεργάτες του. Προκειμένου, λοιπόν, να τους ελέγχει και να διασφαλίσει το αποτέλεσμα της δίκης επιβάλλει τη φανερή ψηφοφορία γ) της κοινής και όχι ατομικής ψηφοφορίας για τριακόσια άτομα. Βασική αρχή δικαίου για το αθηναϊκό κράτος ήταν ότι δεν εκδίδονται συνολικές αποφάσεις αλλά για τον καθένα κατηγορούμενο χωριστά και δ) της απουσίας κατηγορητηρίου.

17. Ποιο το αποτέλεσμα της δίκης;

Η εκτέλεση των τριακοσίων Ελευσινίων.

18. Ποιος ο στόχος της ομιλίας του Κριτία προς τους οπλίτες και τους ιππείς;

Να δημιουργήσει συνενόχους, ώστε να αγωνίζονται με το ίδιο με εκείνον πάθος για τη διατήρηση του καθεστώτος.

19.(§10) Τι δείχνει η νέα αύξηση του αριθμού των ανδρών του Θρασύβουλου;

Μέσα σε μία νύχτα οι άνδρες του Θρασύβουλου αυξήθηκαν κατά τριακόσια άτομα (από 700 σε 1.000), γεγονός που δείχνει το μίσος των δημοκρατικών κατά των Τριάκοντα, την επιθυμία τους να αγωνιστούν για την ανατροπή τους, αλλά και το θάρρος που απέκτησαν μετά τη νίκη των δημοκρατικών στη Φυλή.

20.(§10-12) Πώς περιγράφει ο Ξενοφώντας τις κινήσεις των αντιπάλων πριν από τη μάχη;

Με ακρίβεια, καθώς παρουσιάζει τα τοπωνύμια, τις κινήσεις και τη δύναμη των αντιπάλων, και συντομία.

21.(§11) Πού οχυρώθηκαν οι δημοκρατικοί;

Στη Μουνιχία , την περιοχή, το λόφο της σημερινής Καστέλας και το κλειστό λιμάνι (το σημερινό Τουρκολίμανο ή Μικρολίμανο), που οφείλουν το όνομά τους στον μυθικό βασιλιά της Αττικής Μούνιχο, γιο του Παντοκλέους, οικιστή της περιοχής και ιδρυτή της λατρείας της Μουνιχίας Αρτέμιδος. Η σπουδαιότερη λατρευτική εκδήλωση ήταν τα Μουνίχια και ο μήνας ονομαζόταν Μουνιχιών.

22. Ποια ήταν η Ιπποδάμειος αγορά, όπου πήγαν οι ολιγαρχικοί;

Η Ιπποδάμειος αγορά ήταν το κέντρο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής του Πειραιά, του σημαντικότερου εμπορικού κέντρου της Μεσογείου στα χρόνια της ακμής της αθηναϊκής δημοκρατίας. Τα σχέδια της αγοράς και της ευρύτερης περιοχής είχαν κατασκευαστεί στα μέσα του 5^{ου} αιώνα από τον διάσημο πολεοδόμο Ιππόδαμο τον Μιλήσιο με παραγγελία του Περικλή.

23. Τι ήταν το Βενδίδειο;

Ναός προς τιμή θεότητας που λατρευόταν από τους κατοίκους της Θράκης, της θεάς Βένιδας. Η θεότητα αυτή ταυτιζόταν με την Άρτεμη ή την Περσεφόνη και λατρευόταν επίσης στον Πειραιά. Ο ναός βρισκόταν στην πλαγιά του λόφου της Μουνιχίας και λίγο ψηλότερα από την αγορά του Ιππόδαμου.

24.Τι δείχνει η αναφορά στο βάθος των ανδρών που κατελάμβανε ο στρατός των ολιγαρχικών και των δημοκρατικών;

Οι συνηθισμένες παρατάξεις είχαν βάθος οκτώ μόνο σειρών. Ο στρατός όμως των ολιγαρχικών καταλαμβάνει βάθος πενήντα σειρών, γιατί είναι πολυάριθμος και γιατί ο δρόμος ήταν στενός. Στη στενότητα του δρόμου οφείλεται και το βάθος του στρατού των ολιγαρχικών, που ήταν όμως λιγότεροι και γι' αυτό καταλαμβάνουν βάθος δέκα μόνο σειρών. Επομένως η αναφορά στο βάθος των στρατευμάτων δείχνει : α) ότι ο δρόμος ήταν στενός και β) ότι οι ολιγαρχικοί ήταν πολύ περισσότεροι από τους δημοκρατικούς.

25.(§13)Από την ομιλία του Θρασύβουλου ποια φαίνεται ότι ήταν η διάταξη του στρατού των ολιγαρχικών κατά τη διάρκεια της εφόδου;

Στη δεξιά πλευρά βρίσκονται οι άνδρες της σπαρτιατικής φρουράς του Καλλίβιου, στην αριστερή πλευρά είναι οι ιππείς, άρα και οι Τριάκοντα. Επομένως στο κέντρο της παράταξης ήταν οι τρεις χιλιάδες οπλίτες, που συμπεριλαμβάνονταν στο γνωστό κατάλογο.

26.(§13-14) α) Ποια δεινά –σύμφωνα με την ομιλία του Θρασύβουλου – έχουν προκαλέσει οι Τριάκοντα στους δημοκρατικούς; β) Ποια δεινά επίσης αναφέρει ο Λυσίας στην ομιλία του «Κατά Έρατοσθένους» (σχολικό βιβλίο σελ. 102-103) ότι είχαν προκαλέσει οι τύραννοι στους Αθηναίους;

α)Εξορία, προγραφές (δηλαδή διώξεις ή καταδίκες χωρίς διατυπώσεις, χωρίς δίκη)(§ 13) και συλλήψεις (§ 14).

β) Αφοπλισμός, απέλαση –εξορία, δολοφονίες, εξαναγκασμός σε αυτοκτονία και απαγόρευση ταφής, περιπλάνηση σε ξένους τόπους, απόρριψη και στέρηση.

27.(§14-15) α) Που οφείλεται και β) πώς εκδηλώνεται , κατά τον Θρασύβουλο – η συμπαραστάση των θεών προς τους δημοκρατικούς;

α) Στην αδικία των Τριάκοντα.

β) Ι) Με το χιόνι που έστειλαν εν μέσω καλοκαιρίας (§ 3) και έτσι ανάγκασαν τους ολιγαρχικούς να φύγουν και να μην μπορέσουν με τείχος να αποκλείσουν τους δημοκρατικούς.

ΙΙ) Με τη βοήθεια που παρέχουν στους δημοκρατικούς, για να νικήσουν τους ολιγαρχικούς.

ΙΙΙ) Με την πλεονεκτική θέση στην οποία οδήγησαν τους άνδρες του Θρασύβουλου.

28.(§13-17) Ποιος ήταν και γιατί ο σκοπός της ομιλίας του Θρασύβουλου;

Η εμπύχωση των ανδρών του, γιατί ήταν λιγότεροι από τους αντιπάλους τους.

29.Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί ο Θρασύβουλος να εμπυχώσει τους συναγωνιστές του;

α) Υπενθύμιση της νίκης τους στη Φυλή.

β) Υπενθύμιση των δεινών που έχουν υποστεί από τους Τριάκοντα.

γ) Αναφορά στην προστασία που τους παρέχουν οι θεοί.

δ) Επισήμανση της πλεονεκτικής θέσης των δημοκρατικών έναντι των αντιπάλων τους.

30.(§16) Γιατί ο Θρασύβουλος υποστηρίζει ότι οι δημοκρατικοί θα χτυπάνε τους ολιγαρχικούς σαν να είναι οι τελευταίοι τυφλοί;

Γιατί οι ολιγαρχικοί , καθώς θα έχουν τοποθετήσει τις ασπίδες τους πάνω από τα κεφάλια τους, για να προστατευτούν από τις βολές, δεν θα μπορούν να δουν τον αντίπαλό τους, όπως οι τυφλοί.

31.(§ 17) Τι προσπαθεί να πετύχει ο Θρασύβουλος αναφερόμενος στον κάθε άνδρα χωριστά;

Να διεγείρει το συναίσθημα της προσωπικής ευθύνης που πρέπει να διακατέχει τον κάθε στρατιώτη την ώρα της αναμέτρησης. Είναι γνωστό ότι η επιτυχία, η νίκη του συνόλου μπορεί να επιτευχθεί μονάχα, όταν ο καθένας κάνει το καθήκον του, το χρέος του.

32.Ποια αγαθά θα αποφέρει η νίκη στους δημοκρατικούς κατά τον Θρασύβουλο;

Την πατρίδα, το σπίτι, την ελευθερία, τις τιμές, τα παιδιά και τις γυναίκες. Τα αγαθά αυτά έχει στερήσει η τυραννία από τους δημοκρατικούς. Γι' αυτό όσοι επιζήσουν και γνωρίσουν τη νίκη χαρακτηρίζονται τρισευτυχισμένοι και η ημέρα απόκτησης της νίκης και της ελευθερίας γλυκύτατη.

33. Πώς θα ξεκινήσει η επίθεση κατά των ολιγαρχικών;

Με τον παιάνα (= πολεμικό εμβατήριο) και την επίκληση στον Ενυάλιο, δηλαδή τον Άρη, τον θεό του πολέμου, στον οποίο προσεύχονταν οι πολεμιστές με δυνατές κραυγές λίγο πριν την έναρξη της σύγκρουσης.

34. Με βάση τη δράση του Θρασύβουλου να αναφέρετε τα χαρακτηριστικά του ηγέτη στην αρχαιότητα.

Ο ηγέτης πρέπει να είναι ικανός και στο λόγο και στην πράξη. Ήδη στον ομηρικό κόσμο το ιδανικό ενός ευπατρίδη ήταν : « μύθων τε ῥήτηρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων » (Ιλιάδα Ι 443).

35. Που και πότε αναπτύχτηκε ο λόγος στην αρχαιότητα ως πειθούς δημιουργός;

Ο λόγος , χαρακτηριστικό γνώρισμα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, εκφράστηκε με πολλούς τρόπους και κυρίως με τη ρητορεία. Η εξέλιξη του πολιτισμού ανέβασε το λόγο σε τελειότητα ως «πειθοῦς δημιουργόν» τον 5^ο και 4^ο αιώνα π.Χ., κυρίως στην Αθήνα : η εκκλησία του δήμου, τα δικαστήρια, η αγορά, ο Κεραμεικός ήταν οι χώροι που ακουγόταν ο ελληνικός λόγος.

[Ερωτήσεις σχολικού βιβλίου σελ. 104]

36. Πώς κρίνετε την πολιτική ενέργεια των Θηβαίων και Μεγαρέων να δέχονται Αθηναίους πολιτικούς φυγάδες στις χώρες τους; Σε τι οφείλεται αυτή η θεαματική μεταστροφή της πολιτικής τους; (πρβλ. Ελλ. 2.11.19 « ... μη σπένδεσθαι Ἀθηναίοις ἀλλ' ἐξαιρεῖν »).

Η ενέργεια των Θηβαίων και των Μεγαρέων να δέχονται Αθηναίους φυγάδες, προσφέροντας τους άσυλο, είναι όχι μόνο πολιτική αλλά κυρίως ηθική. Κι αυτό εξηγείται από το ότι οι εξόριστοι Αθηναίοι ήταν πρόσωπα κατατρεγμένα, που είχαν εκδιωχθεί από την πατρίδα τους για τις πολιτικές τους ιδέες και για την πολιτική τους τοποθέτηση και ως εκ τούτου χρειαζόνταν πολιτικό άσυλο. Δεν ήταν εγκληματίες· αντίθετα

καταδιώκονταν από εγκληματίες. Με βάση, λοιπόν, τους νόμους της ηθικής τα άτομα αυτά χρειάζονται προστασία και οι Θηβαίοι και οι Μεγαρείς τους την προσφέρουν απλόχερα. Αυτήν την προστασία επέβαλλε και η θρησκευτική παράδοση των Ελλήνων, η οποία είχε θεοποιήσει τη φιλοξενία, όπως φαίνεται και από το επίθετο του Δία ως Ξένιος.

Από πολιτική άποψη η ενέργεια αυτή των Θηβαίων και των Μεγαρέων δικαιολογείται από τα εξής : α) οι Αθηναίοι, μετά την ήττα τους από τους Σπαρτιάτες έχασαν την ηγεμονική τους θέση και έτσι δεν προκαλούν φθόνο στους άλλους Έλληνες αλλά οίκτο, β) οι Θηβαίοι και οι Μεγαρείς είναι δυσαρεστημένοι εξαιτίας της ηγεμονικής πολιτικής της Σπάρτης και της παρέμβασής της, μια και τους απειλεί με πρόστιμο, αν συνεχίσουν να προσφέρουν βοήθεια στους πολιτικούς φυγάδες.

37.Εκτός από το «πολιτικό άσυλο» που, σύμφωνα με τις παραδόσεις, προστάτευαν ο Διόνυσος και ο Ηρακλής (η λατρεία τους είχε βαθιές ρίζες στη Θήβα), ποια είναι η πιο εντυπωσιακή παροχή των Θηβαίων προς τους φυγάδες Αθηναίους;

α) Οι Θηβαίοι αψήφησαν και δεν πειθάρχησαν στην αυστηρή διαταγή των Λακεδαιμονίων – την οποία παραδίδει ο Πλούταρχος στο Βίο του Λυσάνδρου, κεφ. 27 – σύμφωνα με την οποία οι φυγάδες Αθηναίοι έπρεπε από κάθε κράτος να συλλαμβάνονται και να οδηγούνται πίσω στην Αθήνα και να θεωρούνται παραβάτες όσοι φέρουν εμπόδια σ' αυτούς που προσπαθούν να τους φέρουν πίσω. Τη διαταγή αυτήν την είχαν εκδώσει οι Λακεδαιμόνιοι, για να προλάβουν το ενδεχόμενο –όσο αυξανόταν ο αριθμός των Αθηναίων φυγάδων – να δημιουργηθούν ένοπλες ομάδες πολιτικών προσφύγων, που θα στρέφονταν κατά του καθεστώτος των Τριάκοντα, που οι Σπαρτιάτες επιθυμούσαν να εδραιώσουν.

β) Οι Θηβαίοι όχι μόνο δεν υπάκουσαν στη διαταγή των Σπαρτιατών, αλλά αντίθετα με ψήφισμα τους αποφάσισαν να προστατέψουν τους Αθηναίους πολιτικούς εξόριστους και βοήθησαν τον Θρασύβουλο υλικά και ηθικά στην επιχείρηση της Φυλής (βλέπε σχόλιο σχολικού βιβλίου σελ. 100)

38.Πώς κρίνετε τα επιχειρήματα του Κριτία για να εξασφαλίσει την καταδίκη των κατοίκων της Ελευσίνας;

Τα επιχειρήματα του Κριτία βρίσκονται στην § 9. Πρόθεση του Κριτία είναι να πείσει τους 3.000 να εκδώσουν ομόφωνη καταδικαστική απόφαση για τους δημοκρατικούς Ελευσίνιους. Τα επιχειρήματα του Κριτία, στοχεύοντας τόσο στη λογική [θέση : η οργάνωση του καθεστώτος για το καλό των Τριάκοντα και των υποστηρικτών τους. Επιχείρημα : η συμμετοχή στις τιμές καθιστά αναγκαία και τη συμμετοχή στους κινδύνους. Τεκμήρια : αλήθειες : η συμμετοχή στις τιμές και στους κινδύνους], όσο και στο συναίσθημα των 3.000 [με την αφήγηση και λέξεις με συναισθηματική φόρτιση (καλό, τιμές, κινδύνους, ελπίδες, φόβους) δημιουργούνται στη ψυχή των 3.000 συναισθήματα φόβου και περηφάνειας] είναι ρεαλιστικά και στοχεύουν να καταστήσουν τους 3.000 συνυπεύθυνους με τους Τριάκοντα, ώστε ν' αγωνίζονται με «νύχια και με δόντια» για τη διατήρηση του καθεστώτος. Συνυπεύθυνοι θα γίνονταν οι 3.000, καταδικάζοντας σε θάνατο τους δημοκρατικούς Ελευσίνιους. Ο Κριτίας επιδιώκει να δημιουργήσει κι άλλους συνενόχους στα εγκλήματά του, γιατί νιώθει πλέον ανασφαλής.

39. Τι είδους συλλογισμό αποτελεί η επιχειρηματολογία του Κριτία στην § 9;

Ο συλλογισμός του Κριτία είναι παραγωγικός, γιατί από μια γενική διαπίστωση , ότι δηλαδή το καθεστώς οργανώνεται για το καλό και των Τριάκοντα αλλά και των 3.000, καταλήγει σε μια ειδική πρόταση, να καταδικάσουν οι 3.000 τους Ελευσίνιους, ώστε να έχουν τους ίδιους φόβους και τις ίδιες ελπίδες με τους Τριάκοντα.

40. Η ομιλία του Θρασύβουλου είναι ένας τυπικός ρητορικός λόγος. Να προσδιορίσετε : α) τα μέρη από τα οποία , αποτελείται, β) τον τρόπο με τον οποίο προσπαθεί να εγκαρδιώσει τους συναγωνιστές του, γ) τις βασικές αρχές/ αξίες πάνω στις οποίες ο αρχαίος Αθηναίος/Ελληνας στήριζε τη ζωή του.

α) Η ομιλία του Θρασύβουλου εκτείνεται στις § 13 -17. Ο λόγος του Θρασύβουλου, όπως και κάθε ρητορικός λόγος, αποτελείται από τρία μέρη : α) Πρόλογος ή προοίμιο (§ 13) : αποτελεί την εισαγωγή στο θέμα και την προσπάθεια κίνησης του ενδιαφέροντος των ακροατών. β) Υπόθεσις ή διήγησις ή απόδειξις (§ 14-16) : αποτελεί το κυρίως μέρος, όπου ο ρήτορας εκθέτει την επιχειρηματολογία του και γ) Επίλογος (

§17) που αποτελεί μία συνοπτική ανακεφαλαίωση των προηγουμένων με το τελικό συμπέρασμα του λόγου.

β) Βλέπε απάντηση ερώτησης 29.

γ) Βλέπε απάντηση ερώτησης 32.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. § 18-23.

1.(§18) Γιατί ο Θρασύβουλος δεν έδωσε αμέσως το πρόσταγμα για μάχη, αλλά ήσυχίαν είχε;

Για να εφαρμόσει τα λόγια του μάντη. Όση ώρα μιλούσε ο Θρασύβουλος ήταν στραμμένος προς το μέρος των στρατιωτών του, όταν όμως τελείωσε την ομιλία του, στράφηκε προς τους αντιπάλους του, παίρνοντας θέση στις πρώτες γραμμές της παράταξης.

2.Ποιο είναι το περιεχόμενο του λόγου του μάντη; Πώς το κρίνετε;

Το στρατό στην αρχαιότητα πάντοτε ακολουθούσε ένας μάντης, ο οποίος με τις μαντείες του καθόριζε τις πολεμικές εξελίξεις. Η λέξη παράγεται από το ρήμα μαίνομαι και σημαίνει αυτόν που προφητεύει όσα πρόκειται να συμβούν στο μέλλον.

Ο μάντης με τη σύστασή του (πρίν τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθείη) επιδιώκει να έχουν την ευθύνη για το αίμα που θα χυθεί οι Τριάκοντα και όχι ο Θρασύβουλος με τους άντρες του.

Τα λόγια του έχουν αινιγματικό ύφος(< ἐπειδάν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μέν ἡμεῖς· χωρίς να διευκρινίζεται ποιον ή ποιους εννοεί με την αντωνυμία ἡμεῖς) και κλιμάκωση (< ἡγησόμεθα μέν ἡμεῖς – νίκη δ' ὑμῖν ἔσται - ἐμοί μέντοι θάνατος) και βαθιά συναισθηματικήχροιά (κυρίως όταν αναφέρεται στον εαυτό του).

3.(§19)Πώς χαρακτηρίζετε τον μάντη απ' τα λόγια και τα έργα του;

α) Θαρραλέος < ἐκπηδήσας πρῶτος, ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις.

β) Συνεπής < κάνει τα λόγια του πράξη.

γ) Διορατικός < προβλέπει το μέλλον.

Ο θάνατος του μάντη εμψύχωσε τους δημοκρατικούς του Θρασύβουλου, γιατί θέλησαν να εκδικηθούν για το θάνατό του, μια και

ήταν ιερό πρόσωπο, και γι' αυτό αγωνίστηκαν με μεγαλύτερο μένος κατά των ολιγαρχικών και τελικά νίκησαν.

4.Γνωρίζετε από την ιστορία άλλα παραδείγματα ατόμων που έδειξαν παρόμοια αυταπάρηση με τον ανώνυμο μάντη;

Τον μάντη Μεγιστία(Ηροδ. VII 219,221,228) στη μάχη των Θερμοπυλών, που είχε προβλέψει το θάνατό του και μολονότι είχε διαταχτεί από τον Λεωνίδα να αποχωρήσει, έμεινε και θυσιάστηκε· τη στάση του περιέγραψε με θαυμασμό ο Ηρόδοτος και τη δόξασε ο Σιμωνίδης ο Κείος με το επίγραμμά του :

Μνημα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτέ Μῆδοι

Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι (= αφού πέρασαν)

μάντιος, ὃς τότε Κῆρας (=το θάνατο) ἐπερχομένας σάφα

ειδώς

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

5.Γιατί επελέγη η διάβαση του Κηφισού ως τόπος ταφής του μάντη;

Ο μάντης δεν θάφτηκε στον Κεραμικό, που ήταν το νεκροταφείο των αρχαίων Αθηναίων, αλλά στον Κηφισό, για να βλέπουν οι διαβάτες τον τάφο του και να θυμούνται την αυτοθυσία του.

6.Πώς συμπεριφέρθηκαν οι δημοκρατικοί στους νεκρούς συμπολίτες τους; Τι δείχνει η στάση τους αυτή;

Με σεβασμό και αξιοπρέπεια. Τους πήραν μεν τα όπλα, δεν τους αφαίρεσαν όμως τα ρούχα, εξευτελίζοντάς τους. Ας ληφθεί υπόψη ότι η αφαίρεση των ενδυμάτων, το «πλιάτσικο» αυτής της μορφής δεν ήταν άγνωστο στην αρχαιότητα.

7.(§20) Τι ήταν οι μύστες;

Μύστες (από το ρήμα μυέω -μυῶ)· έτσι ονομάζονταν οι μυημένοι στα Ελευσίνια μυστήρια, τα οποία τελούνταν προς τιμή της θεάς Δήμητρας και της κόρης της Περσεφόνης. Τα πρόσωπα, που τελούσαν τα μυστήρια, ήταν τέσσερα : ο ιεροφάντης, ο δαδούχος, ο [ιερο]κήρυκας και ο επί του βωμού.

8.Με ποιον τρόπο ο Ξενοφών περιγράφει τη μάχη;

Ο Ξενοφών δεν δίνει λεπτομερή περιγραφή της μάχης. Επικεντρώνει την προσοχή του σε δύο πρόσωπα, στον μάντη και στον κήρυκα των μυστών, στον Κλεόκριτο. Στην ολοζώντανη παρουσίαση των δύο αυτών προσώπων φαίνεται καθαρά ότι στις καλές στιγμές της η αρχαία κοινωνία ήταν μια πραγματική «κοινωνία πολιτών». Το πρώτο δείγμα είναι η εθελούσια θυσία του μάντη. Το δεύτερο, η ομιλία του Κλεοκρίτου προς τους αντιπάλους, με τον πλούτο των λέξεων και των όρων που σημαίνουν κοινωνία, μέθεξη, συμμετοχή.

9.Τι και με ποιον σκοπό τονίζει ο Κλεόκριτος στην ομιλία του;

Τονίζει τους κοινούς δεσμούς που συνδέουν τους Αθηναίους – δημοκρατικούς και ολιγαρχικούς – μεταξύ τους, με σκοπό να πείσει τους ολιγαρχικούς να εγκαταλείψουν τους Τριάκοντα, αιδούμενοι (από σεβασμό) σε θεούς και ανθρώπους.

10.Ποιοι είναι οι δεσμοί που δένουν τους Αθηναίους μεταξύ τους, σύμφωνα με την ομιλία του Κλεόκριτου;

Οι δεσμοί που δένουν τους Αθηναίους μεταξύ τους, σύμφωνα με την ομιλία του Κλεόκριτου είναι : α)θρησκευτικοί : η συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές (μετεσχέκαμεν δέ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων) και η πίστη σε κοινούς θεούς (Πρὸς θεῶν πατρῶων καὶ μητρῶων), β) κοινωνικοί (συγχορευταὶ γεγενήμεθα), γ)εκπαιδευτικοί (συμφοιτηταὶ γεγενήμεθα), δ) στρατιωτικοί (συστρατιῶται γεγενήμεθα), ε)εθνικοί, οι αγώνες για την προστασία της πατρίδας (καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν κекινδυνεύκαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ ταῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας), στ) συγγενικοί – υπήρχε συγγένεια μεταξύ πολλών από τους αντιπάλους εξ αίματος (συγγενείας) ή εξ αγχιστείας (κηδεστίας), ζ) φιλικοί, η συντροφικότητα σε συλλόγους ή λέσχες (ἑταιρίας). Όλοι αυτοί είναι δεσμοί που αναπτύσσονται ανάμεσα σε ανθρώπους μιας πολιτισμένης κοινωνίας, ανάμεσα σε πολίτες ενός ειρηνικού – δημοκρατικού κράτους.

11.Πώς δηλώνονται στο κείμενο του Ξενοφώντα οι παραπάνω κοινοί δεσμοί των Αθηναίων;

Οι πολλαπλοί δεσμοί που συνδέουν τους Αθηναίους μεταξύ τους δηλώνονται στο κείμενο του Ξενοφώντα με : α) το ρήμα μετέχω (μετεσχέκαμεν), β) σύνθετες λέξεις με την πρόθεση συν- (συγχορευταί,

συμφοιτηταί, συστρατιῶται), γ) τον εμπρόθετο προσδιορισμό μεθ' ὑμῶν και δ) τις καίριες λέξεις κοινωνοῦμεν (κοινός) και αἰδοῦμαι.

12.(§21)αἰδούμενοι· ποια η σημασία του ρήματος αἰδέομαι –οὔμαι;

Το ρήμα αἰδοῦμαι εδώ σημαίνει σέβομαι, ντρέπομαι κάποιον μήπως σχηματίσει κακή γνώμη για μένα και το ουσιαστικό αἰδώς σημαίνει φιλότιμο, σεβασμό προς την κοινή γνώμη.

13.Ποια θέση είχε η συντροφικότητα, η φιλία , η εταιρία στην αρχαιότητα;

Η εταιρία (εταῖρος= σύντροφος), η φιλία, ησχέση φίλων και συντρόφων είναι έννοια βασική για τους αρχαίους Έλληνες ήδη από τα ομηρικά κείμενα, π.χ στο προοίμιο της Οδύσσειας :

Ἄνδρα μοι ἔννεπε , Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά

πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε·

πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,

πολλά δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,

ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων·

ἄλλ' οὐδ' ὥς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ.

[Τον άντρα, Μούσα, τον πολύτροπο τραγούδα μου, που πλήθος διάβηκε τόπους, αφού πάτησε της Τροίας το κάστρο το άγιο, και πολιτείες πολλές εγνώρισε, πολλών βουλές ανθρώπων, κι αρίφνητα τυράννια ετράβηξε στα πέλαγα η καρδιά του, για να σωθεί κι αυτός παλεύοντας και πίσω τους συντρόφους να φέρει· κι όμως δεν τους γλίτωσε, κι ας το ποθούσε τόσο·].

Ο Οδυσσέας δεν είναι μόνο πολύτροπος, όπως τον ήθελε η προεπική παράδοση, ούτε μόνο πορθητής, όπως τον ήθελαν οι ραψωδοί πριν από τον Όμηρο, αλλά είναι και φιλέταιρος, όπως τον θέλει ο Όμηρος στην Οδύσεια.

Στην Αθήνα του 5^{ου} αι. υπήρχαν εταιρίες, δηλαδή τοπικοί σύλλογοι, λέσχες για πολίτες της ίδιας, συνήθως, πολιτικής παράταξης.

13^α. Ποιο συγκεκριμένο νόημα δίνει ο Κλεόκριτος στη λέξη «πατρίς» στη φράση : «παύσασθε άμαρτάνοντες εις την πατρίδα»;

Με τη λέξη πατρίδα ο Κλεόκριτος δεν εννοεί μόνο τη χώρα, την εδαφική της έκταση και τους κατοίκους της, αλλά και ό,τι ευγενές και υψηλό έχουν δημιουργήσει οι κάτοικοι αυτής της χώρας, τον πολιτισμό δηλαδή που αναπτύχθηκε από τους πολίτες της συγκεκριμένης πόλης. Η Αθήνα με τους φιλοσόφους της, τους ρήτορες, τους ποιητές και τους ιστορικούς της ανέπτυξε υψηλές ιδέες, όπως είναι οι έννοιες της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της αρετής και τόσες άλλες.

13^β. Πώς και γιατί χαρακτηρίζει τους Τριάκοντα ο Κλεόκριτος στην § 21;

Ως ανοσιωτάτους (μή πείθεσθε τοῖς άνοσιωτάτοις τριάκοντα). Ο χαρακτηρισμός αυτός του Κλεόκριτου για τους Τριάκοντα οφείλεται στο γεγονός ότι ήταν κοινοί εγκληματίες, αφού κατά την οκτάμηνη διάρκεια της διακυβέρνησης τους σκότωσαν περισσότερους Αθηναίους από όσους είχαν σκοτώσει όλοι οι Πελοποννήσιοι κατά τη διάρκεια του δεκαετούς δεκελεικού πολέμου.

14. Ποιες ήταν οι απώλειες των Αθηναίων κατά την περίοδο της διακυβέρνησης από τους Τριάκοντα;

Η εξουσία των Τριάκοντα διήρκησε οκτώ μήνες (από τον Σεπτέμβριο του 404 έως τον Απρίλιο του 403). Σύμφωνα με τις αρχαίες πηγές στους οκτώ μήνες της τυραννίας εκτελέστηκαν 1.500 Αθηναίοι και μέτοικοι, ενώ 5.000 περίπου πολίτες αναγκάστηκαν να αυτοεξοριστούν. Κατά τον Κλεόκριτο οι απώλειες των Αθηναίων στους οκτώ μήνες της τυραννικής διακυβέρνησης ήταν μεγαλύτερες από αυτές που τους προκάλεσαν οι Πελοποννήσιοι στα δέκα χρόνια της τελευταίας φάσης του πελοποννησιακού πολέμου , στο Δεκελεικό πόλεμο (413-404 π.Χ). Ο Δεκελεικός πόλεμος ονομάστηκε έτσι, επειδή επίκεντρο των πολεμικών επιχειρήσεων ήταν η Δεκέλεια [η Δεκέλεια ήταν περιοχή και αρχαίος δήμος της Αττικής, στην

περιοχή του σημερινού Τατοΐου, το οποίο ανήκει στο δήμο Αχαρνών. Κατά το Θουκυδίδη βρισκόταν 120 στάδια βόρεια των Αθηνών και άλλα τόσα ίσως και λίγα παραπάνω την χώριζαν από τη Θήβα. Η Δεκέλεια ήταν ιδιαίτερα σημαντική για την Αθήνα, επειδή βρισκόταν πάνω στην εθνική οδό της εποχής, από όπου περνούσαν όλες οι εισαγωγές τροφίμων από τη Βοιωτία και την Εύβοια προς την Αθήνα. Τη Δεκέλεια κατέλαβαν και οχύρωσαν οι Λακεδαιμόνιοι ύστερα από υπόδειξη του Αλκιβιάδη].

14^α. (§22) Πώς και γιατί χαρακτηρίζει ο Κλεόκριτος τον εμφύλιο πόλεμο;

Ο Κλεόκριτος χαρακτηρίζει τον εμφύλιο πόλεμο ως : αἰσχιστον (πολύ απαίσιο), χαλεπώτατον (πολύ φοβερό), ἀνοσιώτατον (πολύ μιαινό) και ἔχθιστον (πολύ μισητό) καί θεοῖς καί ἀνθρώποις. Οι χαρακτηρισμοί αυτοί είναι απόλυτα δικαιολογημένοι, γιατί ο εμφύλιος πόλεμος εξάπτει σε υπερβολικά μεγάλο βαθμό τα πάθη, τα μίσση και τη μανία αντεκδίκησης και μάλιστα ανάμεσα σε πολίτες που συνδέονται με στενούς δεσμούς συγγένειας και φιλίας.

14β. Να δικαιολογήσετε τη χρήση των προσωπικών αντωνυμιών της §22. Σε ποιους αναφέρεται ο κάθε τύπος; Τι πετυχαίνει ο Κλεόκριτος, χρησιμοποιώντας τόσο εύστοχα τις αντωνυμίες;

α) Ἐξόν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθε (δημοκρατικούς και ολιγαρχικούς).

β) πόλεμον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους παρέχουσιν (δημοκρατικούς και ολιγαρχικούς).

γ) τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων (δημοκρατικούς).

δ) οὐ μόνον ὑμεῖς (ολιγαρχικούς).

ε) ἀλλά καί ἡμεῖς (δημοκρατικούς).

Όπως είναι γνωστό, οι προσωπικές αντωνυμίες χρησιμοποιούνται αντί ονομάτων, προσώπων. Ο Κλεόκριτος με την εύστοχη χρήση τους πετυχαίνει να δείξει ότι οι Τριάκοντα

είναι εκείνοι που οδήγησαν και τους ολιγαρχικούς και τους δημοκρατικούς στον εμφύλιο πόλεμο· συνεπώς έχουν διαπράξει εγκλήματα σε βάρος του συνόλου του αθηναϊκού λαού και δικαιολογημένα θα πρέπει γι' αυτό να τιμωρηθούν.

14γ.(§22) Πώς αντέδρασαν οι ηγέτες των ολιγαρχικών στην ομιλία του Κλεόκριτου;

Πήραν τους στρατιώτες που διέθεταν και επέστρεψαν στην Αθήνα, για να μην ακούνε τα λόγια του Κλεόκριτου.

15.(§23) Ποια κατάσταση επικρατεί στις τάξεις των ολιγαρχικών μετά την ήττα τους από τους δημοκρατικούς του Θρασύβουλου;

α) Όσοι είχαν απομείνει από τους Τριάκοντα κάθονταν μόνοι και ταπεινωμένοι στην αίθουσα των συνεδριάσεων.

β) Οι οπαδοί τους, αυτοί δηλαδή που ανήκαν στους 3.000 και ήταν γραμμένοι στον κατάλογο, ήταν διαμεσολαβημένοι. Όσοι είχαν διαπράξει βιαιότητες, αυθαιρεσίες και εγκλήματα φοβόντουσαν και υποστήριζαν ότι δεν πρέπει να συνδιαλλαγούν με τους δημοκρατικούς. Αντίθετα όσοι δεν είχαν διαπράξει αδικίες ισχυρίζονταν ότι δεν πρέπει να υπακούουν στους Τριάκοντα και ότι δεν πρέπει να τους επιτρέψουν να καταστρέψουν την πόλη.

16. Ποια απόφαση πήραν τελικά οι ολιγαρχικοί;

Αποφάσισαν να καθαιρέσουν τους Τριάκοντα και να εκλέξουν νέους άρχοντες. Έτσι καθιέρωσαν μία δεκαρχία, στην οποία συμμετείχε ένας πολίτης από κάθε φυλή.

17. Ποια ήταν τα αίτια της διαλυτικής κατάστασης στις τάξεις των 3000;

α) Η ήττα, β) η επίδραση της ομιλίας του Κλεόκριτου και γ) η διαφορετική δράση που είχαν επιδείξει οι 3.000 κατά την περίοδο της τυραννίας.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. § 37-43.

1.(§37) Ποιοι έχουν μεταβεί από την Αθήνα στη Σπάρτη για διαπραγματεύσεις με τους Λακεδαιμονίους;

Στη Σπάρτη έχουν πάει αντιπρόσωποι από : α) τους δημοκρατικούς του Θρασύβουλου, β) την επίσημη αρχή της Αθήνας, τη δεκαρχία, γ) από τους Τριάκοντα που βρίσκονταν στην Ελευσίνα και δ) δύο πολίτες από την Αθήνα, που πήγαν στη Σπάρτη ως άτομα. Το οὔτοι που γράφει ο Ξενοφώντας αναφέρεται στους αντιπροσώπους των δημοκρατικών από τον Πειραιά. Όλοι οι εκπρόσωποι ήταν εξουσιοδοτημένοι να κάνουν διαπραγματεύσεις με τους Σπαρτιάτες προς όφελος της παράταξης που υποστήριζαν.

2. Ποια είναι και πώς χαρακτηρίζετε την πρόταση των αντιπροσώπων της Δεκαρχίας προς τους Σπαρτιάτες;

Ο Ξενοφών δεν αναφέρει τι πρότειναν στη Σπάρτη οι εκπρόσωποι των δημοκρατικών, των Τριάκοντα και οι δύο ολιγαρχικοί, οι έμπιστοι του Πausanias. Οι επίσημοι εκπρόσωποι των Δέκα πάντως προχώρησαν σε καθαρά μειοδοτικές προτάσεις, προτείνοντας να παραδοθούν οι ίδιοι άνευ όρων στους Λακεδαιμόνιους και να τους παραδώσουν τα τείχη, που κατείχαν, αλλά και να παραδώσουν οι αντίπαλοι τους ό,τι είχαν καταλάβει (απελευθερώσει) έως τότε.

3.(§38) Τι στάση κράτησαν οι Σπαρτιάτες απέναντι στις δύο αντιμαχόμενες παρατάξεις των Αθηναίων και πώς δηλώνεται;

Οι Σπαρτιάτες απέναντι στις δύο αντιμαχόμενες αθηναϊκές παρατάξεις κράτησαν διαλλακτική, συμφιλιωτική στάση. Η στάση αυτή των Σπαρτιατών φαίνεται από :α) τη διευρυμένη σύνθεση του συμβουλίου (οι πέντε έφοροι και οι έκκλητοι) που άκουσε τους απεσταλμένους των αθηναϊκών παρατάξεων, β) την αποστολή 15 διαλλακτών που μαζί με τον Πausanias – που ήταν μετριοπαθής σε αντίθεση με το Λύσανδρο - θα συμφιλιώναν τις αντιμαχόμενες παρατάξεις των Αθηναίων και γ) τους όρους της ειρήνης.

4. Ποια ρύθμιση επέβαλαν οι Σπαρτιάτες στους αντιμαχόμενους Αθηναίους;

α) Επιβολή ειρήνης ανάμεσα στους αντιμαχόμενους(Οί δέ διήλλαξαν ἐφ' ὧτε εἰρήνην μὲν ἔχειν ὡς πρὸς ἀλλήλους) , β) επιστροφή των Αθηναίων στα σπίτια τους (ἀπιέναι δέ ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος), ακυρώνοντας έτσι τις κατασχέσεις και καταπατήσεις περιουσιῶν που είχαν κάνει οι Τριάκοντα και γ) εξαίρεση από τα μέτρα ειρήνευσης : Ι) ὅσων ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα εἶχαν ἀπομείνει και εἶχαν καταφύγει στην Ελευσίνα, ΙΙ) των Ἐνδεκα που εκτελούσαν τις θανατικές ποινές και ΙΙΙ) των δέκα ἐμπιστῶν των Τριάκοντα που κυβερνούσαν τον Πειραιά κατά τη διάρκεια της τυραννίας (πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἔνδεκα καὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ). Ὅλοι αυτοί μπορούσαν να παραμείνουν στην Ελευσίνα, αλλά τους ἀπαγορεύθηκε ἡ παραμονή στην Αθήνα. Ἀκόμα στην Ελευσίνα μπορούσαν να παραμείνουν ὅσοι φοβόντουσαν ἐνέργειες ἀντεκδίκησης ἀπὸ τοὺς δημοκρατικούς.

5.(§37-39) Με ποιες ἐνέργειες ἐπεδίωξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴ συμφιλίωση των δύο ἀντίπαλων παρατάξεων στην Αθήνα;

- α) Αποδοχή και ἀκρόαση των εκπροσώπων τους.
- β) Αποστολή 15 ἀνδρῶν στην Αθήνα.
- γ) Επιβολή στους Αθηναίους ὁρῶν ειρήνης.
- δ) Διάλυση της σπαρτιατικῆς φρουράς.

6.(§39) Πausανίας διῆκε τό στρατεύμα :

Ο Πausανίας για τὴν πράξη του αὐτή, τῆς διάλυσης του στρατεύματος, κατηγορήθηκε ἀργότερα και καταδικάστηκε σε θάνατο. Βέβαια ο Πausανίας δεν παρουσιάστηκε στη δίκη να ἀπολογηθεῖ και ἴσως γι' αὐτό να καταδικάστηκε. Τελικά πέθανε ἀπὸ φυσικό θάνατο στην Τεγέα, ὅπου εἶχε καταφύγει.

7.Ποιες οἱ ἐνέργειες των δημοκρατικῶν μετὰ τὴν εἰσοδὸ τους στην Αθήνα;

α) Παρέλαση των νικητῶν με τον οπλισμό τους και ἀνοδος τους στην Ακρόπολη, που καταλήγει σε ευχαριστήρια θυσία στην Αθηναῖα Πολιάδα, τὴν πολιοῦχο, ἀναγνωρίζοντας ἔτσι τὴ συμβολή

της στην αποκατάσταση της δημοκρατίας Η ημέρα αυτή της ανόδου των δημοκρατικών στην Ακρόπολη -21 Σεπτεμβρίου 403 – καθιερώθηκε ως επέτειος για την αποκατάσταση της δημοκρατίας και πήρε την ονομασία « Χαριστήρια ελευθερίας».

β) Κάθοδος από την Ακρόπολη , σύγκληση συνέλευσης από τους στρατηγούς (Θρασύβουλο, Αρχίνο και Άνυτο) και ομιλία Θρασύβουλου.

8. Ποιος ήταν ο βασικός στόχος της εξωτερικής πολιτικής της Σπάρτης στη διαμάχη δημοκρατικών - ολιγαρχικών της Αθήνας;

Η διείσδυση στα εσωτερικά του αθηναϊκού κράτους. Αυτό η Σπάρτη θα το πετύχαινε με το να θεωρηθεί εγγυήτρια δύναμη για την ειρήνη στην Αθήνα και για τη συμφιλίωση των αντιπάλων. Την πολιτική αυτή η Σπάρτη την υπηρέτησε με μεγάλη σύνεση· περίμενε να την καλέσουν οι Αθηναίοι.

8^α.α) Ποιος ο στόχος της ομιλίας του Θρασύβουλου προς τους ολιγαρχικούς στις § 40-41 και β) με ποιον τρόπο προσπαθεί να τον επιτύχει;

α) Στόχος της ομιλίας του Θρασύβουλου είναι να κάνει τους ολιγαρχικούς να αναλογιστούν, να σκεφτούν καλά τα αίτια του κομψασμού τους, τι είναι εκείνο που τους κάνει τόσο υπεροπτικούς, ώστε να θέλουν να εξουσιάζουν τους δημοκρατικούς (εἰ ἀναλογίσαισθε ἐπὶ τίνι ὑμῖν μέγα φρονητέον ἐστίν, ὥστε ἡμῶν ἄρχειν ἐπιχειρεῖν).

β) Ο Θρασύβουλος προσπαθεί να επιτύχει το στόχο του επιλέγοντας, ξεχωρίζοντας τέσσερα πλεονεκτήματα ή αρετές και καταρρίπτοντας την άποψη ότι αυτά χαρακτηρίζουν τους ολιγαρχικούς. Αντίθετα ο «δῆμος», ο λαός, απέδειξε ότι υπερτερεί σε όλα : 1) « δικαιοσύνη», 2) « ανδρεία», 3) « γνώμη» (= κρίση, ευφυΐα § 41) και τέλος 4) στη φιλία προς τους Λακεδαιμονίους.

9.(§40-41) Με ποια επιχειρήματα ανατρέπει ο Θρασύβουλος την άποψη των ολιγαρχικών ότι έχουν τις αρετές για τις οποίες καυχώνται;

α) Δεν είναι δίκαιοι, γιατί λήστεψαν το λαό.

β) Δεν είναι ανδρείοι, γιατί νικήθηκαν από τους δημοκρατικούς.

γ) Δεν είναι συνετοί, γιατί νικήθηκαν από τους δημοκρατικούς που υστερούσαν σε μέσα.

δ) Δεν είναι πολιτικά οξυδερκείς, γιατί συνεργάστηκαν με τους Λακεδαιμόνιους, που τελικά τους εγκατέλειψαν.

10. Ποια ήταν η βασική αρετή στον αρχαίο κόσμο και πώς προβάλλεται από τον Ξενοφώντα;

Η δικαιοσύνη που προβάλλεται ιδιαίτερα από τον Ξενοφώντα. Στο λόγο του Θρασύβουλου ακούγεται τέσσερις φορές : δικαιότεροι, ἡδίκησεν, δικαιοσύνη, ἡδικημένω.

11. Ποιο ήταν το κίνητρο για τα εγκλήματα των Τριάκοντα, σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο Θρασύβουλος στην § 40;

Το προσωπικό κέρδος < πολλά καί αἰσχρά ἔνεκα κερδέων πεποιήκατε.

12. Σε ποιους απευθύνεται ο Θρασύβουλος στην § 42 και τι τους ζητάει;

Στην § 42 ο Θρασύβουλος απευθύνεται πλέον στους δημοκρατικούς συντρόφους του και όχι στους ολιγαρχικούς και τους ζητάει : α) να μην παραβούν τους όρκους τους (ἀξιῶ ἐγὼ ὦν ὁμωμόκατε παραβῆναι οὐδέν) και β) να τηρούν τους όρκους τους και να σέβονται τους θεούς (καί εὖορκοι καί ὅσιοί ἐστε.

13. Ποιο νομικό καθεστώς ίσχυσε μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας;

Με την αποκατάσταση της δημοκρατίας επανέρχεται και η νομιμότητα, αφού τέθηκαν σε ισχύ οι δημοκρατικοί νόμοι και θεσμοί, που ίσχυαν πριν το τυραννικό καθεστώς (< τοῖς νόμοις τοῖς ἀρχαίοις χρῆσθαι).

14.(§43)Πώς οργανώθηκε η πολιτική ζωή στην Αθήνα μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας;

Αφού εγκατέστησαν άρχοντες, σύμφωνα με τους δημοκρατικούς θεσμούς, ζούσαν ομαλή πολιτική ζωή. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι Αθηναίοι θεώρησαν το έτος μέσα στο οποίο περιλαμβάνεται η οχτάμηνη τυραννία ως «ἀναρχον» (Ξεν. ΕΛΛ. 2.3.1), δηλαδή χωρίς επώνυμο άρχοντα. Αυτό σημαίνει ότι διέγραφαν από την ιστορική συνέχεια των θεσμών τους το έτος της παράνομης κατοχής και της εγκληματικής διαχείρισης της εξουσίας.

15.Πώς ολοκληρώθηκε η αντιμετώπιση των ολιγαρχικών;

α) Με την εκτέλεση των εναπομεινάντων (25) στρατηγών των Τριάκοντα, μετά την εκστρατεία των δημοκρατικών στην Ελευσίνα, ύστερα από τις πληροφορίες για στρατολόγηση μισθοφόρων από τους ολιγαρχικούς.

β) Με τη συμφιλίωση με τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς, που είχαν καταφύγει στην Ελευσίνα, και την ορκωμοσία να μην θυμούνται το κακό του παρελθόντοςκατέληξαν να ζουν ομαλά μαζί (δημοκρατικοί και ολιγαρχικοί) ως ελεύθεροι πολίτες, μένοντας πιστοί στους νόμους (Καί ὁμόσαντες ὅρκους ἧ μὴν μὴ μνησικακήσιν, ἔτι καί νῦν ὁμοῦ τε πολιτεύονται καί τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ δῆμος). Μέσα στις δύο αυτές σειρές, με τις οποίες τελειώνει το δεύτερο βιβλίο των Ελληνικών, ο Ξενοφώντας συμπυκνώνει το ήθος της αποκατεστημένης δημοκρατίας. Η δημοκρατία είναι το πολίτευμα της ισορροπίας, της συναίρεσης των αντιθέσεων· και είναι γνωστό πως οι Έλληνες ρέπουν προς τις αντιθέσεις/ αντιπαραθέσεις. Χαρακτηριστική έκφραση αυτής της ροπής είναι η ύπαρξη των δύο αντιθετικών συνδέσμων : μέν – δέ.

16.Ερωτήσεις σχολικού βιβλίου σελ.131. Πού οφείλεται, κατά τη γνώμη σας, η επιείκεια που επέδειξε η αθηναϊκή δημοκρατία στους αντιπάλους της;

α) Στο ήθος και τη μεγαλοψυχία των δημοκρατών, β) στη φιλοπατρία των Αθηναίων· για την πρόοδο της πόλης αναγκαία ήταν η συμφιλίωση, γ) στους κοινούς δεσμούς και δ) στη διαμεσολάβηση της Σπάρτης, που προσπάθησε με τους 15 απεσταλμένους της και τον Πausanία να συμφιλιώσει τις δύο αντιμαχόμενες ομάδες.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. § 1 -19.

§16.

1. Ποιο το θέμα των § 16 -32 ;
2. Πώς παρουσιάζονται τα γεγονότα από τον ιστορικό;
3. Ποιες ήταν οι κινήσεις των δύο αντιπάλων;
4. Γιατί οι Αθηναίοι λεηλατούσαν τη χώρα των Περσών;
5. Γιατί οι Αθηναίοι ετοιμάζονταν για ναυμαχία (§ 16) ;
6. Γιατί οι Αθηναίοι εξέλεξαν τρεις επιπλέον στρατηγούς;

7. (§ 17). Ποιος ήταν αρχηγός του πελοποννησιακού στόλου;
8. Γιατί ο Λύσανδρος πλέει παράλληλα προς τις ακτές της Ιωνίας (Μικράς Ασίας);
9. Ποιος ο στόχος του Λύσανδρου ;
10. (§ 18) Τι γνωρίζετε για τη Λάμψακο;
11. (§ 19) Τι πετυχαίνουν οι Σπαρτιάτες με την κατάληψη της Λαμψάκου;
12. Τι δείχνουν οι κινήσεις των Σπαρτιατών και η κατάληψη της Λαμψάκου;
13. Πώς γινόταν ο ανεφοδιασμός των στρατευμάτων;
14. Γιατί ο Λύσανδρος απέφυγε ν' αντιμετωπίσει στο ανοιχτό πέλαγος τους Αθηναίους;
15. Πόσα είναι τα μέτωπα που έχουν ν' αντιμετωπίσουν οι Αθηναίοι;
16. α) Πώς έγινε η κατάληψη της Λαμψάκου από τους Σπαρτιάτες και β) Ποια ήταν και γιατί η στάση του Λυσάνδρου απέναντι στους κατοίκους της Λαμψάκου;
17. Σε ποιο χρόνο και γιατί βρίσκονται τα ρήματα στις § 16 -19 ;
18. Ποιοι ρηματικοί τύποι δηλώνουν τις ενέργειες του Λυσάνδρου και των ανδρών του;
19. Να γραφούν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί και να δηλωθεί το είδος της επιρρηματικής σχέσης που δηλώνουν.
20. Να αποδώσετε με έναν πλαγιότιτλο το θεματικό κέντρο κάθε παραγράφου στην ενότητα § 16-19.

Ασκήσεις :

1. Να εντοπίσετε τους τύπους των ρημάτων σε –εω με μονοσύλλαβο θέμα και να γράψετε το β', γ' ενικό και άπληθυντικό πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα της φωνής στην οποία βρίσκονται.
2. τόν ἔκπλουν, σίτου, στρατηγούς, ναυμαχίαν, οἱ στρατιῶται : να κλιθούν και στους δύο αριθμούς.

3.Να εντοπίσετε τους συνδέσμους και τις προθέσεις των παραγράφων 16-19.

4.Να αναγνωρισθούν οι ομοιόπτωτοι και ετερόπτωτοι προσδιορισμοί των § 16 -19.

5.Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις : έποίουν, πολεμία, ήγειτο, προσβαλόντες, πλουσίαν.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. § 20 – 24

1.Ποια η πορεία του αθηναϊκού στόλου;

2.Ποια η πορεία του σπαρτιατικού στόλου;

3.Προσδιορίστε γεωγραφικά : α) τον Ελαιούντα, β) τους Αιγός ποταμούς και γ) τη Σηστό;

4.Ποια η σημασία των τεσσάρων πόλεων , δύο στην ευρωπαϊκή ακτή του Ελλησπόντου [Ελαιούντας και Σηστός] και δύο στην ασιατική ακτή [Άβυδος και Λάμψακος] ;

5.Τι ήταν το στάδιο;

6.Τι ήταν : α) το άριστον και β) το δείπνο;

7.Τι ήταν τα παραβλήματα;

8.Τι ήταν οι τριήρεις ;

9.Τι χαρακτηρίζει τη διήγηση του Ξενοφώντα σ' αυτήν την ενότητα;

10.(§ 20,21) Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι στην είδηση για την άλωση της Λαμψάκου;

11.Τι δείχνει η κίνηση των Αθηναίων να πάνε άμεσα στους Αιγός ποταμούς και να πλησιάσουν πολύ κοντά στο Λύσανδρο;

12.(§20,21)άριστοποιούμενοι, έπισιτισάμενοι, έδειπνοποιούντο : λαμβάνοντας υπόψη : α) τη χρονική διάρκεια που δηλώνει ο παρατατικός και β) τις πληροφορίες που δίνουν τα ίδια τα ρήματα, πώς κρίνετε τη στάση των Αθηναίων αυτή την κρίσιμη στιγμή;

13.Ποιοι ρηματικοί χρόνοι κυριαρχούν στην ενότητα και τι δείχνουν;

14.(§23) Ποια φαίνεται ότι είναι η πρόθεση των Αθηναίων και γιατί;

15.(§ 24) Ποιος ήταν ο στόχος του Λυσάνδρου;

16.Από τους στόχους των δύο αντιπάλων τι καταλαβαίνουμε για το χαρακτήρα τους;

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. §25- 27

1.α)Τι προτείνει ο Αλκιβιάδης στους Αθηναίους; β) Σε ποια δεδομένα στηρίζει την πρότασή του; γ) Πώς παρουσιάζει ο Ξενοφώντας την πρόταση και τα δεδομένα πάνω στα οποία στηρίζεται; και δ) Τι πετυχαίνει με αυτόν τον τρόπο;

2.Πώς χαρακτηρίζετε τον Αλκιβιάδη με βάση τις υποδείξεις του;

3.Γιατί οι στρατηγοί έδιωξαν τον Αλκιβιάδη;

4.Που οφείλεται η αμεριμνησία των Αθηναίων;

5.(§ 27) « καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου» : α) τι δηλώνει με τη φράση αυτή ο Ξενοφώντας και β) τι προοικονομεί η στάση των Αθηναίων;

6.Τι επιδιώκει με την αναβολή της επίθεσης ο Λύσανδρος;

7.Ποιο θεωρείτε βασικότερο σφάλμα των Αθηναίων;

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.§28-29

1.Τι δείχνουν οι αλλεπάλληλες κύριες προτάσεις;

2.Ποια πλοία των Αθηναίων σώθηκαν και γιατί;

3.Ποιες ήταν οι απώλειες των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς;

4.Τι γνωρίζετε για τον Κόνωνα;

5.Τι ήταν η Πάραλος;

6.Τι ήταν τα τειχύδρια;

7.α) Γιατί ο Λύσανδρος είχε αφήσει στην Αβαρνίδα, το ακρωτήριο της Λαμψάκου, τα μεγάλα ιστία των πλοίων του ; και β) γιατί ο Κόνων πήρε αυτά τα ιστία μαζί του;

8.Να σχολιάσετε την αντίδραση του Κόνωνα, όπως περιγράφεται στο κείμενο.

9.Θα μπορούσε ο πόλεμος Αθηναίων – Λακεδαιμονίων να είχε διαφορετική έκβαση;

10.Ποιος ήταν ο Ευαγόρας;

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.§ 30-32.

1.Ποιες οι ενέργειες του Λυσάνδρου μετά τη νίκη του στους Αιγός ποταμούς;

2.Ποιον έστειλε ο Λύσανδρος στη Λακεδαίμονα, για να ανακοινώσει τα γεγονότα και πώς εξασφάλισε τη συνεργασία του;

3.Γιατί κατηγορήθηκαν οι Αθηναίοι;

4.Γιατί οι πρώην σύμμαχοι των Αθηναίων και νυν των Λακεδαιμονίων είναι τώρα οι σκληρότεροι κριτές των Αθηναίων αιχμαλώτων;

5.Ποια σφάλματα των Αθηναίων και ποια τεχνάσματα του Λυσάνδρου προκάλεσαν την καταστροφή των Αθηναίων;

6.(§ 32) Ποιοι από τους αιχμαλώτους εκτελέστηκαν;

7.Σε ποια συμπεράσματα οδηγεί η εκτέλεση των Αθηναίων μετά την ήττα τους στους Αιγός ποταμούς;

8.Ποιος και γιατί από τους Αθηναίους στρατηγούς δεν εκτελέστηκε;

9.Σε τι αποσκοπούσε η απόφαση των Αθηναίων για το κόψιμο του δεξιού χεριού των αιχμαλώτων;

10.Ποιες εξηγήσεις δίνει ο Ξενοφώντας για τη σωτηρία του Αδείμαντου;

11.Πώς κρίνετε τη διάδοση της φήμης για προδοσία του Αδείμαντου; Υπάρχουν ανάλογες περιπτώσεις στη σύγχρονη ιστορία;

12.Γιατί ο Λύσανδρος κάλεσε τους συμμάχους να συσκεφτούν για την τύχη των αιχμαλώτων;

13.Τι δείχνει ο παρατατικός χρόνος των ρημάτων (ἐγίγνοντο και ἐλέγετο) που χρησιμοποιείται για την αφήγηση της συνέλευσης των συμμάχων για την τύχη των αιχμαλώτων;

14.Σε ποια διαπίστωση οδηγεί η τελική απόφαση των νικητών για εκτέλεση των ηττημένων;

ΒΙΒΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. § 1-4.

1.(1-2)«Τά ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο» : τι ρύθμιση επέβαλε ο Λύσανδρος στη Λάμψακο;

2.Γιατί ο Λύσανδρος έπλευσε προς το Βυζάντιο και την Καλχηδόνα;

3.Πώς έφυγαν οι αθηναϊκές φρουρές από το Βυζάντιο και την Καλχηδόνα;

4.Γιατί ο Λύσανδρος άφηνε τους Αθηναίους φρουρούς να πάνε στην Αθήνα;

5.Πώς παρουσιάζονται οι ενέργειες του Λυσάνδρου;

6.Γιατί αυτοί που πρόδωσαν το Βυζάντιο στον Αλκιβιάδη έφυγαν στον Πόντο και κατόπιν στην Αθήνα;

7.Τι ήταν ο αρμοστής;

8.Ποιες ήταν οι πολιτικές ενέργειες του Λυσάνδρου μετά τη νίκη του στους Αιγός ποταμούς;

9.(§3-4) Ποιος ο ρόλος των Μακρών τειχών;

10.Γιατί έμειναν ξάγρυπνοι οι Αθηναίοι και θρηνούσαν, όταν έμαθαν την καταστροφή στους Αιγός ποταμούς;

11.Ποια η συμπεριφορά των Αθηναίων απέναντι στους άλλους Έλληνες;

12.Ποια ήταν τα λιμάνια της Αθήνας και γιατί οι Αθηναίοι αποφάσισαν να τα φράξουν με χώμα;

13.Πώς παρουσιάζονται οι ενέργειες των Αθηναίων και πώς η αιτιολόγησή τους;

14.Ποιες αποφάσεις πήραν οι Αθηναίοι και πώς αποδίδονται;

15. Πώς έγινε η λήψη των αποφάσεων και τι δείχνει;

16. Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι, όταν έμαθαν την είδηση για την καταστροφή στους Αιγός ποταμούς;

BIBΛΙΟ2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. § 16 -23.

1.(§16-17)α) Ποιος έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στους Αθηναίους; β) Ποιες είναι οι κύριες ενέργειες του και γ) πώς παρουσιάζονται;

2. Γιατί ο Θηραμένης έμεινε κοντά στο Λύσανδρο περισσότερο από τρεις μήνες;

3. Πώς φαίνεται η ευλυγισία του λόγου στην §16;

4.(§17) Ποιοι ήταν οι έφοροι;

5. Με ποια ιδιότητα στάλθηκε ο Θηραμένης στους Λακεδαιμονίους και τι δείχνει;

6. Ποια κατάσταση επικρατεί την περίοδο αυτή στην Αθήνα;

7.(§18) Γιατί ο Θηραμένης έστειλε στους εφόρους τον Αριστοτέλη;

8.(§19) Που βρίσκεται η Σελλασία;

9. Ποιοι συμμετείχαν στην εκκλησία, στο συνέδριο που συγκάλεσαν οι Λακεδαιμόνιοι;

10. Ποια πρόταση διατυπώθηκε στο συμμαχικό συμβούλιο για την Αθήνα, από ποιους και γιατί;

11. Τι δείχνει η πρόταση των Θηβαίων και των Κορινθίων στο συμβούλιο για αφανισμό της Αθήνας;

12.(§20) α) Ποια η πρόταση των Λακεδαιμονίων στο συμμαχικό συμβούλιο; β) που στηρίζεται; και γ) τι δείχνει για το ήθος των Λακεδαιμονίων;

13. Πώς εξαίρει ο Ξενοφώντας τη μεγάλη προσφορά των Αθηναίων στους περσικούς πολέμους;

14. α) Ποιοι ήταν οι όροι της ειρήνης που οι Λακεδαιμόνιοι επέβαλαν στην Αθήνα; β) Ποιος είναι ο στόχος καθενός από τους όρους; γ) Ποια η σημασία της διαφοροποίησης του χρόνου των ρηματικών τύπων που

αποδίδουν τους όρους της ειρήνης; δ) Ποιον όρο θεωρεί κύριο ο Ξενοφώντας και ποιοι όροι αποτελούν προϋπόθεση για τον κύριο όρο;

15.(§22) Ποιος ρηματικός χρόνος κυριαρχεί στην παράγραφο και γιατί;

16.Να εντοπίσετε τα ρήματα που σημαίνουν λέγω ή ομιλώ. Τι πετυχαίνει

ο Ξενοφώντας, χρησιμοποιώντας ρήματα αυτής της σημασίας;

17.Ποια συναισθήματα επικράτησαν στη συνέλευση των Αθηναίων, όταν συζητούνταν οι όροι της ειρήνης;

18.Τι ατμόσφαιρα δημιουργεί η συμμετοχή των αυλητριδών κατά τη διάρκεια της κατεδάφισης των τειχών της Αθήνας;

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. § 11-16.

1.Ποιες ήταν οι αυθαίρετες ενέργειες των τριάκοντα;

2.Ποια ήταν η διάρκεια της εξουσίας των Τριάκοντα και ποιες τάσεις διαμορφώθηκαν στους κόλπους τους;

3.Πώς έγινε η «εκλογή» των τριάντα τυράννων;

4.(§11) Για ποιο σκοπό εκλέχτηκαν οι τριάντα τύραννοι; β) Γιατί ανέβαλλαν διαρκώς να ψηφίσουν νέους νόμους, να θεσπίσουν σύνταγμα; και γ) Πώς οργάνωσαν τη Βουλή και τις άλλες αρχές;

5.(§ 12) Ποιους κατεδίωξαν και εκτέλεσαν πρώτους οι τριάκοντα τύραννοι και γιατί;

6.Τι δείχνει το αίτημα των τριάκοντα για αποστολή φρουράς από τη Σπάρτη και γιατί απευθύνθηκαν στο Λύσανδρο;

7.(§ 14)Γιατί οι τριάκοντα καλόπιαναν το Καλλίβιο;

8.(§ 15)Ποια ήταν η αιτία της διαφοροποίησης Κριτία – Θηραμένη;

9.Τι γνωρίζετε για τον Κριτία;

10.Πώς κρίνετε την πολιτική συμπεριφορά Κριτία – Θηραμένη;

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. § 50-56.

1.Ποιο είναι το θέμα των § 50-56 και τι δείχνει;

2.Πώς μετατράπηκε η δίκη σε παρωδία;

3.« καί ἡ βουλή δῆλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα» : α) τι θέλησε να προλάβει ο Κριτίας, όταν είδε την αντίδραση της βουλής; και β) σε ποιες ενέργειες προέβη;

3α .« καί τοῦτο οὐ βιωτόν ἡγησάμενος» : Τι αποκαλύπτει το οὐ βιωτόν για το ήθος του Κριτία;

3β.Που στάθηκαν οι νεαροί μαχαιροφόροι;

4.(§ 51) α) Σε ποια κατάσταση θεωρεί ο Κριτίας ότι έχουν βρεθεί οι δικαστές ; και β) ποιο θεωρεί δικό του έργο και θέληση των μαχαιροφόρων;

5.Ποια τα επιχειρήματα του Κριτία στην § 51;

6.(§51) Ποια αρχή παραβιάζει ο Κριτίας με την απόφασή του για θανάτωση του Θηραμένη με διαγραφή του από τον κατάλογο;

7.(§52) Γιατί ο Θηραμένης κατέφυγε στο βωμό;

8.Τι δείχνει η σύλληψη του Θηραμένη από το βωμό;

9.Ποιες αρχές – αξίες επικαλείται στην ομιλία του ο Θηραμένης και καταλαβαίνουμε ότι παρενέβη ο Κριτίας;

10.Τι είδους συλλογισμό αποτελεί ο ισχυρισμός του Θηραμένη στην § 53;

11.(§53)Πώς δικαιολογείται ο χαρακτηρισμός των Τριάκοντα από το Θηραμένη ως αδικωμάτων και ασεβεστών;

11^α . Τι προσπαθεί να πείσει ο Θηραμένης τους δικαστές στην § 53;

12.(§54) Ποιοι ήταν οι Ένδεκα;

13.(§56) Τι δείχνει η συνομιλία Θηραμένη – Σατύρου και η αναφορά του Θηραμένη στον Κριτία;

14.Τι ήταν το κώνειο;

15.Τι ήταν ο κότταβος;

16.«...έκεῖνο δέ κρίνω τοῦ ἀνδρός ἀγαστόν...ἐκ τῆς ψυχῆς». Είναι εύστοχη η κρίση του Ξενοφώντα για το Θηραμένη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας στηριζόμενοι στο κείμενο.

17.Ήταν νόμιμη ενέργεια η διαγραφή του Θηραμένη από τον κατάλογο των 3.000; Ποιος τον διέγραψε και γιατί;

18.Να χωριστούν οι§ 50 -56 σε θεματικές ενότητες, να τιτλοφορηθούν και να επισημανθεί ο τρόπος σύνδεσης των ενοτήτων μεταξύ τους.

19.Από που φαίνεται ότι ο Ξενοφών βλέπει με συμπάθεια το Θηραμένη;

20.Χαρακτηρισμός του Θηραμένη.

ΒΙΒΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. § 1-17.

1.(§1) Ποιες οι ενέργειες των Τριάκοντα μετά την εκτέλεση του Θηραμένη;

2.Ποια η αντίδραση των καταπιεζομένων Αθηναίων;

3.Γιατί οι διωκόμενοι κατέφυγαν στον Πειραιά;

4.α) Τι κίνδυνος προέκυπτε για τους Τριάκοντα από τη δημιουργία πολιτικών προσφύγων; και β) Ποιοι θορυβήθηκαν απ' αυτό το γεγονός;

5.Γιατί οι Αθηναίοι φυγάδες κατέφυγαν στα Μέγαρα και τη Θήβα , συμμάχους των Λακεδαιμονίων και εχθρούς των Αθηναίων ; Πού οφείλεται η μεταστροφή των δύο αυτών πόλεων;

6.Ποιος ήταν ο Θρασύβουλος;

7.Που βρισκόταν η Φυλή και πώς μπόρεσε να την καταλάβει ο Θρασύβουλος;

8.(§2-7) α) Ποιες οι ενέργειες των Τριάκοντα απέναντι στο Θρασύβουλο και τους άνδρες του, όταν βρίσκονταν στη Φυλή; β) Ποια η δράση του Θρασύβουλου;

9.(§4) Γιατί οι Τριάκοντα φοβήθηκαν ότι οι επαναστάτες θα λεηλατούσαν τις καλλιέργειες; Είναι δικαιολογημένος ο φόβος τους;

10.(§5) Πώς εξηγείται ο δεκαπλασιασμός των ανδρών του Θρασύβουλου μέσα σε λίγες μέρες;

11.Γιατί ο Θρασύβουλος κατέβασε τους άνδρες του από τη Φυλή στα πεδινά;

12.(§6) α) Που στηρίχτηκε η επίθεση του Θρασύβουλου κατά των ολιγαρχικών; β) Από πού φαίνεται το μέγεθος της νίκης των δημοκρατικών; και γ) Ποια η σημασία της νίκης των δημοκρατικών κατά του στρατού των Τριάκοντα;

13.(§7) Τι ήταν το τρόπαιο που έστησαν οι επαναστάτες;

14.(§8) Πού και γιατί στράφηκαν οι Τριάκοντα μετά την ήττα τους από τον Θρασύβουλο;

15.Τι μεθόδους χρησιμοποίησαν οι Τριάκοντα για τη σύλληψη των Ελευσινίων;

16.(§9-10) Πού και πώς έγινε η δίκη των Ελευσινίων;

17.Ποιο το αποτέλεσμα της δίκης;

18.Ποιος ο στόχος της ομιλίας του Κριτία προς τους οπλίτες και τους ιππείς;

19.(§10)Τι δείχνει η νέα αύξηση του αριθμού των ανδρών του Θρασύβουλου;

20.(§10-12) Πώς περιγράφει ο Ξενοφώντας τις κινήσεις των αντιπάλων πριν από τη μάχη;

21.(§11) Πού οχυρώθηκαν οι δημοκρατικοί;

22.Ποια ήταν η Ιπποδάμειος αγορά, όπου πήγαν οι ολιγαρχικοί;

23.Τι ήταν το Βενδίδειο;

24.Τι δείχνει η αναφορά στο βάθος των ανδρών που κατελάμβανε ο στρατός των ολιγαρχικών και των δημοκρατικών;

25.(§13)Από την ομιλία του Θρασύβουλου ποια φαίνεται ότι ήταν η διάταξη του στρατού των ολιγαρχικών κατά τη διάρκεια της εφόδου;

26.(§13-14) α) Ποια δεινά –σύμφωνα με την ομιλία του Θρασύβουλου – έχουν προκαλέσει οι Τριάκοντα στους δημοκρατικούς; β) Ποια δεινά επίσης αναφέρει ο Λυσίας στην ομιλία του «Κατά Έρατοσθένους» (σχολικό βιβλίο σελ. 102-103) ότι είχαν προκαλέσει οι τύραννοι στους Αθηναίους;

27.(§14-15) α) Που οφείλεται και β) πώς εκδηλώνεται , κατά τον Θρασύβουλο – η συμπαράσταση των θεών προς τους δημοκρατικούς;

28.(§13-17) Ποιος ήταν και γιατί ο σκοπός της ομιλίας του Θρασύβουλου;

29.Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί ο Θρασύβουλος να εμψυχώσει τους συναγωνιστές του;

30.(§16) Γιατί ο Θρασύβουλος υποστηρίζει ότι οι δημοκρατικοί θα χτυπάνε τους ολιγαρχικούς σαν να είναι οι τελευταίοι τυφλοί;

31.(§ 17) Τι προσπαθεί να πετύχει ο Θρασύβουλος αναφερόμενος στον κάθε άνδρα χωριστά;

32.Ποια αγαθά θα αποφέρει η νίκη στους δημοκρατικούς κατά τον Θρασύβουλο;

33.Πώς θα ξεκινήσει η επίθεση κατά των ολιγαρχικών;

34.Με βάση τη δράση του Θρασύβουλου να αναφέρετε τα χαρακτηριστικά του ηγέτη στην αρχαιότητα.

35.Που και πότε αναπτύχτηκε ο λόγος στην αρχαιότητα ως πειθούς δημιουργός;

[Ερωτήσεις σχολικού βιβλίου σελ. 104]

36.Πώς κρίνετε την πολιτική ενέργεια των Θηβαίων και Μεγαρέων να δέχονται Αθηναίους πολιτικούς φυγάδες στις χώρες τους; Σε τι οφείλεται αυτή η θεαματική μεταστροφή της πολιτικής τους; (πρβλ. Ελλ. 2.11.19 «

... μη σπένδεσθαι Ἀθηναίοις ἄλλ' ἐξαιρεῖν».

37.Εκτός από το «πολιτικό άσυλο» που, σύμφωνα με τις παραδόσεις, προστάτευαν ο Διόνυσος και ο Ηρακλής (η λατρεία τους είχε βαθιές ρίζες στη Θήβα), ποια είναι η πιο εντυπωσιακή παροχή των Θηβαίων προς τους φυγάδες Αθηναίους;

38.Πώς κρίνετε τα επιχειρήματα του Κριτία για να εξασφαλίσει την καταδίκη των κατοίκων της Ελευσίνας;

39.Τι είδους συλλογισμό αποτελεί η επιχειρηματολογία του Κριτία στην § 9;

40. Η ομιλία του Θρασύβουλου είναι ένας τυπικός ρητορικός λόγος. Να προσδιορίσετε : α) τα μέρη από τα οποία , αποτελείται, β) τον τρόπο με τον οποίο προσπαθεί να εγκαρδιώσει τους συναγωνιστές του, γ) τις βασικές αρχές / αξίες πάνω στις οποίες ο αρχαίος Αθηναίος/Ελληνας στήριζε τη ζωή του.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. § 18-23.

1.(§18) Γιατί ο Θρασύβουλος δεν έδωσε αμέσως το πρόσταγμα για μάχη, αλλά ήσυχίαν είχε;

2. Ποιο είναι το περιεχόμενο του λόγου του μάντη; Πώς το κρίνετε;

3.(§19) Πώς χαρακτηρίζετε τον μάντη απ' τα λόγια και τα έργα του;

4. Γνωρίζετε από την ιστορία άλλα παραδείγματα ατόμων που έδειξαν παρόμοια αυταπάρηση με τον ανώνυμο μάντη;

5. Γιατί επελέγη η διάβαση του Κηφισού ως τόπος ταφής του μάντη;

6. Πώς συμπεριφέρθηκαν οι δημοκρατικοί στους νεκρούς συμπολίτες τους; Τι δείχνει η στάση τους αυτή;

7.(§20) Τι ήταν οι μύστες;

8. Με ποιον τρόπο ο Ξενοφών περιγράφει τη μάχη;

9. Τι και με ποιον σκοπό τονίζει ο Κλεόκριτος στην ομιλία του;

10. Ποιοι είναι οι δεσμοί που δένουν τους Αθηναίους μεταξύ τους, σύμφωνα με την ομιλία του Κλεόκριτου;

11. Πώς δηλώνονται στο κείμενο του Ξενοφώντα οι παραπάνω κοινοί δεσμοί των Αθηναίων;

12.(§21) αιδούμενοι· ποια η σημασία του ρήματος αιδέομαι –οὔμαι;

13. Ποια θέση είχε η συντροφικότητα, η φιλία , η εταιρία στην αρχαιότητα;

13^α. Ποιο συγκεκριμένο νόημα δίνει ο Κλεόκριτος στη λέξη « πατρίς» στη φράση : «παύσασθε άμαρτάνοντες εις την πατρίδα»;

13^β. Πώς και γιατί χαρακτηρίζει τους Τριάκοντα ο Κλεόκριτος στην § 21;

14. Ποιες ήταν οι απώλειες των Αθηναίων κατά την περίοδο της διακυβέρνησης από τους Τριάκοντα;

14^α. (§22) Πώς και γιατί χαρακτηρίζει ο Κλεόκριτος τον εμφύλιο πόλεμο;

14β. Να δικαιολογήσετε τη χρήση των προσωπικών αντωνυμιών της §22. Σε ποιους αναφέρεται ο κάθε τύπος; Τι πετυχαίνει ο Κλεόκριτος, χρησιμοποιώντας τόσο εύστοχα τις αντωνυμίες;

14γ. (§22) Πώς αντέδρασαν οι ηγέτες των ολιγαρχικών στην ομιλία του Κλεόκριτου;

15. (§23) Ποια κατάσταση επικρατεί στις τάξεις των ολιγαρχικών μετά την ήττα τους από τους δημοκρατικούς του Θρασύβουλου;

16. Ποια απόφαση πήραν τελικά οι ολιγαρχικοί;

17. Ποια ήταν τα αίτια της διαλυτικής κατάστασης στις τάξεις των 3000;

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. § 37-43.

1. (§37) Ποιοι έχουν μεταβεί από την Αθήνα στη Σπάρτη για διαπραγματεύσεις με τους Λακεδαιμονίους;

2. Ποια είναι και πώς χαρακτηρίζετε την πρόταση των αντιπροσώπων της Δεκαρχίας προς τους Σπαρτιάτες;

3. (§38) Τι στάση κράτησαν οι Σπαρτιάτες απέναντι στις δύο αντιμαχόμενες παρατάξεις των Αθηναίων και πώς δηλώνεται;

4. Ποια ρύθμιση επέβαλαν οι Σπαρτιάτες στους αντιμαχόμενους Αθηναίους;

5. (§37-39) Με ποιες ενέργειες επεδίωξαν οι Λακεδαιμόνιοι τη συμφιλίωση των δύο αντίπαλων παρατάξεων στην Αθήνα;

6. (§39) Πανσανίας διηκε τό στρατεύμα :

7. Ποιες οι ενέργειες των δημοκρατικών μετά την είσοδό τους στην Αθήνα;

8. Ποιος ήταν ο βασικός στόχος της εξωτερικής πολιτικής της Σπάρτης στη διαμάχη δημοκρατικών - ολιγαρχικών της Αθήνας;

8^α. α) Ποιος ο στόχος της ομιλίας του Θρασύβουλου προς τους ολιγαρχικούς στις § 40-41 και β) με ποιον τρόπο προσπαθεί να τον επιτύχει;

9. (§40-41) Με ποια επιχειρήματα ανατρέπει ο Θρασύβουλος την άποψη των ολιγαρχικών ότι έχουν τις αρετές για τις οποίες καυχώνται;

10. Ποια ήταν η βασική αρετή στον αρχαίο κόσμο και πώς προβάλλεται από τον Ξενοφώντα;

11. Ποιο ήταν το κίνητρο για τα εγκλήματα των Τριάκοντα, σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο Θρασύβουλος στην § 40;

12. Σε ποιους απευθύνεται ο Θρασύβουλος στην § 42 και τι τους ζητάει;

Στην § 42 ο Θρασύβουλος απευθύνεται πλέον στους

13. Ποιο νομικό καθεστώς ίσχυσε μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας;

14. (§43) Πώς οργανώθηκε η πολιτική ζωή στην Αθήνα μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας;

15. Πώς ολοκληρώθηκε η αντιμετώπιση των ολιγαρχικών;

16. Ερωτήσεις σχολικού βιβλίου σελ.131. Πού οφείλεται, κατά τη γνώμη σας, η επιείκεια που επέδειξε η αθηναϊκή δημοκρατία στους αντιπάλους της;

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΒΙΒΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. § 16 -32.

§ 16. Οι Αθηναίοι όμως, εξορμώντας από τη Σάμο (έχοντας ως ορμητήριο τη Σάμο) λεηλατούσαν τη χώρα του βασιλιά (των Περσών), και έπλεαν ενάντια στη Χίο και την Έφεσο, και προετοιμάζονταν για ναυμαχία, και εξέλεξαν επιπλέον στρατηγούς πλάι σ' αυτούς που υπήρχαν το Μένανδρο, το Τυδέα, τον Κηφισόδοτο.

§ 17. Ο Λύσανδρος εξάλλου απέπλευσε από τη Ρόδο παράλληλα προς την Ιωνία (παραπλέοντας τα – πλέοντας δίπλα στα - παράλια της Ιωνίας) για τον Ελλήσποντο και για (να εμποδίσει) την έξοδο των (αθηναϊκών) πλοίων και για (να υποτάξει) τις πόλεις που είχαν αποστατήσει από αυτούς (δηλαδή τους Λακεδαιμονίους). Όμως και οι Αθηναίοι έβγαιναν από το λιμάνι απ' τη Χίο στην ανοιχτή θάλασσα· γιατί η Ασία ήταν εχθρική σ' αυτούς.

§ 18. Ο Λύσανδρος ωστόσο από την Άβυδο έπλεε κοντά στις ακτές προς τη Λάμψακο, που ήταν σύμμαχος των Αθηναίων· και οι Αβυδηνοί και οι άλλοι (σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων) έρχονταν παράλληλα με τα πόδια· και ήταν αρχηγός (τους) ο Θώρακας, ο Λακεδαιμόνιος.

§ 19. Και, αφού επιτέθηκαν στην πόλη, η οποία ήταν πλούσια και γεμάτη από κρασί και σιτάρι και άλλα εφόδια, την κυρίευσαν με έφοδο και οι στρατιώτες τη λεηλάτησαν· ο Λύσανδρος όμως άφησε (απέλυσε) όλους τους ελεύθερους (τους πολίτες).

§ 20. Οι Αθηναίοι ωστόσο, ακολουθώντας από κοντά, αγκυροβόλησαν στον Ελαιούντα της Χερρονήσου με εκατόν ογδόντα πλοία. Εκεί, λοιπόν, ενώ γευματίζουν, αναγγέλθηκαν σ' αυτούς τα σχετικά με τη (τα γεγονότα που έγιναν στη) Λάμψακο και αμέσως απέπλευσαν για τη Σηστό.

§ 21. Από εκεί αμέσως, αφού εφοδιάστηκαν με τρόφιμα, έπλευσαν στους Αιγός ποταμούς απέναντι από τη Λάμψακο· εκεί ο Ελλήσποντος είχε πλάτος περίπου δεκαπέντε στάδια. Εκεί, λοιπόν, δείπνησαν.

§ 22. Ο Λύσανδρος όμως την επόμενη νύχτα, όταν ξημέρωνε, έδωσε εντολή (στους στρατιώτες), αφού γευματίσουν, να επιβιβαστούν στα πλοία, και, όταν και όλα τα προετοίμασε σαν για ναυμαχία και τοποθέτησε παραπετάσματα (στα πλάγια των πλοίων), προειδοποίησε κανείς να μη μετακινηθεί από την παράταξη (του) ούτε να ανοιχτεί στο πέλαγος.

§ 23. Και οι Αθηναίοι, όταν ανέτειλε ο ήλιος, παρατάχτηκαν κατά μέτωπο μπροστά στο λιμάνι για ναυμαχία. Επειδή όμως ο Λύσανδρος δεν έβγαζε τα πλοία από το λιμάνι και ήταν αργά, απέπλευσαν (επέστρεψαν) πάλι στους Αιγός ποταμούς.

§ 24. Ωστόσο ο Λύσανδρος διέταξε τα πιο γρήγορα από τα πλοία να ακολουθούν τους Αθηναίους, και αφού δουν, όταν αποβιβαστούν (οι

Αθηναίοι) τι κάνουν, να αποπλεύσουν και να (το) ανακοινώσουν σ' αυτόν. Και δεν αποβίβασε (τους στρατιώτες) από τα πλοία πρωτύτερα, πριν έρθουν αυτά (δηλαδή τα ταχύτερα πλοία, που είχε στείλει να κατασκοπεύσουν τους Αθηναίους). Και έκανε αυτά για τέσσερις μέρες· και οι Αθηναίοι έβγαιναν στο πέλαγος (για να τον αντιμετωπίσουν).

§ 25. Ο Αλκιβιάδης όμως, όταν είδε από τα τείχη τους μεν Αθηναίους να αγκυροβολούν σε ανοιχτή (αμμώδη) παραλία (δηλαδή σε μέρος χωρίς λιμάνι) και όχι κοντά σε κάποια πόλη και να αναζητούν τα τρόφιμα από τη Σηστό σε (απόσταση) δεκαπέντε στάδια από τα πλοία, ενώ τους εχθρούς (να βρίσκονται) μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη να έχουν τα πάντα, είπε ότι αυτοί (δηλαδή οι Αθηναίοι) δεν έχουν αγκυροβολήσει σε καλό (σημείο), και τους συμβούλευε να μετακινηθούν στη Σηστό (σε άλλο αγκυροβόλι) και μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη· εκεί, όταν θα είστε, είπε, θα ναυμαχήσετε, όταν θελήσετε.

§ 26. Όμως οι στρατηγοί, και περισσότερο ο Τυδέας και ο Μένανδρος, διέταξαν αυτόν να φύγει· γιατί (του είπαν ότι) αυτοί τώρα είναι στρατηγοί, όχι εκείνος. Και αυτός έφυγε.

§ 27. Ο Λύσανδρος ωστόσο, όταν ήταν η πέμπτη ημέρα, αφότου οι Αθηναίοι έπλεαν εναντίον του, είπε σ' αυτούς που ακολουθούσαν (τους Αθηναίους) κατά διαταγή του, όταν δουν αυτούς (δηλαδή τους Αθηναίους) να έχουν αποβιβαστεί και διασκορπιστεί στη Χερρόνησο, (κάτι) το οποίο έκαναν πολύ συχνά κάθε μέρα, και επειδή αγόραζαν τα τρόφιμα από μακριά και επειδή βέβαια περιφρονούσαν το Λύσανδρο, γιατί δεν έβγαινε από το λιμάνι στη θάλασσα εναντίον τους, αφού αποπλεύσουν (γυρίσουν) πίσω σ' αυτόν να σηκώσουν (μια) ασπίδα στομέσο του ταξιδιού (της διαδρομής). Και αυτοί έκαναν αυτά, όπως (τους) διέταξε.

§ 28. Και ο Λύσανδρος έδωσε εντολή αμέσως να πλέουν ολοταχώς, ενώ συμπορευόταν και ο Θώρακας με το πεζικό. Και ο Κόνωνας, όταν είδε την επίθεση των πλοίων, έδωσε εντολή να τρέξουν (οι άντρες) αμέσως στα πλοία. Επειδή όμως οι άντρες είχαν διασκορπιστεί, άλλα μεν από τα πλοία βρέθηκαν με δύο σειρές κωπηλάτες, άλλα με μία, ενώ άλλα εντελώς άδεια· όμως το (πλοίο) του Κόνωνα και άλλα επτά (πλοία) γύρω από αυτόν (πλήρως) επανδρωμένα ανοίχτηκαν στο πέλαγος μαζί και η Πάραλος, και όλα τα άλλα (πλοία) τα κατάλαβε ο Λύσανδρος

κοντά στη στεριά (στην ακτή). Τους περισσότερους άντρες τους έπιασε στη στεριά· άλλοι (λίγοι) ξέφυγαν στα μικρά οχυρά.

§ 29. Ο Κόνωνας, καθώς έφευγε με τα εννέα πλοία, επειδή κατάλαβε ότι η υπόθεση είχε χαθεί για τους Αθηναίους, αφού προσορμίστηκε στην Αβαρνίδα, το ακρωτήριο της Λαμψάκου, πήρε από εκεί τα μεγάλα πανιά των καραβιών του Λυσάνδρου, και ο ίδιος με οκτώ πλοία απέπλευσε (κατευθύνθηκε, έβαλε πλώρη)προς τον Ευαγόρα, στην Κύπρο, ενώ η Πάραλος προς την Αθήνα, για να αναγγείλει τα γεγονότα.

§ 30.Ο Λύσανδρος και τα πλοία και τους αιχμαλώτους και όλα τ' άλλα(λάφυρα) μετέφερε στη Λάμψακο, και συνέλαβε και άλλους από τους στρατηγούς και (μεταξύ αυτών) και τον Φιλοκλή και τον Αδείμαντο. Εκείνη (την ίδια) την ημέρα που πέτυχε αυτά έστειλε το Θεόπομπο, το Μιλήσιο πειρατή, στη Λακεδαίμονα, για να αναγγείλει τα γεγονότα, ο οποίος, αφού έφτασε μετά από τρεις μέρες, ανακοίνωσε (τα γεγονότα).

§ 31. Μετά από αυτά ο Λύσανδρος, αφού συγκέντρωσε τους συμμάχους, τους προέτρεψε να σκεφτούν για τους αιχμαλώτους. Τότε, λοιπόν, διατυπώνονταν πολλές κατηγορίες σε βάρος των Αθηναίων και για όσα εγκλήματα πολέμου είχαν ήδη διαπράξει και για όσα είχαν αποφασίσει με την ψήφο τους να κάνουν, αν νικούσαν στη ναυμαχία, δηλαδή να κόψουν το δεξί χέρι όλων όσων θα συλλαμβάνονταν ζωντανοί, και (κατηγορούσαν επίσης τους Αθηναίους) ότι, όταν κατέλαβαν δύο τριήρεις, μία από την Κόρινθο και μία από την Άνδρο, έριξαν από αυτές στη θάλασσα όλους τους άντρες. Και ο Φιλοκλής ήταν ο στρατηγός των Αθηναίων που σκότωσε αυτούς.

§ 32. Λέγονταν και άλλα πολλά (σε βάρος των Αθηναίων), και αποφάσισαν να σκοτώσουν από τους αιχμαλώτους όσους ήταν Αθηναίοι εκτός από τον Αδείμαντο, γιατί στη συνέλευση μόνος ήταν αντίθετος στο ψήφισμα για το κόψιμο των χεριών· κατηγορήθηκε όμως από μερικούς ότι πρόδωσε τα πλοία. Και ο Λύσανδρος, αφού πρώτα ρώτησε το Φιλοκλή, ο οποίος έριξε στη θάλασσα τους Ανδρίους και τους Κορινθίους, τι ήταν άξιος (τι άξιζε) να πάθει, μια και άρχισε τις παράνομες ενέργειες σε βάρος των Ελλήνων, τον έσφαξε.

BIBΛΙΟ2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. § 1-4.

§ 1. Αφού (ο Λύσανδρος) ρύθμισε την κατάσταση στη Λάμψακο, έπλεε εναντίον του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας. Και αυτοί (δηλαδή οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας) τον υποδέχονταν, αφού άφησαν (να φύγουν) τους φρουρούς των Αθηναίων προστατευόμενους από σπονδές· και αυτοί που πρόδωσαν το Βυζάντιο στον Αλκιβιάδη αρχικά κατέφυγαν στον Πόντο, ύστερα στην Αθήνα και έγιναν Αθηναίοι.

§ 2. Ο Λύσανδρος και τους φρουρούς των Αθηναίων και αν κάπου έβλεπε κάποιον άλλον Αθηναίο, (τους) έστελνε στην Αθήνα, παρέχοντας ασφάλεια μόνο σε όσους έπλεαν προς τα εκεί, αλλού όμως όχι, επειδή γνώριζε καλά ότι όσο τυχόν περισσότεροι συγκεντρωθούν στην πόλη και τον Πειραιά, (τόσο) γρηγορότερα θα υπάρξει έλλειψη των τροφίμων. Και, αφού άφησε στο Βυζάντιο και την Καλχηδόνα ως διοικητή το Σθενέλαο, το Λάκωνα, ο ίδιος, αφού απέπλευσε (γύρισε) στη Λάμψακο, επισκεύαζε τα πλοία.

§ 3. Στην Αθήνα, όταν έφτασε η Πάραλος τη νύχτα, διαδιδόταν η συμφορά, και θρήνος από τον Πειραιά δια μέσου των μακρών τειχών έφτανε στην πόλη, καθώς ανήγγειλε ο ένας στον άλλο (την είδηση)· έτσι εκείνη τη νύχτα κανένας δεν κοιμήθηκε, όχι μόνο γιατί πενθούσαν αυτούς που χάθηκαν (τους νεκρούς), αλλά πολύ περισσότερο ακόμη (επειδή πενθούσαν) οι ίδιοι τους εαυτούς τους, επειδή νόμιζαν ότι θα πάθουν όσα (οι ίδιοι) έκαναν και στους Μηλίους, οι οποίοι ήταν άποικοι των Λακεδαιμονίων, όταν τους νίκησαν με πολιορκία, και στους Ιστιαίους και στους Σκιωναίους και στους Τορωναίους και στους Αιγινήτες και σε άλλους πολλούς από τους Έλληνες.

§ 4. Την επόμενη μέρα έκαναν συνέλευση, στην οποία αποφασίστηκε και να φράξουν τα λιμάνια εκτός από ένα και να επισκευάσουν τα τείχη και να τοποθετήσουν φρουρές και να ετοιμάζουν την πόλη σε όλα τ' άλλα σαν για πολιορκία.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. § 16-23.

§ 16. Ενώ η κατάσταση ήταν τέτοια, ο Θηραμένης είπε στη συνέλευση ότι, αν θέλουν να στείλουν αυτόν στο Λύσανδρο, θα επιστρέψει, γνωρίζοντας ποιο από τα δύο οι Λακεδαιμόνιοι επιμένουν για τα τείχη, επειδή θέλουν να υποδουλώσουν την πόλη ή για εγγύηση. Και αφού στάλθηκε, παρέμενε δίπλα στο Λύσανδρο τρεις μήνες και περισσότερο, περιμένοντας (καιροφυλακτώντας) τότε οι Αθηναίοι

σκόπευαν να δεχτούν (συμφωνήσουν με) ό,τι τους πρότεινε κανείς εξαιτίας της έλλειψης όλων των τροφίμων.

§ 17. Όταν, λοιπόν, επέστρεψε τον τέταρτο μήνα, ανακοίνωσε στη συνέλευση ότι ο Λύσανδρος τον κρατούσε ως τότε, έπειτα τον διέταξε να πάει στη Λακεδαίμονα· γιατί (έλεγε ο Λύσανδρος) ότι δεν ήταν αρμόδιος για όσα ρωτιόταν από αυτόν, αλλά (αρμόδιοι ήταν) οι έφοροι. Μετά από αυτά εκλέχτηκε μαζί με άλλους εννιά ως πρεσβευτής με απόλυτη πληρεξουσιότητα (για να σταλεί) στη Λακεδαίμονα.

§ 18. Παράλληλα ο Λύσανδρος έστειλε στους εφόρους μαζί με άλλους Λακεδαιμονίους τον Αριστοτέλη, ο οποίος ήταν Αθηναίος εξόριστος, για να ανακοινώσει ότι απάντησε στο Θηραμένη ότι εκείνοι ήταν αρμόδιοι για ειρήνη και για πόλεμο.

§ 19. Ο Θηραμένης, λοιπόν, και οι άλλοι απεσταλμένοι, όταν έφτασαν στη Σελλασία, αφού ρωτήθηκαν για ποιο λόγο έχουν έλθει, είπαν (ότι έχουν έλθει) ως απεσταλμένοι με απόλυτη πληρεξουσιότητα για ειρήνη, (και) μετά από αυτά οι έφοροι διέταξαν να καλέσουν αυτούς (στη Σπάρτη). Όταν, λοιπόν, έφτασαν (οι απεσταλμένοι των Αθηναίων στη Σπάρτη) συγκάλεσαν (οι έφοροι) συνέλευση, στην οποία προπάντων οι Κορίνθιοι και οι Θηβαίοι αλλά και πολλοί άλλοι από τους Έλληνες αντιπρότειναν να μην συνθηκολογήσουν με τους Αθηναίους, αλλά να τους αφανίσουν.

§ 20. Οι Λακεδαιμόνιοι όμως είπαν ότι δεν θα υποδουλώσουν ελληνική πόλη η οποία είχε προσφέρει μεγάλο καλό (πολύ μεγάλες υπηρεσίες) στους πολύ μεγάλους κινδύνους που συνέβησαν στην Ελλάδα, αλλά έκαναν ειρήνη, με τον όρο, αφού γκρεμίσουν και τα μακρά τείχη και (τα τείχη) του Πειραιά και αφού παραδώσουν τα πλοία εκτός από δώδεκα και αφού επαναφέρουν τους εξόριστους, θεωρώντας τον ίδιο εχθρό και φίλο (με τους Σπαρτιάτες) να ακολουθούν τους Λακεδαιμονίους και στη στεριά και στη θάλασσα, όπου τυχόν τους οδηγούν.

§ 21. Ο Θηραμένης, λοιπόν, και οι μαζί μ' αυτόν απεσταλμένοι μετέφεραν αυτά στην Αθήνα. Και, ενώ εισέρχονταν αυτοί (στην πόλη), πολύς κόσμος τους περικύκλωνε, επειδή φοβόταν μήπως έχουν επιστρέψει άπρακτοι· γιατί δεν ήταν δυνατόν πια να περιμένουν εξαιτίας του πλήθους αυτών που είχαν χαθεί από την πείνα.

§ 22. Την άλλη μέρα οι απεσταλμένοι ανακοίνωναν με ποιους όρους οι Λακεδαιμόνιοι έκαναν την ειρήνη· μίλαγε εξ ονόματός τους ο Θηραμένης, λέγοντας ότι πρέπει να πείθονται στους Λακεδαιμόνιους και να γκρεμίσουν τα τείχη. Αφού μερικοί πρόβαλαν αντιρρήσεις σ' αυτόν, πολλοί περισσότεροι όμως επιδοκίμασαν, αποφασίστηκε να δέχονται την ειρήνη.

§ 23. Ύστερα από αυτά και ο Λύσανδρος κατέπλεε στον Πειραιά και οι εξόριστοι επέστρεφαν και γκρέμιζαν τα τείχη με πολλή προθυμία με τη συνοδεία αυλητρίδων, γιατί νόμιζαν ότι εκείνη η ημέρα ήταν η αρχή της ελευθερίας για την Ελλάδα.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. § 50-56.

§ 50. Όταν τέλειωσε (ο Θηραμένης), αφού είπε αυτά, και η βουλή έγινε φανερό ότι (τον) επιδοκίμαζε, ο Κριτίας, επειδή κατάλαβε ότι, αν επιτρέψει στη βουλή ν' αποφασίσει με ψηφοφορία γι' αυτόν, θα γλίτωνε (θα ξέφευγε), και επειδή θεώρησε αυτό ανυπόφορο, αφού πλησίασε και συζήτησε κάτι με τους τριάκοντα, βγήκε έξω, και διέταξε αυτούς που είχαν τα μαχαίρια να σταθούν φανερά στη βουλή κοντά στα κιγκλιδώματα.

§ 51. Και, αφού ξαναμπήκε (στη Βουλή) είπε· « Βουλευτές, εγώ νομίζω ότι είναι έργο του (πολιτικού) ηγέτη τέτοιου, όπως πρέπει να είναι, αν βλέπει ότι οι φίλοι του εξαπατώνται, να μην (το) επιτρέψει. Και εγώ, λοιπόν, αυτό θα κάνω. Γιατί και αυτοί εδώ που έχουν σταθεί (δίπλα στο κιγκλίδωμα) ισχυρίζονται ότι δεν θα μας επιτρέψουν, αν αθωώσουμε έναν άνδρα που καταστρέφει φανερά το ολιγαρχικό πολίτευμα. Και ορίζεται (υπάρχει διάταξη) στους καινούργιους νόμους κανείς από αυτούς που ανήκουν στους τρεις χιλιάδες να μη πεθαίνει (καταδικάζεται σε θάνατο) χωρίς τη δική σας ψήφο, όμως για αυτούς (που είναι) έξω από τον κατάλογο οι τριάκοντα να έχουν δικαίωμα να θανατώνουν (καταδικάζουν σε θάνατο). Εγώ, λοιπόν, είπε, διαγράφω από τον κατάλογο αυτόν εδώ το Θηραμένη με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και αυτόν, είπε, εμείς καταδικάζουμε σε θάνατο.

§ 52. Μόλις άκουσε αυτά ο Θηραμένης, πήδησε πάνω στο βωμό (της Εστίας) και είπε : « Άνδρες, είπε, εγώ σας ικετεύω σε ό,τι πιο δίκαιο υπάρχει να μην έχει το δικαίωμα ο Κριτίας (να μην

επιτρέπεται στο Κριτία) να διαγράψει (από τον κατάλογο) ούτε εμένα ούτε όποιον τυχόν θέλει από εσάς, αλλά όποιον ακριβώς νόμο αυτοί θέσπισαν γι' αυτούς (που συγκαταλέγονται) στον κατάλογο, σύμφωνα με αυτόν και για σας και για μένα να διεξάγεται η δίκη.

§ 53. Μα τους Θεούς, είπε, δεν αγνοώ βέβαια και αυτό, ότι δηλαδή αυτός εδώ ο βωμός δεν θα είναι καθόλου αρκετός για μένα, αλλά θέλω να αποδείξω και αυτό, ότι δηλαδή αυτοί είναι όχι μόνο πάρα πολύ άδικοι προς τους ανθρώπους, αλλά και πάρα πολύ ασεβείς προς τους Θεούς. Όμως, είπε, άνδρες καλοί και έντιμοι, απορώ μ' εσάς, αν δεν βοηθήσετε τους εαυτούς σας, και μάλιστα ενώ γνωρίζετε ότι το δικό μου όνομα δεν διαγράφεται καθόλου πιο εύκολα απ' ό,τι (το όνομα) καθενός από εσάς.

§ 54. Μετά από αυτό ο κήρυκας των τριάκοντα διέταξε τους ένδεκα για (να συλλάβουν) το Θηραμένη· και, όταν εκείνοι μπήκαν μαζί με τους βοηθούς, με επικεφαλής τους το Σάτυρο, τον πιο θρασύ και αναιδή (απ' όλους), ο Κριτίας είπε· « Σας παραδίνουμε, είπε, αυτόν εδώ το Θηραμένη, που έχει καταδικαστεί σύμφωνα με το νόμο.

§ 55. Εσείς, λοιπόν, [οι ένδεκα] αφού συλλάβετε και οδηγήσετε (αυτόν), όπου πρέπει, να κάνετε τα περαιτέρω. Μόλις είπε αυτά (ο Κριτίας), από τη μια μεριά ο Σάτυρος τράβαγε (το Θηραμένη) από το βωμό, και από την άλλη τράβαγαν οι βοηθοί. Και ο Θηραμένης, όπως ακριβώς ήταν φυσικό, καλούσε και τους Θεούς και τους ανθρώπους να δουν αυτά που γίνονταν. Και οι βουλευτές αδρανούσαν, επειδή έβλεπαν και αυτούς στα κιγκλιδώματα (να είναι) όμοιοι με το Σάτυρο και το μπροστινό (μέρος) του βουλευτηρίου γεμάτο από φρουρούς, και ακόμη επειδή δεν αγνοούσαν ότι παρευρίσκονταν, έχοντας μαχαίρια.

§ 56. Αυτοί, λοιπόν, έσυραν τον άνδρα μέσα από την αγορά, ενώ (αυτός) με πολύ δυνατή φωνή φανέρωνε όσα πάθαινε. Λέγεται ακόμη ένας λόγος και αυτός αυτού (δικός του). Όταν ο Σάτυρος (του) είπε ότι θα θρηνήσει, αν δεν σωπάσει, (ο Θηραμένης του) απάντησε ρωτώντας· «Αν, λοιπόν, σωπάσω, είπε, άραγε δεν θα θρηνήσω;» και όταν βέβαια με το ζόρι ήπια το κώνειο, για να πεθάνει, έλεγαν ότι αυτός είπε, αφού έριξε μακριά ό,τι είχε απομείνει (στο ποτήρι) σαν να έπαιζε τον κότταβο· « αυτό ας είναι για τον ωραίο Κριτία». Και

αυτό βέβαια δεν αγνωώ, ότι δηλαδή αυτά δεν (είναι) αξιόλογα λόγια, εκείνο όμως θεωρώ θαυμαστό (προτέρημα) του άνδρα, το ότι δηλαδή, μολονότι ο θάνατος ήταν δίπλα του, δεν έχασε ούτε την αυτοκυριαρχία ούτε το χιούμορ από την ψυχή του.

BIBΛΙΟ2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. § 18 – 23.

§ 18. Αφού είπε αυτά και στράφηκε προς τους εχθρούς, περίμενε· γιατί και ο μάντης τους συμβούλευε να μην επιτεθούν πρωτύτερα, πριν τυχόν κάποιος από τους δικούς τους ή σκοτωθεί ή τραυματιστεί· « όταν όμως συμβεί αυτό, εμείς μεν θα προχωρήσουμε μπροστά (εγώ μεν θα προχωρήσω μπροστά)» είπε, « ενώ η νίκη θα υπάρξει σ' εσάς που ακολουθείτε, για μένα όμως (θα υπάρξει) θάνατος (εγώ όμως θα πεθάνω), όπως τουλάχιστον μου φαίνεται»·

§ 19. Και δεν διαψεύστηκε, αλλά μόλις πήραν τα όπλα, αυτός μεν σαν να οδηγούνταν (σπρωχνόταν) από κάποια μοίρα, αφού πήδησε ορμητικά πρώτος, έπεσε πάνω στους εχθρούς (και) σκοτώνεται, και έχει ταφεί στο πέρασμα του Κηφισού· οι άλλοι όμως νικάγαν και κατεδίωξαν (τους αντιπάλους) μέχρι το ίσιωμα(μέχρι την πεδιάδα). Και εδώ σκοτώθηκαν από μεν τους τριάκοντα και ο Κριτίας και ο Ιππόμαχος, από δε τους δέκα άρχοντες(που ήταν) στον Πειραιά ο Χαρμίδης, ο γιος του Γλαύκωνα, ενώ από τους άλλους περίπου εβδομήντα. Και πήραν βέβαια τα όπλα, όμως δεν αφαίρεσαν τους χιτώνες κανενός από τους πολίτες. Και αφού έγινε αυτό και απέδωσαν τους νεκρούς υπό την προστασία σπονδών, πολλοί, πλησιάζοντας μεταξύ τους, συνομιλούσαν.

§ 20. Και ο Κλεόκριτος, ο κήρυκας των μνημένων (στα Ελευσίνια μυστήρια), ο οποίος είχε πολύ δυνατή φωνή, αφού επέβαλε σιωπή, είπε· « Άνδρες συμπολίτες, γιατί μας εκδιώκετε (εξορίζετε); Γιατί θέλετε να μας σκοτώσετε; Γιατί εμείς μεν ποτέ ως τώρα κανένα κακό δεν σας κάναμε, αντίθετα πήραμε μέρος μαζί σας και στις πιο σεβαστές τελετές και στις θυσίες και στις πιο ωραίες γιορτές και έχουμε υπάρξει μαζί σας και χορευτές και σπουδαστές και στρατιώτες και έχουμε διατρέξει μαζί σας πολλούς κινδύνους και στη στεριά και στη θάλασσα για την κοινή σωτηρία και ελευθερία και των δυο μας.

§ 21. Στο όνομα των Θεών των πατέρων και των μητέρων (μας) (των Θεών που προστατεύουν την οικογένεια του πατέρα και της μητέρας) και στο όνομα της συγγένειας εξ αίματος και εξ αγχιστείας και της φιλίας, γιατί πολλοί συμμετέχουμε μεταξύ μας σε όλα αυτά, σεβόμενοι και Θεούς και ανθρώπους, σταματήστε να κάνετε κακό στην πατρίδα, και μην υπακούτε στους πολύ ασεβείς τριάκοντα, οι οποίοι για το προσωπικό τους κέρδος σχεδόν έχουν σκοτώσει μέσα σε οκτώ μήνες περισσότερους Αθηναίους απ' όσους όλοι οι Πελοποννήσιοι, πολεμώντας δέκα χρόνια.

§ 22. Αν και ήταν δυνατό σε μας να ζούμε ειρηνικά ως πολίτες, αυτοί προκάλεσαν (δημιούργησαν) σ' εμάς τον πιο απαίσιο απ' όλους και τον πιο φοβερό και τον πιο ασεβή και τον πιο μισητό και στους Θεούς και στους ανθρώπους εμφύλιο πόλεμο. Αλλά όμως να ξέρετε καλά ότι όχι μόνο εσείς αλλά και εμείς μερικούς από αυτούς που σκοτώθηκαν τώρα (σήμερα) από εμάς κλάψαμε πολύ. Αυτός μεν (δηλαδή ο κήρυκας) έλεγε τέτοια· όμως οι υπόλοιποι αρχηγοί (δηλαδή οι αρχηγοί των ολιγαρχικών που είχαν απομείνει) οδήγησαν ξανά στην πόλη αυτούς που ήταν μαζί τους και εξ αιτίας του ότι άκουγαν επίσης τέτοια (λόγια).

§ 23. Την επόμενη μέρα οι τριάκοντα πολύ ταπεινωμένοι και εγκαταλελειμμένοι (χωρίς οπαδούς) συγκεντρώνονταν στην αίθουσα των συνεδριάσεων· και από τους τρεις χιλιάδες, όπου ο καθένας είχε τοποθετηθεί, σε όλα τα μέρη της πόλης διαφωνούσαν μεταξύ τους. γιατί όσοι είχαν διαπράξει κάποιο σοβαρό αδίκημα και φοβούνταν υποστήριζαν έντονα ότι δεν έπρεπε να υποχωρούν σ' αυτούς στον Πειραιά· όσοι όμως πίστευαν ότι δεν είχαν διαπράξει κανένα αδίκημα, και οι ίδιοι σκέφτονταν και στους άλλους εξηγούσαν ότι καθόλου δεν χρειάζονταν (να υποφέρουν) αυτές τις συμφορές και έλεγαν ότι δεν πρέπει να υπακούουν στους τριάκοντα ούτε να τους επιτρέπουν να καταστρέφουν την πόλη. Και στο τέλος αποφάσισαν με τη ψήφο τους να αφαιρέσουν την εξουσία από εκείνους και να εκλέξουν άλλους. Και εξέλεξαν δέκα, έναν από κάθε φυλή.

BIBΛΙΟ 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. § 37-43.

§ 37. Όταν όμως αυτοί αναχώρησαν για τη Λακεδαίμονα, έστειλαν αντιπροσώπους από την πόλη και οι αρμόδιοι του επίσημου κράτους (οι ολιγαρχικοί) λέγοντας ότι αυτοί παραδίδουν

στους Λακεδαιμονίους και τα τείχη, τα οποία κατέχουν, και τους εαυτούς τους, για να τους κάνουν ό,τι θέλουν· έλεγαν όμως ότι είχαν την αξίωση και αυτοί στον Πειραιά, αν ισχυρίζονται ότι είναι φίλοι των Λακεδαιμονίων, να παραδώσουν και τον Πειραιά και τη Μουνιχία.

§ 38. Όταν οι έφοροι και η μικρή συνέλευση άκουσαν όλα αυτά, έστειλαν δεκαπέντε άνδρες στην Αθήνα και (τους) έδωσαν εντολή να συμφιλιώσουν (τους αντιμαχόμενους) με τη συνεργασία (υπό την επίβλεψη) του Πausanias, όπως μπορούσαν καλύτερα. Και αυτοί τους συμφιλίωσαν με τον όρο να έχουν μεν ειρήνη μεταξύ τους, όμως να ξεπιστρέψει ο καθένας στο σπίτι του εκτός από τους τριάκοντα και τους ένδεκα και τους δέκα άρχοντες στον Πειραιά. Αν όμως μερικοί απ' αυτούς απ' την πόλη (από τους ολιγαρχικούς) φοβούνταν, αποφασίστηκε αυτοί να κατοικούν στην Ελευσίνα.

§ 39. Όταν αυτά τέλειωσαν, ο Pausanias μεν διέλυσε το στράτευμα, ενώ αυτοί από τον Πειραιά (οι δημοκρατικοί), αφού ανέβηκαν ένοπλοι στην ακρόπολη, θυσίασαν στην Αθηνά. Και όταν κατέβηκαν, οι στρατηγοί συγκάλεσαν συνέλευση, όπου ο Θρασύβουλος είπε·

§ 40. Άνδρες απ' την πόλη (ολιγαρχικοί), είπε, σας συμβουλεύω να γνωρίσετε τον εαυτό σας. Προπάντων όμως θα μπορούσατε να τον γνωρίσετε, αν σκεφτείτε για ποιο λόγο πρέπει να καυχίεστε, ώστε να επιχειρείτε να μας κυβερνάτε. Είστε τάχα πιο δίκαιοι (από εμάς); Αλλά ο λαός, μολονότι είναι φτωχότερος από εσάς, ποτέ ως τώρα δεν έκανε καμιά αδικία σε βάρος σας με σκοπό τα χρήματα· αντίθετα εσείς, μολονότι είστε πιο πλούσιοι απ' όλους, έχετε κάνει πολλά και αισχρά με σκοπό το κέρδος. Αφού, λοιπόν, καθόλου δεν ταιριάζει η δικαιοσύνη σ' εσάς, εξετάστε αν άραγε πρέπει να καυχίεστε για την παλικάριά σας·

§ 41. Και ποια καλύτερη κρίση (απόδειξη) θα μπορούσε να υπάρξει γι' αυτό (δηλαδή για την παλικάριά σας) παρά το πώς (ο τρόπος που) πολεμήσαμε μεταξύ μας; Αλλά θα μπορούσατε να ισχυριστείτε ότι υπερέχετε ως προς την ευφυΐα, εσείς οι οποίοι, μολονότι είχατε και τείχος και όπλα και χρήματα και τους Πελοποννησίους ως συμμάχους, έχετε νικηθεί από αυτούς που δεν είχαν τίποτα από αυτά; Αλλά μήπως νομίζετε ότι πρέπει να

καυχιέστε για τους Λακεδαιμονίους (για τη συνεργασία με τους Λακεδαιμονίους); Πώς (μπορείτε να καυχιέστε για τους Λακεδαιμονίους) οι οποίοι, βέβαια, όπως ακριβώς (οι άνθρωποι) παραδίδουν τα σκυλιά που δαγκώνουν, αφού τα δέσουν με περιλαίμιο, έτσι και εκείνοι, αφού σας παρέδωσαν στον αδικημένο αυτόν λαό, έφυγαν βιαστικά;

§ 42. Εγώ όμως άνδρες δεν έχω τουλάχιστον την αξίωση να παραβείτε τίποτα από όσα έχετε ορκιστεί, αλλά (έχω την αξίωση) να αποδείξετε εκτός από τα άλλα καλά και αυτό, ότι δηλαδή τηρείτε τους όρκους και σέβεστε τους Θεούς. Αφού λοιπόν (ο Θρασύβουλος) είπε αυτά και άλλα παρόμοια και ότι δεν πρέπει να προκαλέσουν καμιά ταραχή, αλλά να εφαρμόζουν τους παλιούς νόμους, διέλυσε τη συνέλευση.

§ 43. Και τότε μεν, αφού διόρισαν (νέους) άρχοντες ζούσαν ως πολίτες με ελεύθερο πολίτευμα· αργότερα όμως, όταν άκουσαν ότι αυτοί στην Ελευσίνα νοικιάζουν (στρατολογούν) μισθοφόρους, αφού εκστράτευσαν εναντίον τους με όλες τις (διαθέσιμες) δυνάμεις, σκότωσαν μεν τους στρατηγούς τους, όταν ήλθαν για διαπραγματεύσεις, όμως τους άλλους, αφού έστειλαν (σ' αυτούς) τους φίλους και τους συγγενείς, τους έπεισαν να συμφιλιωθούν. Και αφού ορκίστηκαν αληθινά να μην κρατήσουν κακία, ακόμη και τώρα και ζουν μαζί ως πολίτες και ο λαός μένει πιστός στους όρκους.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

1. Τι είναι ιστοριογραφία; Ποια η στάση του ιστοριογράφου;
2. Ποιες οι ιστορικές καταγραφές στους αρχαίους Ανατολικούς λαούς και ποιο το χαρακτηριστικό τους;
3. Ποια η πρωτοτυπία των Ελλήνων ιστορικών;
4. α) Ποια τα επιτεύγματα της αρχαϊκής εποχής (7^{ος} – 6^{ος} αιώνας π.Χ); β) που και γ) γιατί εμφανίζονται;

5. Τι ήταν οι λογογράφοι και ποια τα χαρακτηριστικά τους;
6. Τι γνωρίζετε για τον πατέρα της ιστορίας;
7. Ποιος ήταν ο μεγαλύτερος ιστορικός της αρχαιότητας;
8. Ποιος συνέχισε την ιστορία του πελοποννησιακού πολέμου;
9. Ποιοι είναι οι τρεις μεγάλοι Έλληνες ιστοριογράφοι της κλασσικής αρχαιότητας;
10. Ποιοι ήταν οι κυριότεροι ιστοριογράφοι της ελληνιστικής εποχής;
11. Ποιοι ήταν οι κυριότεροι ιστοριογράφοι της ρωμαϊκής εποχής;

ΞΕΝΟΦΩΝ 431/429 π.Χ – 355 π.Χ

1. Τι γνωρίζετε για τη ζωή του Ξενοφώντα : την καταγωγή, τη μόρφωση, την εποχή του και τη στρατιωτική του δράση;
2. Ποια η σχέση του Ξενοφώντα με τους Σπαρτιάτες;
3. Πώς αποκαταστάθηκαν οι σχέσεις του Ξενοφώντα με τους Αθηναίους;
4. Ποια ήταν τα πρότυπα του Ξενοφώντα;
5. Από πού φαίνονται οι ιδέες του Ξενοφώντα για την πολιτική και την ηθική;
6. Γιατί είναι δύσκολη η ειδολογική κατάταξη των έργων του Ξενοφώντα;
7. Πώς γίνεται η χρονολόγηση των έργων του Ξενοφώντα;
8. Ποια η σειρά συγγραφής των έργων του Ξενοφώντα;
9. Σε ποιες κατηγορίες διακρίνονται τα έργα του Ξενοφώντα; Ποια είναι και ποιο το περιεχόμενό τους;
10. Ποια τα χαρακτηριστικά της γραφής (του ύφους) του Ξενοφώντα;
11. Από την εξιστόρηση ποιων περιστατικών φαίνεται η πίστη και η συνέπεια του Ξενοφώντα σε υψηλές αξίες;
12. Πώς αναγνωρίστηκε διαχρονικά η συγγραφική προσφορά του Ξενοφώντα;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ § 16 -17.

1. Να αναγνωρίσετε τα συνηρημένα ρήματα σε - εω και να τα μεταφέρετε στο ίδιο πρόσωπο του άλλου αριθμού.

2. Να γράψετε σε δύο στήλες (μία στήλη για τους συνδέσμους και μία για τις προθέσεις) τους συνδέσμους και τις προθέσεις που υπάρχουν στο κείμενο.
3. Να γράψετε τα δευτερόκλιτα ουσιαστικά και να τα μεταφέρετε, εφόσον είναι δυνατόν, στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.
4. Να αναγνωρίσετε γραμματικώς και να μεταφέρετε τις μετοχές στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.
5. Να γράψετε και να χαρακτηρίσετε τα κατηγορούμενα του κειμένου.
6. Να γράψετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να σημειώσετε το είδος της επιρρηματικής σχέσης που εκφράζουν.
7. Να γράψετε τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες λέξεις : αφορμή, αρχομανία, θερμοστάτης, ουσιαστικό, λοχαγός, καλοπροαίρετα, αρτοποιός, συσκευασία, ακτοπλοΐα.
8. Να αντικαταστήσετε χρονικώς τους παρακάτω ρηματικούς τύπους : α) έποίουν, β) επέπλεον, γ) τοῖς ὑπάρχουσι, δ) παρεσκευάζοντο, ε) ἀνήγοντο.
9. Γιατί οι Αθηναῖοι : α) λεηλατούσαν τη χώρα των Περσών; β) ετοιμάζονταν για ναυμαχία; και γ) εξέλεξαν τρεις επιπλέον στρατηγούς;
10. Γιατί ο Λύσανδρος έπλεε παράλληλα προς τις ακτές της Ιωνίας και ποιος ήταν ο στόχος του;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ § 16 -17. **ΛΥΣΕΙΣ**

11. Να αναγνωρίσετε τα συνηρημένα ρήματα σε - εω και να τα μεταφέρετε στο ίδιο πρόσωπο του άλλου αριθμού.

α) ἐποίουν : γ' πληθ., παρατατικού οριστικής, ενεργητικής φωνής του ρ. ποιέω-ῶ → ἐποίει.

β) ἐπέπλεον : γ' πληθ., παρατατικού οριστικής ενεργητικής φωνής του ρ. ἐπιπλέω → ἐπέπλει.

γ) προσεείλοντο : γ' πληθυντικό οριστικής αορίστου δευτέρου του ρήματος προσαιρέομαι –οὔμαι → προσείλετο.

δ) ἐκπλεῖ : γ' ἐνικό ενεστώτα οριστικής του ρήματος ἐκπλέω → ἐκπλέουσι.

12. Να γράψετε σε δύο στήλες (μία στήλη για τους συνδέσμους και μία για τις προθέσεις) τους συνδέσμους και τις προθέσεις που υπάρχουν στο κείμενο.

Προθέσεις	Σύνδεσμοι
ἐκ	δ'
προς	καί
προς	καί
ἐκ	δ'
παρά	τε
προς	καί
προς	δέ
ἐπί	καί
ἐκ	γάρ

13. Να γράψετε τα δευτερόκλιτα ουσιαστικά και να τα μεταφέρετε, εφόσον είναι δυνατόν, στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

Ἀθηναῖοι → Ἀθηναῖος

Σάμου

Χίον

Ἔφεσον

στρατηγούς → στρατηγόν

Μένανδρον

Κηφισόδοτον

Λύσανδρος

Ῥόδου

Ἑλλήσποντον

πλοίων → πλοίου

ἔκπλουν→ἔκπλους
Ἀθηναῖοι→Ἀθηναῖος
Χίου

14. Να αναγνωρίσετε γραμματικώς και να μεταφέρετε τις μετοχές στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

α) ὀρμώμενοι : μετοχή ενεστώτα, ονομαστική πληθυντικού αρσενικού γένους του ρήματος ὀρμάομαι -ὀρμῶμαι → ὀρμώμενος.

β) τοῖς ὑπάρχουσι : μετοχή ενεστώτα, αρσενικού γένους, δοτική πληθυντικού του ρήματος ὑπάρχω → τῷ ὑπάρχοντι.

γ) τάς ἀφεστηκυίας : μετοχή παθητικού παρακειμένου, αιτιατική πληθυντικού, θηλυκού γένους του ρήματος ἀφίσταμαι → την ἀφεστηκυίαν.

15. Να γράψετε και να χαρακτηρίσετε τα κατηγορούμενα του κειμένου.

στρατηγούς, πελάγιοι (επιρρηματικό κατηγορούμενο του τόπου),
πολεμία.

16. Να γράψετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να σημειώσετε το είδος της επιρρηματικής σχέσης που εκφράζουν.

ἐκ τῆς Σάμου : από τόπου κίνηση.

ὀρμώμενοι : τροπική μετοχή, επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου.

ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἑφεσον : εχθρική κατεύθυνση.

πρὸς ναυμαχίαν : σκοπός.

πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι : προσθήκη.

ἐκ τῆς Ρόδου : από τόπου κίνηση.

παρά τὴν Ἰωνίαν : πλησίον.

πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον : εἰς τόπον κίνηση, κατεύθυνση.

πρὸς τὸν ἔκπλουν : σκοπός.

ἐπί τὰς πόλεις : εχθρική κατεύθυνση.

ἐκ τῆς Χίου : ἀπὸ τόπου κίνηση.

πελάγιοι : επιρρηματικό κατηγορούμενο του τόπου· τόπος.

17. Να γράψετε τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες λέξεις : αφορμή, αρχομανία, θερμοστάτης, ουσιαστικό, λοχαγός, καλοπροαίρετα, αρτοποιός, συσκευασία, ακτοπλοΐα.

αφορμή → ὀρμώμενοι

αρχομανία → τοῖς ὑπάρχουσι

θερμοστάτης → ἀφεστηκυίας

ουσιαστικό → ἦν

λοχαγός → ἀνήγοντο

καλοπροαίρετα → προσείλοντο

αρτοποιός → ἐποίουν

συσκευασία → παρεσκευάζοντο

ακτοπλοΐα → ἐπέπλεον

18. Να αντικαταστήσετε χρονικώς τους παρακάτω ρηματικούς τύπους : α) ἐποίουν, β) ἐπέπλεον, γ) τοῖς ὑπάρχουσι, δ) παρεσκευάζοντο, ε) ἀνήγοντο.

α) ποιοῦσι, ἐποίουν, ποιήσουσι, ἐποίησαν, πεποιήκασι, ἐπεποιήκεσαν

β) ἐπιπλέουσι, ἐπέπλεον, ἐπιπλεύσονται και ἐπιπλευσοῦνται, ἐπέπλευσαν, ἐπιπεπλεύκασι, ἐπεπεπλεύκεσαν.

γ) τοῖς ὑπάρχουσι, τοῖς ὑπάρξουσι, τοῖς ὑπάρξασι.

δ) παρασκευάζονται, παρεσκευάζοντο, παρασκευάσονται, παρασκευασθήσονται, παρεσκευάσαντο, παρεσκευάσθησαν, παρεσκευασμένοι εἰσὶ, παρεσκευασμένοι ἦσαν

ε) ἀνάγονται, ἀνήγοντο, ἀνάξονται, ἀναχθήσονται, ἀνηγάγοντο, ἀνήχθησαν, ἀνηγμένοι εἰσὶ, ἀνηγμένοι ἦσαν.

19.Γιατί οι Αθηναίοι : α) λεηλατούσαν τη χώρα των Περσών; β) ετοιμάζονταν για ναυμαχία; και γ) εξέλεξαν τρεις επιπλέον στρατηγούς;

α) Γιατί η πολιτική των Περσών ήταν πολύ φιλοσπαρτιατική. Οι Πέρσες και ιδιαίτερα ο σατράπης της Λυδίας Κύρος είχαν προσφέρει σημαντική οικονομική βοήθεια στους Σπαρτιάτες. Απώτερος σκοπός του βασιλιά των Περσών ήταν να φθείρει και τους Αθηναίους και τους Σπαρτιάτες και να πετύχει με τη διπλωματία ότι δεν μπόρεσε να πετύχει στο παρελθόν με τις εκστρατείες κατά της Ελλάδας. Μετά τους περσικούς πολέμους ο βασιλιάς της Περσίας ονομαζόταν συνήθως απ' τους Έλληνες βασιλεύς (χωρίς άρθρο) ή ο μέγας βασιλεύς.

β) Γιατί μετά τη νίκη τους στις Αργινούσες (406 π.χ) θέλησαν να ναυμαχήσουν, για να ταπεινώσουν το Λύσανδρο, επειδή είχε προξενήσει σοβαρότατες ζημιές στις συμμαχικές τους πόλεις.

γ) Πλάι στους τρεις στρατηγούς , που υπήρχαν ήδη στον αθηναϊκό στόλο – τον Κόνωνα , τον Αδείμαντο και τον Φιλοκλή - η Εκκλησία του Δήμου εξέλεξε την άνοιξη του 405 π.χ τρεις επιπλέον στρατηγούς : το Μένανδρο, τον Τυδέα και τον Κηφισόδοτο, για να ενισχύσουν το έργο των στρατηγών που ήδη υπήρχαν.

20. Γιατί ο Λύσανδρος έπλεε παράλληλα προς τις ακτές της Ιωνίας και ποιος ήταν ο στόχος του;

Γιατί είναι φιλικές προς αυτόν και για να γλυτώσει κόπο και χρόνο.

Ο στόχος του Λύσανδρου :

α) Να εμποδίσει τον ανεφοδιασμό της Αθήνας με σιτηρά από τον Εύξεινο Πόντο. Ήδη από το 413 π.χ ο βασιλιάς της Σπάρτης Άγης είχε αποκλείσει από τη στεριά την Αθήνα, πολιορκώντας τη

Δεκέλεια. Ἄρα ἀπώτερος σκοπός των Σπαρτιατῶν εἶναι νὰ
εξαντληθοῦν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ νὰ παραδοθοῦν γρηγορότερα.
β) Νὰ τιμωρήσῃ τις πόλεις που ἀποστάτησαν ἀπὸ τὴν
πελοποννησιακὴ συμμαχία.

1. Να αναγνωρίσετε και να μεταφέρετε στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού, εφόσον είναι δυνατόν, τα δευτερόκλιτα ουσιαστικά του κειμένου.
2. Να αναγνωρίσετε τα συνηρημένα ρήματα σε –εω και να γράψετε το πρόσωπο που βρίσκονται στον άλλο αριθμό.
3. Να αναγνωρίσετε και χαρακτηρίσετε α) τους ομοιόπτωτους και β) τους ετερόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς.
4. Να γράψετε τις συντάξεις και τη διαφορετική κάθε φορά, ανάλογα με τη σύνταξη, σημασία του ρήματος ήγέομαι- οὔμαι.
5. Να βρείτε τις ομόρριζες προς τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : α) εμβόλιο, β) υπεξαίρεση, γ) δημοκρατία, δ) συσσίτιο, ε) άφεση, στ) υπερμάχω.
6. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για κάθε λέξη : α) σύμμαχον : δοτική πληθυντικού, β) Ἀθηναίων : δοτική πληθυντικού, γ) παρῆσαν : γ' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντος, δ) ἤγεῖτο : β' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού μέλλοντα, ε) προσβαλόντες : γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής του ίδιου χρόνου και φωνής, στ) αἰροῦσι : β' ενικό πρόσωπο ευκτικής αορίστου δευτέρου ενεργητικής φωνής, ζ) διήρπασαν : το ίδιο πρόσωπο στην ευκτική του ίδιου χρόνου και φωνής, η) οἱ στρατιῶται : κλητική ενικού.
7. Τι πετυχαίνουν οι Σπαρτιάτες με την κατάληψη της Λαμψάκου;
8. Τι δείχνουν οι κινήσεις των Σπαρτιατών και η κατάληψη της Λαμψάκου;
9. Πώς γινόταν ο ανεφοδιασμός των στρατευμάτων;
10. Γιατί ο Λύσανδρος απέφυγε ν' αντιμετωπίσει στο ανοιχτό πέλαγος τους Αθηναίους;
11. Πόσα είναι τα μέτωπα που έχουν ν' αντιμετωπίσουν οι Αθηναίοι;